

BOKT “Embafinans” QSC-nin
2021-ci il üzrə İLLİK HESABATI

1. Emitentin tam və qısaldılmış adı, vergi ödəyicisinin eyniləşdirmə nömrəsi (VÖEN), dövlət qeydiyyatının tarixi və nömrəsi:

Emitentin tam adı: Bank Olmayan Kredit Təşkilatı “Embafinans” Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti

Qısaldılmış adı: BOKT “Embafinans” QSC

VÖEN: 1302932691

Dövlət qeydiyyatının tarixi: 25.06.2012

Dövlət qeydiyyatının nömrəsi: 1302932691

2. Emitentin hüquqi ünvanı və olduğu yer:

Azərbaycan Respublikası, AZ 1138, Bakı şəhəri Yasamal rayonu, General Akim Abbasov küç.,73E

3. Emitentin adında dəyişikliklər olduqda, emitentin bütün əvvəlki adları, habelə onların qeydiyyata alındığı tarixlər, emitent digər hüquqi şəxsin bölünməsi və ya tərkibindən ayrılması şəklinə yenidən təşkil yolu ilə yaradıldıqda, yenidən təşkilin forması, həmin hüquqi şəxsin adı, emitent hüquqi şəxslərin birləşməsi və ya çevrilmə şəklinə yenidən təşkil yolu ilə yaradıldıqda, yenidən təşkilin forması, həmin hüquqi şəxslərin adları:

Emitentin adında dəyişiklik olmamışdır. Emitentin təşkilati-hüquqi formasında dəyişiklik baş vermişdir. Belə ki emitent 10.12.2019 tarixli dövlət qeydiyyatı ilə Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyət formasından Qapalı Səhmdar Cəmiyyət təşkilati-hüquqi formasına keçmişdir.

4. Emitentin hesabat dövrü ərzində yaranmış və ləğv edilmiş filialları və nümayəndəliklərinin adı, olduqları yer və qeydiyyatları haqqında məlumatlar:

Emitentin hesabat dövrü ərzində filial və nümayəndəliyi yaradılmamış və ləğv edilməmişdir.

5. Emitentin hesabat dövrü ərzində yaranmış və ya ləğv edilmiş hər bir törəmə cəmiyyətinin adı, təşkilati-hüquqi forması, hüquqi ünvanı, qeydiyyatı haqqında məlumatlar, nizamnamə kapitalında emitentin payı, hüquqi şəxsin emitentin törəmə cəmiyyəti hesab olunması üçün əsas olan müqavilənin bağlanma tarixi və qüvvədə olma müddəti:

Emitentin hesabat dövrü ərzində törəmə cəmiyyəti yaradılmamış və ləğv edilməmişdir.

6. Emitent şirkətlər qrupunun bir hissəsi olduğu təqdirdə qrupun (emitent daxil olmaqla iqtisadiyyatın müxtəlif sahələrində fəaliyyət göstərən bir və ya daha artıq törəmə təşkilatı olan qrupdur) adı:

Emitent hər hansı şirkətlər qrupuna daxil deyil.

7. Emitentin məşğul olduğu fəaliyyət istiqamətləri:

Kreditləşmə fəaliyyəti.

8. Emitent lisenziya və ya icazəyə malik olduqda, onlar üzrə fəaliyyət növləri və qüvvədə olma müddətləri:

Emitent 30 iyul 2012-ci il tarixində BKT-10 sayla lisenziyaların mərkəzi reyestrinə daxil edilmişdir. Bu lisenziya, BOKT "Embafinans" QSC-yə təminatlı və təminatsız kreditlərin verilməsi, habelə "Bank olmayan kredit təşkilatları haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununda nəzərdə tutulmuş digər fəaliyyət növləri ilə qanunvericiliyə müvafiq qaydada məşğul olmaq hüququ verir.

9. Emitentin təklif etdiyi məhsullar və xidmətlər:

Kredit verilməsi, online xidmətlər və ödənişlər.

10. Emitentin işçilərinin sayı və onun rüblük dinamikası

31.03.2021 tarixdə - 113 nəfər

30.06.2021 tarixdə - 110 nəfər

30.09.2021 tarixdə - 111 nəfər

31.12.2021 tarixdə - 110 nəfər

11. Emitentin idarəetmə orqanları haqqında məlumat: direktorlar şurası (müşahidə şurası) (olduqda), icra orqanı, audit komitəsi (olduqda), onların üzvlərinin adı, soyadı, atasının adı:

Müşahidə Şurasının tərkibi:

S/s	Soyadı, adı, atasının adı	Vəzifəsi
1.	Abbasov Elşad İnşalla oğlu	Müşahidə Şurasının sədri
2.	Şahbazova Mədinə Məşhur qızı	Müşahidə Şurasının üzvü
3.	Mikayılov Malik Ağaməmməd oğlu	Müşahidə Şurasının üzvü

İdarə Heyətinin tərkibi:

S/s	Soyadı, adı, atasının adı	Vəzifəsi
1.	İsgəndərov Samir Xangiz oğlu	İdarə Heyətinin sədri
2.	Şahbazov Məntiq Məşhur oğlu	İdarə Heyətinin sədrinin müavini, İH üzvü
3.	Bağirov Cavid Nadir oğlu	İdarə Heyətinin sədrinin müavini, İH üzvü

12. Emitentin fiziki və hüquqi şəxs olan səhmdarlarının (payçılarının) ayrı-ayılıqda sayı:

S/s	Soyadı, adı, atasının adı	Səhmlərin sayı	Nizamnamə Kapitalında faiz nisbəti
1.	Abbasov Elşad İnşalla oğlu	5 100	51 %
2.	Məmmədov Məşhur Şahbaz oğlu	3 500	35 %
3.	Polyakova Tamara Başirovna	1 400	14 %

13. Emitentin nizamnamə kapitalının beş faizi və daha artıq həcmdə səsli səhmlərinə (paylara) malik olan şəxslər (fiziki şəxsin soyadı, adı, atasının adı; hüquqi şəxsin adı, olduğu yer və VÖEN-i), onların hər birinə məxsus olan səhmlərin sayı (səhmlərin hər növü üzrə ayrı-ayrılıqda göstərilir) və emitentin nizamnamə kapitalında payı;

S/s	Soyadı, adı, atasının adı	Səhmlərin sayı	Nizamnamə Kapitalında faiz nisbəti
1.	Abbasov Elşad İnşalla oğlu	5 100	51 %
2.	Məmmədov Məşhur Şahbaz oğlu	3 500	35 %
3.	Polyakova Tamara Başirovna	1 400	14 %

14. Nizamnamə kapitalında emitentin payı beş faizdən az olmayan hüquqi şəxslər (hüquqi şəxsin adı, olduğu yer, VÖEN-i, nizamnamə kapitalında emitentin payı):
Nizamnamə kapitalında hüquqi şəxslərin payı yoxdur.**15. Emitentin səhmdarlarının (payçılarının) hesabat dövrü ərzində keçirilmiş yığıncaqları barədə məlumat:**

1) BOKT "Embafinans" QSC-nin səhmdarlarının 06.01.2021 tarixli Ümumi Yığıncağı Bakı şəhəri Yasamal rayonu, General Akim Abbasov küç.,73E ünvanında yerləşən Baş ofisində keçirilmişdir. Yığıncaqda aşağıdakı qərar qəbul edilmişdir:

- Dividend ödənilməsinə dair

2) BOKT "Embafinans" QSC-nin səhmdarlarının 19.02.2021 tarixli Ümumi Yığıncağı Bakı şəhəri Yasamal rayonu, General Akim Abbasov küç.,73E ünvanında yerləşən Baş ofisində keçirilmişdir. Yığıncaqda aşağıdakı qərar qəbul edilmişdir:

-Təşkilatın İdarə Heyətinin tərkibinin təsdiq edilməsinə dair

3) BOKT "Embafinans" QSC-nin səhmdarlarının 17.07.2021 tarixli Ümumi Yığıncağı Bakı şəhəri Yasamal rayonu, General Akim Abbasov küç.,73E ünvanında yerləşən Baş ofisində keçirilmişdir. Yığıncaqda aşağıdakı qərar qəbul edilmişdir:

- Təşkilatın istiqralarının emissiyasına dair

4) BOKT "Embafinans" QSC-nin səhmdarlarının 15.03.2021 tarixli Ümumi Yığıncağı Bakı şəhəri Yasamal rayonu, General Akim Abbasov küç.,73E ünvanında yerləşən Baş ofisində keçirilmişdir. Yığıncaqda aşağıdakı qərar qəbul edilmişdir:

- Təşkilatın istiqralarının emissiyasına dair

5) BOKT "Embafinans" QSC-nin səhmdarlarının 22.07.2021 tarixli Ümumi Yığıncağı Bakı şəhəri Yasamal rayonu, General Akim Abbasov küç.,73E ünvanında yerləşən Baş ofisində keçirilmişdir. Yığıncaqda aşağıdakı qərar qəbul edilmişdir:

- Təşkilatın illik Hesabatının təsdiq edilməsinə dair

6) BOKT "Embafinans" QSC-nin səhmdarlarının 10.11.2021 tarixli Ümumi Yığıncağı Bakı şəhəri Yasamal rayonu, General Akim Abbasov küç.,73E ünvanında yerləşən Baş ofisində keçirilmişdir. Yığıncaqda aşağıdakı qərar qəbul edilmişdir:

- Təşkilatın İdarə Heyətinin tərkibinin təsdiq edilməsinə dair

16. Emitentin dövriyyədə olan investisiya qiymətli kağızlarının buraxılışları haqqında məlumat (investisiya qiymətli kağızların hər buraxılışı ayrı-ayrılıqda göstərilir): -

- investisiya qiymətli kağızın növü və forması:

- investisiya qiymətli kağızlar buraxılışının dövlət qeydiyyat nömrəsi və qeydiyyat tarixi;

- investisiya qiymətli kağızların miqdarı və nominal dəyəri;

- investisiya qiymətli kağızlar buraxılışının məcmu nominal dəyəri;

- hesabat ili ərzində emitent tərəfindən səhmlər üzrə ödənilmiş dividendlər haqqında məlumat (hesabat ilində səhmlərin hər növü üzrə ödənilmiş dividendlərin məbləği göstərilir);
- faizli istiqrazlar buraxılışı haqqında məlumatda - istiqrazlar üzrə gəlirliyin illik faiz dərəcəsi;
- investisiya qiymətli kağızların yerləşdirildiyi və ya tədavüldə olduğu fond birjasının adı və olduğu yer (olduqda).

investisiya qiymətli kağızın növü və forması:	investisiya qiymətli kağızlar buraxılışının dövlət qeydiyyat nömrəsi və qeydiyyat tarixi	investisiya qiymətli kağızların miqdarı və nominal dəyəri	investisiya qiymətli kağızlar buraxılışının məcmu nominal dəyəri	faizli istiqrazlar buraxılışı haqqında məlumatda - istiqrazlar üzrə gəlirliyin illik faiz dərəcəsi	investisiya qiymətli kağızların yerləşdirildiyi və ya tədavüldə olduğu fond birjasının adı və olduğu yer
Faizli, təminatlı, sənədsiz, adlı istiqraz	AZ2007020608, 21.05.2021	1500 ədəd 1000 manat olmaqla	1500000 manat	10.5%	Bakı Fond Birjası, Bakı şəhəri, Yasamal rayonu, Həsən Bəy Zərdabi küçəsi 2A
Faizli, təminatlı, sənədsiz, adlı istiqraz	AZ2008020607, 11.08.2021	4000 ədəd 1000 manat olmaqla	4000000 manat	10%	Bakı Fond Birjası, Bakı şəhəri, Yasamal rayonu, Həsən Bəy Zərdabi küçəsi 2A

17. Emitent tərəfindən bağlanmış xüsusi əhəmiyyətli əqdlər barədə məlumatlar:

Emitent "Paşa Bank" ASC ilə 16.03.2021 tarixdə 20000000 manat məbləğində kredit limiti müqaviləsi imzalamışdır.

18. Emitent tərəfindən aidiyyəti şəxslərlə bağlanmış əqdlər barədə məlumatlar:

Aidiyyəti şəxs	Əməliyyatın xarakteri	Tarix	Məbləğ (AZN)	Təşkilatla əlaqəsi
----------------	-----------------------	-------	--------------	--------------------

Cabbarov Xaqani Yahuzər oğlu	Kredit	15.10.2019	55000	Struktur bölməsinin rəhbəri
Vəkilov Kamran Mahir oğlu	Kredit	10.09.2021	2046	Struktur bölməsinin rəhbəri

19. İllik hesabatın təsdiq edildiyi ümumi yığıncağın tarixi:

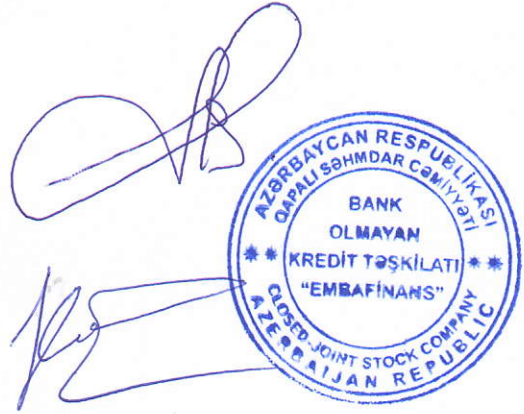
31.05.2022 tarixdə

20. Hesabatın açıqlanma mənbəyi haqqında məlumat:

Emitentin rəsmi saytında: www.embafinans.az

BOKT "Embafinans" QSC-nin
İdarə Heyətinin sədri İsgəndərov S.X

BOKT "Embafinans" QSC-nin
Baş Maliyyə meneceri Kazımov E.N.

**Bank Olmayan Kredit Təşkilatı
“Embafinans” QSC**

31 dekabr 2021-ci il tarixinə

**Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına
uyğun Maliyyə Hesabatları və Müstəqil
Auditorun Hesabatı**

MÜNDƏRİCAT

MÜSTƏQİL AUDİTORUN HESABATI

MALİYYƏ HESABATLARI

Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat	1
Mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabat.....	2
Kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat	3
Pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat	4

Maliyyə hesabatları üzrə qeydlər

1	Giriş	5
2	Şirkətin əməliyyat mühiti	5
3	Əsas uçot siyasəti.....	6
4	Uçot siyasətinin tətbiqi zamanı əhəmiyyətli ehtimallar və mülahizələr.....	13
5	Yeni və ya yenidən işlənmiş standartların və onlara dair şərtlərin tətbiqi.....	15
6	Yeni uçot qaydaları.....	16
7	Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri.....	17
8	Müştərilərə verilmiş kreditlər	18
9	Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlər	30
10	İstifadə hüquqlu aktivlər və icarə öhdəlikləri	30
11	Sair aktivlər	31
12	Buraxılmış borc qiymətli kağızlar	32
13	Banklardan alınmış kreditlər	33
14	Tərəfdaşlara ödənilməli vəsaitlər	33
15	Nizamnamə kapitalı	33
16	Sair öhdəliklər	33
17	Faiz gəlirləri və xərcləri	34
18	Haqq və komissiya xərcləri	34
19	İnzibati və sair əməliyyat xərcləri	34
20	Mənfəət vergisi	35
21	Dividendlər.....	36
22	Səqmentlər üzrə təhlil	36
23	Maliyyə risklərinin idarə edilməsi	37
24	Kapitalın idarə olunması	46
25	Təəhhüdlər və şərti öhdəliklər.....	46
26	Ədalətli dəyər haqqında açıqlamalar	47
27	Maliyyə alətlərinin qiymətləndirmə kateqoriyaları üzrə təqdim edilməsi.....	48
28	Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar.....	49
29	Hesabat tarixindən sonrakı hadisələr	50

Müstəqil Auditorun Hesabatı

Bank Olmayan Kredit Təşkilatı "Embafinans" QSC-nin Səhmdarlarına və Rəhbərliyinə:

Rəy

Bizim fikrimizcə, hazırkı maliyyə hesabatları bütün əhəmiyyətli aspektlər baxımından Bank Olmayan Kredit Təşkilatı "Embafinans" QSC-nin ("Şirkət") 31 dekabr 2021-ci il tarixinə maliyyə vəziyyətini və həmin tarixdə başa çatan il üzrə maliyyə nəticələrini və pul vəsaitlərinin hərəkətini Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına ("BMHS") uyğun olaraq düzgün əks etdirir.

Auditin predmeti

Şirkətin maliyyə hesabatları aşağıdakılardan ibarətdir:

- 31 dekabr 2021-ci il tarixinə maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat;
- həmin tarixdə başa çatan il üzrə mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabat;
- həmin tarixdə başa çatan il üzrə kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat;
- həmin tarixdə başa çatan il üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat; və
- əsas uçot siyasəti və digər izahedici məlumatlar daxil olmaqla, maliyyə hesabatları üzrə qeydlər.

Rəy üçün əsas

Biz auditə Beynəlxalq Audit Standartlarına uyğun aparmışıq. Bu standartlar üzrə bizim məsuliyyət rəyimizin "Maliyyə hesabatlarının auditinə görə auditorun məsuliyyəti" bölməsində əks etdirilir.

Biz hesab edirik ki, əldə etdiyimiz audit sübutları rəyimizi əsaslandırmaq üçün yetərli və münasibdir.

Müstəqillik

Biz Mühasiblər üçün Beynəlxalq Etika Standartları Şurasının dərc etdiyi Peşəkar Mühasiblərin Beynəlxalq Etika Məcəlləsinə (Beynəlxalq Müstəqillik Standartları ilə birlikdə) (MBEŞŞ Məcəlləsi) uyğun olaraq Şirkətdən asılı olmadan müstəqil şəkildə fəaliyyət göstəririk. Biz MBEŞŞ Məcəlləsinə uyğun olaraq, etika ilə bağlı digər öhdəliklərimizi yerinə yetirmişik.

Audit yanaşmamız

İcmal

Əhəmiyyətlilik

- Şirkət üçün ümumi əhəmiyyətlilik dərəcəsi: 211 min Azərbaycan manatı ("AZN") - bu, vergidən əvvəlki mənfəətin 5%-ni əks etdirir.

Əsas audit məsələləri

- Müştərilərə verilmiş kreditlər üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyat

Audit metodologiyamızın bir hissəsi kimi, biz əhəmiyyətlilik dərəcəsinə müəyyən etdik və maliyyə hesabatlarının əhəmiyyətli dərəcədə təhrif edilməsi riskini qiymətləndirdik. Xüsusilə, biz rəhbərliyin (məsələn, ehtimalların irəli sürülməsi və qeyri-müəyyən xarakterli gələcək hadisələrin nəzərdən keçirilməsini özündə ehtiva edən əhəmiyyətli uçot təxminləri) subyektiv mülahizələr tətbiq etdiyi sahələri təhlil etmişik. Bütün audit yoxlamalarımızda olduğu kimi, biz, həmçinin rəhbərlik tərəfindən daxili nəzarət sistemində sui-istifadə riskini nəzərdən keçirmiş, eləcə də, digər məsələlərlə yanaşı, fırıldaqçılıq hallarına görə əhəmiyyətli təhriflərə səbəb olan qeyri-obyektivlik əlamətlərinin olub-olmadığını təhlil etmişik.

Biz audit prosedurlarının həcmini bütövlükdə maliyyə hesabatlarına dair rəy bildirmək məqsədilə kifayət qədər işləri yerinə yetirmək üçün Şirkətin strukturunu, uçot proseslərini və nəzarət vasitələrini, habelə Şirkətin fəaliyyət göstərdiyi sektorun xüsusiyyətlərini nəzərə alaraq müəyyən etmişik.

Əhəmiyyətlik

Audit prosedurlarının həcmi əhəmiyyətlik dərəcəsindən asılıdır. Audit maliyyə hesabatlarında əhəmiyyətli təhriflərin olub-olmadığına dair kifayət qədər əminlik əldə etmək üçün nəzərdə tutulur. Təhriflər fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində yarana bilər və fərdi və ya məcmu olaraq istifadəçilərin maliyyə hesabatları əsasında qəbul edəcəyi iqtisadi qərarlara təsir göstərmək ehtimalı olduğu halda əhəmiyyətli hesab edilir.

Peşəkar mülahizəmizə əsasən biz kəmiyyət baxımından müəyyən əhəmiyyətlik dərəcəsini, həmçinin aşağıdakı cədvəldə göstəriləyi kimi, bütövlükdə maliyyə hesabatları üzrə Şirkət üçün ümumi əhəmiyyətliliyi müəyyən etmişik. Bu göstəricilər və keyfiyyət amilləri sayəsində biz auditin həcmini, habelə audit prosedurlarının məzmununu, müddətini və həcmini müəyyən etmiş və mümkün təhriflərin fərdi və ya məcmu olaraq bütövlükdə maliyyə hesabatlarına təsirini qiymətləndirmişik.

Şirkətin maliyyə hesabatları üçün ümumi əhəmiyyətlik

211 min AZN

Əhəmiyyətliliyin müəyyən edilməsi

Şirkətin vergidən əvvəlki mənfəətinin 5%-i

Əhəmiyyətlik dərəcəsinin müəyyən edilməsi üçün tətbiq edilən baza göstəricisinin əsaslandırılması

Biz baza göstərici kimi "vergidən əvvəlki mənfəəti" seçmək qərarına gəlmişik. Bizim fikrimizcə, bu baza göstərici Şirkətin fəaliyyət nəticələrinin qiymətləndirilməsi üçün istifadəçilər tərəfindən daha çox nəzərdən keçirilən və ümumi qəbul edilmiş göstəricidir.

Biz bu sektorda fəaliyyət göstərən kommersiya təşkilatlarına tətbiq edilən kəmiyyət əhəmiyyətliliyi hədlərinə uyğun olaraq 5%-lik əmsal seçmişik.

Əsas audit məsələləri

Əsas audit məsələləri bizim peşəkar mülahizəmizə görə cari dövrün maliyyə hesabatlarının auditi zamanı ortaya çıxan ən əhəmiyyətli məsələlərdir. Bu məsələlər bütövlükdə maliyyə hesabatlarının auditi və hazırkı maliyyə hesabatlarına dair rəyimizin formalaşdırılması zamanı nəzərə alınmış və biz bu məsələlərə dair ayrı rəy bildirmirik.

Əsas audit məsələsi

Müştərilərə verilmiş kreditlər üzrə zərər üçün ehtiyat

Gözlənilən kredit zərərlərinin (GKZ) qiymətləndirilməsi müvafiq metodologiya, modellər və ilkin məlumatlardan istifadə etməklə aparılan əhəmiyyətli hesablamadır. Gözlənilən kredit zərərləri gələcək pul axınlarındakı azalmaların ehtimal ilə ölçülmüş cari dəyər qiyətləndirilməsidir (yəni, müəyyən müddət ərzində çəki qismində müvafiq defolt riskləri istifadə olunmaqla kredit zərərlərinin orta çəkisidir). Gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi obyektiv olub, mümkün nəticələrin miqyasını qiymətləndirməklə müəyyən edilir.

GKZ-nin qiymətləndirilməsi Şirkət tərəfindən istifadə olunan dörd parametrlə əsasən həyata keçirilir: defolt ehtimalı ("PD"), defolta məruz qalan dəyər ("EAD"), defolt baş verəcəyi halda itirilməsi gözlənilən məbləğ ("LGD") və diskont dərəcəsi ("DR"). Şirkət gözlənilən kredit zərərləri üzrə ehtimallar və faktiki kredit zərərləri arasındakı fərqlərin azaldılması məqsədilə modelləri və modellər üzrə məlumatları müntəzəm olaraq təhlil edir və təsdiqləyir.

Şirkət öz risk xüsusiyyətləri, kredit qalığı, risklərin azaldılması üsulları, proqnozlaşdırılan hadisə və şəraitin təsirini nəzərə alaraq, gözlənilən kredit zərərləri üzrə təxminləri hesablayır.

GKZ ehtiyatı və Şirkətin müştəriləri ilə əlaqəli kredit riski səviyyəsinin müəyyən edilməsi ilə bağlı tərkib riskləri və təxminlərin qeyri-müəyyənliyini nəzərə alaraq, GKZ nəticələri davamlı olaraq dəyişən iqtisadi mühitə və sonradan tənzimləyici orqan tərəfindən görülən cavab tədbirlərinə məruz qalır ki, bu da zərər, borcalanın ödəmə qabiliyyəti və iqtisadi şərtlər arasındakı uyğunluğu dəyişdirir, həmçinin ÜDM və işsizlik kimi iqtisadi amillərə, eləcə də müştərinin defolt hallarının həcminə və müddətinə təsir göstərə bilər. Bu, GKZ-nin qiymətləndirilməsində mümkün nəticələrin miqyasını genişləndirir və xarici iqtisadçıların tətbiq etdiyi mövcud metodologiyaların və iqtisadi proqnoz məlumatların uyğunluğunun qiymətləndirilməsi və fərziyyələrin irəli sürülməsi üçün tələb olunan mülahizələri artırır. GKZ üzrə düzəlişlər bu məhdudiyətlər nəzərə alınaraq, rəhbərliyin mülahizəsinə əsaslanan düzəlişlərə uyğun aparılmışdır.

Müştərilərə verilmiş kreditlər üzrə təsdiqləmələrin dəqiqliyi və qiymətləndirilməsi üçün audit riskinin əhəmiyyətini və səviyyəsini, eləcə də GKZ-nin qiymətləndirilməsində tətbiq olunan mürəkkəblilik və yüksək mülahizə dərəcəsini nəzərə alaraq, müştərilərə verilmiş kreditlər üzrə zərər üçün ehtiyat əsas audit məsələsi hesab edilmişdir.

Bax: Qeyd 4 "Uçot siyasətinin tətbiqi zamanı əhəmiyyətli ehtimallar və mülahizələr" və Qeyd 8 "Müştərilərə verilmiş kreditlər".

Əsas audit məsələsi ilə bağlı həyata keçirilmiş audit prosedurları

Biz Şirkətdə GKZ-nin hesablanması prosesini təhlil etmişik. Bu təhlil GKZ üzrə hesablamaların müəyyən edilməsində Şirkət tərəfindən istifadə edilən əsas məlumatları və sistemləri əhatə edir. Biz, həmçinin GKZ-nin hesablanması üçün Şirkətin tətbiq etdiyi əhəmiyyətli mülahizələr, belə mülahizələri təsdiqləyən məlumatların qənaətbəxşliliyi, eləcə də bu mülahizələr ilə bağlı qeyri-müəyyənliyin dərəcəsi barədə məlumat əldə etmişik.

Biz, həmçinin il ərzində dəyişməyən metodologiyaların və əlaqəli modellərin uyğunluğunu və rəhbərliyin mülahizəsinə əsaslanan düzəlişlərin aparılmasına ehtiyacın olub-olmadığını qiymətləndirmişik.

Biz rəhbərlik tərəfindən hazırlanan və tətbiq edilən GKZ metodologiyasının uyğunluğunu nəzərdən keçirmişik. Bu prosesə model riski üzrə parametrlər (PD, LGD və EAD), proqnoz məlumatları, müvafiq çəki əmsalları, mərhələlərin təhlili və GKZ-nin hesablanması kimi komponentlər daxildir.

Biz aşağıdakılar vasitəsilə PD, LGD və EAD-nin uyğunluğunu qiymətləndirmişik:

- metodologiya və fərziyyələrə dair ətraflı məlumatların əldə edilməsi;
- kredit portfelinin seqmentlərə bölünməsinə dair Şirkətin yanaşmasının uyğunluğunun yoxlanılması;
- məlumatların keyfiyyətini, açılma və bağlanma tarixlərini, gecikmə günləri və ödəniş cədvəllərini nəzərdən keçirməklə 12 aylıq PD və bütöv müddət üzrə PD-nin yaradılmasında istifadə edilən Şirkətin modelləşdirmə metodologiyasının, eləcə də proqnoz məlumatların modelə tətbiq edilməsinin uyğunluğunun qiymətləndirilməsi;
- pul şəklində geri qaytarmanın uyğunluğunun qiymətləndirilməsi;
- BMHS 9-a uyğun istifadə edilən statistik metodologiyaların uyğunluğunun qiymətləndirilməsi;
- LGD modelləşdirməsi və kreditlərin ödənilməsinə dair prosedurların yerinə yetirilməsi üçün portfel/seqmentlər üzrə defolt məlumatlarının qənaətbəxşliliyinin müəyyən edilməsi.

Biz makroiqtisadi şərtlərin GKZ üzrə ehtiyata potensial gələcək təsirini nəzərdən keçirmişik. Biz müvafiq gələcək ssenarilər, təyin edilmiş çəki əmsalları, istifadə edilmiş dəyişənlər və əsas ssenarilərlə bağlı ssenarilərin təhlil edilməsi üçün rəhbərlik tərəfindən tətbiq edilən metodologiya barədə ətraflı məlumat əldə etmişik. Biz GKZ üzrə ehtiyatın PD və LGD təxminlərindəki dəyişikliklərə qarşı həssaslığını nəzərdən keçirmişik.

Biz GKZ-nin hesablanmasında diskontlaşdırma üçün effektiv faiz dərəcəsindən istifadə edilməsi məntiqinə dair məlumat əldə etmişik.

Biz müştərilərə verilmiş kreditlər üzrə zərər üçün ehtiyatlara dair maliyyə hesabatlarına qeydlərdə açıqlanmış məlumatları nəzərdən keçirmişik.

Maliyyə hesabatlarına görə rəhbərliyin və korporativ idarəetmə üzrə cavabdeh olan səlahiyyətli şəxslərin məsuliyyəti

Rəhbərlik maliyyə hesabatlarının BMHS-ə uyğun olaraq hazırlanması və düzgün təqdim edilməsi, eləcə də fırıldaqçılıq və yaxud səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq, əhəmiyyətli təhriflər olmayan maliyyə hesabatlarının hazırlanması üçün rəhbərliyin zəruri hesab etdiyi daxili nəzarət sistemində görə məsuliyyət daşıyır.

Maliyyə hesabatlarının hazırlanması zamanı rəhbərlik Şirkəti ləğv etmək və ya fəaliyyətini dayandırmaq niyyətində olmadığı yaxud bunu etməkdən başqa münasib alternativ olmadığı halda, Şirkətin fasiləsiz fəaliyyət göstərmək qabiliyyətinin qiymətləndirilməsinə, müvafiq hallarda fəaliyyətin fasiləsizliyinə dair məlumatların açıqlanmasına və fəaliyyətin fasiləsizliyi prinsipinin istifadə edilməsinə görə məsuliyyət daşıyır.

Korporativ idarəetmə üzrə cavabdeh olan səlahiyyətli şəxslər Şirkətin maliyyə hesabatlarının hazırlanması prosesinə nəzarətə görə məsuliyyət daşıyır.

Maliyyə hesabatlarının auditinə görə auditorun məsuliyyəti

Bizim məqsədimiz bütövlükdə maliyyə hesabatlarında fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində əhəmiyyətli təhriflərin olub-olmadığına dair kifayət qədər əminlik əldə etmək və rəyimizin daxil olduğu auditor hesabatını təqdim etməkdir. Kifayət qədər əminlik əminliyin yüksək səviyyəsidir, lakin Beynəlxalq Audit Standartlarına uyğun olaraq auditin aparılması zamanı mövcud olan bütün əhəmiyyətli təhriflərin həmişə aşkar olunacağına zəmanət vermir. Təhriflər fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində yaranabilir və fərdi və ya məcmu olaraq istifadəçilərin maliyyə hesabatları əsasında qəbul edəcəyi iqtisadi qərarlara təsir göstərmək ehtimalı olduğu halda əhəmiyyətli hesab edilir.

Beynəlxalq Audit Standartlarına uyğun aparılan auditin bir hissəsi olaraq, biz audit zamanı peşəkar mülahizə tətbiiq edirik və peşəkar skeptisizm nümayiş etdiririk. Biz həmçinin:

- Maliyyə hesabatlarında fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində əhəmiyyətli təhriflərin olması riskini müəyyən edirik və qiymətləndiririk, həmin risklərə qarşı audit prosedurlarını hazırlayırıq və həyata keçiririk və rəyimizi əsaslandırmaq üçün yetərli və münasib audit sübutlarını əldə edirik. Fırıldaqçılıq nəticəsində yaranmış əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riski səhvlər nəticəsində yaranmış əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riskindən daha yüksəkdir, çünki fırıldaqçılığa gizli sövdələşmə, saxtakarlıq, məlumatların bilərəkdən göstərilməməsi, yanlış təqdimat və ya daxili nəzarət sistemində sui-istifadə halları daxil ola bilər.
- Şirkətin daxili nəzarət sisteminin effektivliyinə dair rəy bildirmək üçün deyil, şəraitə uyğun audit prosedurlarını işləyib hazırlamaq üçün daxili nəzarət sistemi üzrə məlumat əldə edirik.
- Rəhbərlik tərəfindən istifadə edilən uçot siyasətinin uyğunluğunu, habelə uçot təxminləri və müvafiq açıqlamaların münasibliyini qiymətləndiririk.
- Fəaliyyətin fasiləsizliyi prinsipinin rəhbərlik tərəfindən istifadə edilməsinin uyğunluğuna və əldə edilən audit sübutları əsasında Şirkətin fasiləsiz fəaliyyət göstərmək imkanını ciddi şübhə altına qoya bilən hadisə və şəraitlə bağlı əhəmiyyətli qeyri-müəyyənliyin mövcud olub-olmadığına dair qənaətə gəlirik. Əhəmiyyətli qeyri-müəyyənliyin mövcud olduğu qənaətinə gəldikdə, auditor rəyimizdə maliyyə hesabatlarındakı müvafiq məlumatların açıqlanmasına diqqət yetirməli və ya belə məlumatların açıqlanması yetərli olmadıqda, rəyimizdə dəyişiklik etməliyik. Nəticələrimiz auditor hesabatımızın tarixində əldə edilən audit sübutlarına əsaslanmalıdır. Lakin sonrakı hadisələr və şəraitlər Şirkətin fasiləsiz fəaliyyətinin dayandırılmasına səbəb ola bilər.
- Məlumatların açıqlanması da daxil olmaqla, maliyyə hesabatlarının ümumi təqdimatını, strukturunu və məzmununu, habelə əsas əməliyyatların və hadisələrin maliyyə hesabatlarında düzgün təqdim edilib-edilmədiyini qiymətləndiririk.

Biz korporativ idarəetmə üzrə cavabdeh olan səlahiyyətli şəxslərə digər məsələlərlə yanaşı, planlaşdırılan audit prosedurlarının həcmi və müddəti, habelə əhəmiyyətli audit nəticələri, o cümlədən audit zamanı daxili nəzarət sistemində aşkar etdiyimiz əhəmiyyətli çatışmazlıqlar barədə məlumat veririk.

Biz, həmçinin korporativ idarəetmə üzrə cavabdeh olan səlahiyyətli şəxslərə müstəqillik ilə bağlı müvafiq etik normalara riayət etdiyimiz barədə bəyanat verir və müstəqilliyimizə təsir etməsi əsaslandırılmış şəkildə güman edilən bütün münasibətlər və digər məsələlər, habelə zəruri hallarda təhdidlərin aradan qaldırılması üçün görülən tədbirlər, o cümlədən ehtiyat tədbirləri barədə məlumat veririk.

Korporativ idarəetmə üzrə cavabdeh olan səlahiyyətli şəxslərin nəzərinə çatdırılmış məsələlər arasında biz cari dövrün maliyyə hesabatlarının auditi üçün ən əhəmiyyətli və bu səbəbdən də əsas audit məsələlərini müəyyən edirik. Bu məsələnin ictimaiyyətə açıqlanmasına qanun və ya qaydalarla yol verilmədiyi və ya çox nadir hallarda, məsələ haqqında rəyimizdə açıqlamanın verilməsinin mənfi təsirlərinin onun ictimaiyyət üçün faydalarından çox olacağı əsaslandırılmış şəkildə güman edildiyi hallar istisna olmaqla, bu məsələni rəyimizdə təsvir edirik.

Audit nəticəsində dərc olunan hazırkı müstəqil auditor hesabatına görə məsul partnyor Fəxri Mustafayevdir.

PricewaterhouseCoopers Audit Azerbaijan LLC

Bakı, Azərbaycan Respublikası

27 may 2022-ci il

"BOKT Embafinans" QSC
Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat

Azərbaycan manatı ilə	Qeyd	31 dekabr 2021	31 dekabr 2020
AKTİVLƏR			
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	7	380,324	1,354,284
Müştərilərə verilmiş kreditlər	8	26,001,713	23,961,923
Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlər	9	4,399,044	4,724,210
İstifadə hüquqlu aktivlər	10	292,555	316,245
Sair aktivlər	11	1,345,064	624,438
CƏMİ AKTİVLƏR		32,418,700	30,981,100
ÖHDƏLİKLƏR			
Buraxılmış borc qiymətli kağızlar	12	5,643,465	1,505,958
Banklardan alınmış kreditlər	13	9,415,364	12,448,151
Tərəfdaşlara ödənilməli vəsaitlər	14	248,503	216,067
İcarə öhdəlikləri	10	330,506	348,820
Cari mənfəət vergisi öhdəliyi		314,174	236,042
Təxirə salınmış mənfəət vergisi öhdəliyi	20	95,994	121,973
Sair öhdəliklər	16	272,450	341,455
CƏMİ ÖHDƏLİKLƏR		16,320,456	15,218,466
KAPİTAL			
Nizamnamə kapitalı	15	10,000,000	10,000,000
Bölüşdürülməmiş mənfəət		6,098,244	5,762,634
CƏMİ KAPİTAL		16,098,244	15,762,634
CƏMİ ÖHDƏLİKLƏR VƏ KAPİTAL		32,418,700	30,981,100

26 may 2022-ci il tarixində Rəhbərliyin adından təsdiqlənmiş və imzalanmışdır.

Samir İsgəndərov
 İdarə Heyətinin Sədri

Elnur Kazımov
 Maliyyə Direktoru

“BOKT Embafinans” QSC**Mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabat**

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	Qeyd	2021	2020
Effektiv faiz metodu ilə hesablanmış faiz gəliri	17	9,626,587	10,088,437
Faiz və oxşar xərclər	17	(1,831,337)	(2,087,160)
Xalis faiz marjası və oxşar gəlirlər		7,795,250	8,001,277
Kredit zərərləri üzrə ehtiyat	8	(254,384)	(775,336)
Kredit zərərləri üzrə ehtiyatın yaradılmasından sonra xalis faiz marjası və oxşar gəlirlər		7,540,866	7,225,941
Haqq və komissiya gəlirləri		177,549	217,166
Haqq və komissiya xərcləri	18	(508,875)	(465,443)
Əsas vəsaitlərin silinməsindən gəlir		-	25,500
Xarici valyuta mövqeyinin yenidən qiymətləndirilməsi üzrə zərər çıxılmaqla gəlir		(793)	(872)
İnzibati və sair əməliyyat xərcləri	19	(2,989,065)	(3,230,251)
Vergidən əvvəlki mənfəət		4,219,682	3,772,041
Mənfəət vergisi xərci	20	(884,072)	(942,628)
İl üzrə mənfəət		3,335,610	2,829,413
İl üzrə cəmi məcmu gəlir		3,335,610	2,829,413

“BOKT Embafinans” QSC
Kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	Qeyd	Nizamnamə kapitalı	Bölüşdürülməmiş mənfəət	Cəmi kapital
1 yanvar 2020-ci il tarixinə qalıq		10,000,000	5,933,221	15,933,221
İl üzrə mənfəət		-	2,829,413	2,829,413
2020-ci il üzrə cəmi məcmu gəlir		-	2,829,413	2,829,413
Ödənilmiş dividendlər	21	-	(3,000,000)	(3,000,000)
31 dekabr 2020-ci il tarixinə qalıq		10,000,000	5,762,634	15,762,634
İl üzrə mənfəət		-	3,335,610	3,335,610
2021-ci il üzrə cəmi məcmu gəlir		-	3,335,610	3,335,610
Ödənilmiş dividendlər	21	-	(3,000,000)	(3,000,000)
31 dekabr 2021-ci il tarixinə qalıq		10,000,000	6,098,244	16,098,244

“BOKT Embafinans” QSC
Pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	Qeyd	2021	2020
Əməliyyat fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Alınmış faizlər		9,656,900	10,005,856
Ödənilmiş faizlər		(1,652,880)	(2,065,433)
Alınmış haqq və komissiyalar		177,549	217,166
Ödənilmiş haqq və komissiyalar		(508,875)	(465,443)
Ödənilmiş əməliyyat xərcləri		(2,513,129)	(2,688,161)
Ödənilmiş mənfəət vergisi		(831,919)	(1,135,000)
Əməliyyat aktiv və öhdəliklərində dəyişikliklərdən əvvəl əməliyyat fəaliyyəti üzrə daxil olan pul vəsaitlərinin hərəkəti		4,327,646	3,868,985
<i>Xalis (artım)/azalma:</i>			
- müştərilərə verilmiş kreditlərdə		(2,147,079)	7,748,832
- sair aktivlərdə		(904,052)	832,637
<i>Xalis artım/(azalma):</i>			
- sair öhdəliklərdə		(69,004)	54,139
- tərəfdaşlara ödənilməli vəsaitlərdə		32,436	(149,518)
Əməliyyat fəaliyyəti üzrə daxil olan xalis pul vəsaitləri		1,239,947	12,355,075
İnvestisiya fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlərin alınması		(40,479)	(115,773)
Əmlak və avadanlıqların silinməsindən daxilolmalar		-	25,500
İnvestisiya fəaliyyəti üzrə istifadə edilən xalis pul vəsaitləri		(40,479)	(90,273)
Maliyyələşdirmə fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Banklardan alınmış kreditlər üzrə gəlirlər		22,780,000	23,696,429
Banklardan alınmış kreditlərin qaytarılması		(25,814,844)	(29,283,725)
Korporativ istiqrazların emissiyası		5,500,000	1,500,000
Korporativ istiqrazların ödənilməsi		(1,500,000)	(4,000,000)
İcarə öhdəlikləri üzrə əsas borcun ödənilməsi		(137,791)	(52,326)
Ödənilmiş dividendlər	21	(3,000,000)	(3,000,000)
Maliyyələşdirmə fəaliyyəti üzrə istifadə edilən xalis pul vəsaitləri		(2,172,635)	(11,139,622)
Məzənnə dəyişikliklərinin pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinə təsiri			
		(793)	(872)
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərində xalis (azalma)/artım		(973,960)	1,124,308
İlin əvvəlinə pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	7	1,354,284	229,976
İlin sonuna pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri		7	380,324

1 Giriş

Hazırkı maliyyə hesabatları 31 dekabr 2021-ci il tarixində başa çatmış il üzrə Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına uyğun olaraq “BOKT Embafinans” QSC (“Şirkət”) üçün hazırlanmışdır.

Şirkət Azərbaycan Respublikasında təsis olunub və bu ölkədə fəaliyyət göstərir.

31 dekabr 2021 və 2020-ci il tarixlərinə Şirkətin səhmdarları haqqında məlumat aşağıda təqdim edilir:

Səhmdarlar	31 dekabr 2021	31 dekabr 2020
Cənab Elşad Abbasov İnşalla oğlu	51%	51%
Cənab Məşhur Məmmədov Şahbaz oğlu	35%	35%
Xanım Polyakova Tamara Başırovna	14%	14%
Cəmi	100%	100%

31 dekabr 2021 və 2020-ci il tarixlərinə Şirkətin son nəzarətedici tərəfi cənab Elşad Abbasovdur.

Şirkətin əsas fəaliyyəti. “Embafinans” Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti (“Şirkət”) 2012-ci ildə Azərbaycan Respublikasında təsis edilmiş bank olmayan kredit təşkilatıdır. Şirkət Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankı (“ARMB”) tərəfindən verilmiş BKT-10 sayılı xüsusi lisenziya əsasında fəaliyyət göstərir və ARMB tərəfindən tənzimlənir. Şirkət əsasən fiziki şəxslərə öz əlaqəli tərəfi olan “Embawood” MMC-dən mebel və digər məişət avadanlıqları almaq üçün kreditlər verir. 31 dekabr 2021-ci il tarixinə belə kreditlər müştərilərə verilmiş ümumi kreditlərin 73%-ni (31 dekabr 2020: 59%) təşkil etmişdir. Bu lisenziya Şirkətə təminat şəklində nağd depozitlər və belə depozitlər formasında təminatlar əldə etmək hüququ verir.

Şirkətin hüquqi və faktiki ünvanı. Şirkətin hüquqi və faktiki ünvanı aşağıdakı kimidir:

A. Abbasov küçəsi 73E, AZ1141

Bakı, Azərbaycan Respublikası

Təqdimat valyutası. Hazırkı maliyyə hesabatlarındakı məbləğlər başqa valyuta göstərilmədiyi halda Azərbaycan manatı ilə (“AZN”) təqdim edilir.

2 Şirkətin əməliyyat mühiti

Azərbaycan iqtisadiyyatında inkişaf etməkdə olan bazarlara xas müəyyən xüsusiyyətlər müşahidə edilir. Azərbaycan iqtisadiyyatının mövcud və gələcək artımı və dayanıqlığı hökumətin həyata keçirdiyi fiskal və monetar tədbirlərin effektivliyindən, eləcə də xam neftin qiymətlərindən və Azərbaycan manatının sabitliyindən əhəmiyyətli dərəcədə asılıdır.

2016-cı ildə baş vermiş devalvasiyadan sonra institusional dəyişiklikləri əhatə edən iqtisadi islahatlara əsasən 2017-2019-cu illər ərzində iqtisadi artım pozitiv zonada qalmaqda davam etmiş, inflyasiya aşağı birrəqəmli səviyyədə sabitləşmiş və milli valyutanın məzənnəsi dayanıqlı səviyyədə olmuşdur.

2020-ci ildə baş vermiş resessiyanın ardınca Azərbaycan iqtisadiyyatı 2021-ci ildə əhəmiyyətli dərəcədə dirçəlmiş və 5,6 faiz artaraq pandemiyadan əvvəlki səviyyəyə qayıtmışdır. 2021-ci ildə neft qiymətlərinin bərpası və pandemiya ilə bağlı məhdudiyətlərin tədricən aradan qaldırılması etimadı gücləndirmiş və davam edən pandemiya ilə bağlı çətinliklərə baxmayaraq, qeyri-neft sektorlarında iqtisadi artıma dəstək vermişdir. İllik ixracın 60%-dən çox artımı sayəsində manata təzyiğin əhəmiyyətli dərəcədə azalması sayəsində 2021-ci il ərzində manat sabit qalmışdır.

Qarabağın işğaldan azad edilməsindən sonra bu ərazilərin Azərbaycan iqtisadiyyatına reintegrasiyası diqqət mərkəzində olmaqla, işğaldan azad edilmiş torpaqlarda bərpa və yenidənqurma işlərinə sürətlə start verilmişdir. Bu fəaliyyətlərin yaxın gələcəkdə və uzunmüddətli perspektivdə Azərbaycan iqtisadiyyatına daha da təkan verəcəyi gözlənilir.

2021-ci ilin aprel ayında “Moody's” beynəlxalq reyting agentliyi Azərbaycan iqtisadiyyatı üçün reytingini “Ba2” səviyyəsində təsdiqləyib və proqnozu sabitdən pozitivə dəyişib.

2 Şirkətin əməliyyat mühiti (davamı)

Siyasi və iqtisadi vəziyyətin mövcud təsirlərini proqnozlaşdırmaq çətindir, lakin bunun Azərbaycan iqtisadiyyatına təsiri daha çox ola bilər və bu da dövlət maliyyəsinin pisləşməsinə, maliyyə bazarlarının qeyri-sabitliyinə, kapital bazarlarında qeyri-likvidliyə, inflyasiyanın artmasına və milli valyutanın əsas xarici valyutalara nisbətə dəyərdən düşməsinə gətirib çıxara bilər.

Mövcud iqtisadi vəziyyətin gələcək təsirlərini və yuxarıda qeyd olunan tədbirləri qabaqcadan proqnozlaşdırmaq nisbətən mürəkkəb olduğuna görə rəhbərliyin iqtisadi mühitlə bağlı cari proqnozları və təxminləri faktiki nəticələrdən fərqli ola bilər.

Gözlənilən kredit zərərlərinin (“GKZ”) qiymətləndirilməsi məqsədilə, Şirkət makroiqtisadi dəyişənlər üzrə proqnozlar daxil olmaqla, dəstəkləyici gələcək məlumatlardan istifadə edir. Hər bir iqtisadi proqnozda olduğu kimi, onların reallaşması ilə bağlı fərziyyələr və ehtimallar yüksək dərəcəli qeyri-müəyyənliklə əlaqəlidir və buna görə də faktiki nəticələr proqnozlaşdırılan nəticələrdən əhəmiyyətli dərəcədə fərqlənə bilər.

Şirkətin rəhbərliyi mövcud iqtisadi mühitdə baş verən prosesləri müşahidə edir və Şirkətin yaxın gələcəkdə fəaliyyətinin dayanıqlığını və inkişafını təmin etmək üçün qabaqcadan tədbirlər görür.

3 Əsas uçot siyasəti

Maliyyə hesabatlarının tərtibatının əsasları. Hazırkı maliyyə hesabatları maliyyə alətlərini ilkin olaraq ədalətli dəyərle tanımaqla, Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına (“BMHS”) uyğun olaraq ilkin dəyər metoduna əsasən hazırlanmışdır. Hazırkı maliyyə hesabatlarının hazırlanmasında istifadə edilən əsas uçot siyasətləri aşağıda göstərilir. Həmin uçot siyasəti başqa cür göstərilmədiyi hallarda, təqdim edilən bütün dövrlərə müvafiq şəkildə tətbiq edilmişdir. Qeyd 5-ə baxın.

Maliyyə alətləri - əsas qiymətləndirmə üsulları. *Ədalətli dəyər* qiymətləndirmə tarixində bazar iştirakçıları arasında könüllü şəkildə əməliyyat həyata keçirilərkən aktiv satmaq üçün alınacaq və öhdəliyi ötürərkən ödəniləcək dəyərdir. Ədalətli dəyər ən yaxşı olaraq fəal bazarda alınıb satıla bilən qiymət ilə təsdiqlənir. Fəal bazar qiymətlər haqqında davamlı olaraq məlumat əldə etmək üçün aktiv və öhdəliklər üzrə əməliyyatların kifayət qədər tez müddətdə və həcmdə həyata keçirildiyi bazardır. Fəal bazarda alınıb satılan maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri ayrı-ayrı aktiv və ya öhdəliklərin bazar qiymətinin müəssisənin istifadəsində olan aktiv və ya öhdəliklərin miqdarına hasili nəticəsində alınan məbləğ kimi ölçülür. Bu hal hətta bazarın normal gündəlik ticarət dövrü müəssisənin istifadəsində olan aktiv və öhdəliklərin qarşılınması üçün kifayət qədər olmadıqda və bir əməliyyat üzrə mövqelərin satılması üçün sifarişlərin yerləşdirilməsi bazar qiymətinə təsir etdikdə baş verir.

Əməliyyatın qiyməti haqqında bazar məlumatı olmayan maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərini müəyyən etmək üçün pul axınlarının diskontlaşdırılması modelindən, həmçinin bazar şərtləri ilə həyata keçirilən analoji əməliyyatlar haqqında məlumatlara və ya investisiya olunan müəssisələrin cari dəyərinə əsaslanan modellərdən istifadə edilir. Ədalətli dəyərin qiymətləndirilməsi nəticələri aşağıda göstərdiyi kimi ədalətli dəyər iyerarxiyasının səviyyələrinə görə təhlil edilir: (i) 1-ci Səviyyəyə oxşar aktivlər və ya öhdəliklər üçün aktiv bazarlarda kotirovka olunan (düzəliş edilməyən) qiymətlər ilə qiymətləndirmələr aiddir, (ii) 2-ci Səviyyəyə aktiv və ya öhdəlik üçün birbaşa (yəni, qiymətlər) və ya dolayısı ilə (yəni, qiymətlər əsasında hesablananlar) müşahidə edilə bilən əhəmiyyətli ilkin məlumatların istifadə edildiyi qiymətləndirmə üsulları ilə qiymətləndirmələr aiddir; (iii) 3-cü Səviyyəyə aid olan qiymətləndirmələr yalnız müşahidə oluna bilən bazar məlumatlarına əsaslanmır (yəni, qiymətləndirmə üçün əhəmiyyətli həcmdə müşahidə oluna bilməyən ilkin məlumatlar tələb edilir). Ədalətli dəyər iyerarxiyasının səviyyələri arasında köçürmələr hesabat dövrünün sonunda baş vermiş hesab edilir.

Əməliyyat xərcləri əlavə xərcləri əks etdirir və birbaşa olaraq maliyyə alətinin alışı, buraxılması və ya satışı ilə əlaqəlidir. Əlavə xərc əməliyyat həyata keçirilmədiyi təqdirdə yaranmayan xərclərdir. Əməliyyat xərclərinə agentlərə (satış üzrə agentlər kimi fəaliyyət göstərən işçilər daxil olmaqla), məsləhətçilərə, brokerlərə və dilerlərə ödənilmiş haqq və komissiyalar, tənzimləyici orqanlar və fond birjalarına ödəmələr, eləcə də mülkiyyət hüququnun köçürülməsi üzrə vergilər və rüsumlar daxildir. Əməliyyat xərclərinə borc öhdəlikləri üzrə mükafat və ya diskontlar, maliyyələşdirmə xərcləri, daxili inzibati və ya saxlama xərcləri daxil edilmir.

3 Əsas uçot siyasəti (davamı)

Amortizasiya olunmuş dəyər əsas məbləğ üzrə ödənişlərin çıxılmasından və hesablanmış faizlərin əlavə edilməsindən, maliyyə aktivləri üçün isə gözlənilən kredit zərərləri üzrə ehtiyatın çıxılmasından sonra maliyyə alətinin ilkin tanınma zamanı qeydə alınan dəyəridir. Hesablanmış faizlərə ilkin tanınma zamanı təxirə salınmış əməliyyat xərclərinin və effektiv faiz dərəcəsi metodundan istifadə etməklə ödənilməli məbləğ üzrə hər hansı mükafat və ya diskontun amortizasiyası daxildir. Hesablanmış faiz gəlirləri və faiz xərcləri, o cümlədən hesablanmış kupon gəlirləri və amortizasiya edilmiş diskont və ya mükafat (o cümlədən təqdim olunma zamanı təxirə salınmış komissiyalar, əgər varsa) ayrıca göstərilmir və maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda müvafiq maddələrin balans dəyərində əks olunur.

Effektiv faiz metodu maliyyə alətinin balans dəyəri üzrə sabit faiz dərəcəsinin (effektiv faiz dərəcəsi) təmin edilməsi üçün faiz gəlirləri və ya xərclərinin müvafiq dövr ərzində uçota alınması metodudur. Effektiv faiz dərəcəsi gələcək pul ödənişləri və ya daxilolmalarını (kreditlər üzrə gələcək zərərlər istisna olmaqla) maliyyə alətinin fəaliyyət müddəti və ya daha qısa müddət ərzində maliyyə alətinin ümumi balans dəyərində diskontlaşdırılan dərəcədir. Effektiv faiz dərəcəsi maliyyə aləti üçün nəzərdə tutulan dəyişkən faiz dərəcəsi üzrə kredit spredini əks etdirən mükafatlar və ya diskont və yaxud bazar qiymətlərindən asılı olaraq müəyyən edilməyən digər dəyişkən amillər istisna olmaqla, faiz dərəcələrinin növbəti dəyişdirilmə tarixinə qədər dəyişkən faizli alətlər üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətini diskont etmək üçün istifadə edilir. Belə mükafatlar və ya diskontlar maliyyə alətinin gözlənilən tədavül müddəti ərzində amortizasiya edilir. Diskont dəyərinin hesablanmasına müqavilə tərəfləri arasında ödənilmiş və ya alınmış effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsini təşkil edən bütün komissiyalar daxildir.

Maliyyə alətlərinin ilkin tanınması. Bütün maliyyə alətləri əməliyyat xərcləri də daxil olmaqla, ilkin olaraq ədalətli dəyərle tanınır. İlkin tanınma zamanı ədalətli dəyər ən yaxşı olaraq əməliyyat qiyməti ilə təsdiqlənir. İlkin tanınma zamanı gəlir və ya zərər yalnız ədalətli dəyər ilə əməliyyat qiyməti arasında fərq olduqda qeydə alınır. Əməliyyat qiyməti eyni maliyyə aləti ilə aparılan digər müşahidə oluna bilən cari bazar əməliyyatları və ya əsas məlumat kimi yalnız müşahidə edilə bilən bazarların məlumatlarını istifadə edən qiymətləndirmə modeli ilə təsdiqlənir. İlkin tanınmadan sonra amortizasiya olunmuş dəyərle qiymətləndirilən maliyyə aktivləri üzrə gözlənilən kredit zərərləri üçün ehtiyat tanınır və bu da aktivin ilkin tanınmasından dərhal sonra zərərin tanınması ilə nəticələnir.

Qanunvericilik və ya ümumi qəbul edilmiş bazar qaydaları ilə müəyyən edilmiş vaxt çərçivəsində təchiz olunması nəzərdə tutulan maliyyə aktivlərinin bütün digər alış və satışları (“standart şərtlər” əsasında alış və satışlar), Şirkətin maliyyə aktivini almaq və ya satmaq öhdəliyini qəbul etdiyi əməliyyat tarixində qeydə alınır. Alış üzrə bütün digər əməliyyatlar Şirkətin həmin maliyyə aləti üzrə müqavilə tərəfi olduğu halda tanınır.

Maliyyə aktivlərinin təsnifləşdirilməsi və sonrakı dövrdə qiymətləndirilməsi: qiymətləndirmə kateqoriyaları. Şirkət maliyyə aktivlərini amortizasiya olunmuş dəyərle təsnifləşdirir və ölçür. Borc maliyyə aktivlərinin təsnifləşdirilməsi və sonrakı dövrdə ölçülməsi: (i) müvafiq aktivlər portfelinin idarə olunması üçün Şirkətin biznes modelindən və (ii) aktiv üzrə pul axınlarının xüsusiyyətindən asılıdır.

Maliyyə aktivlərinin təsnifləşdirilməsi və sonrakı dövrdə qiymətləndirilməsi: biznes model. Biznes model Şirkətin pul axınları əldə etməsi məqsədilə portfelin idarə edilməsi üçün istifadə etdiyi metodu əks etdirir və Şirkətin məqsədinin: (i) aktivlərdən yalnız müqavilə üzrə pul axınlarının əldə edilməsi (“müqavilə üzrə pul axınlarının əldə edilməsi üçün aktivin saxlanması”) və ya (ii) müqavilədə nəzərdə tutulan və aktivlərin satışından yaranan pul axınlarının əldə edilməsi (“müqavilə üzrə pul axınlarının əldə edilməsi və maliyyə aktivlərinin satılması üçün aktivlərin saxlanması”) olub-olmadığını müəyyən edir. (i) və (ii) bəndlər tətbiq edilmədikdə, maliyyə aktivləri “digər” biznes modellərə aid edilir və FVTPL kateqoriyasında ölçülür.

Biznes model qiymətləndirmə tarixində mövcud olan portfel üzrə müəyyən edilmiş məqsədlərə nail olmaq üçün Şirkətin həyata keçirməyi planlaşdırdığı fəaliyyətə dair bütün müvafiq sübutlar əsasında aktivlər qrupu (portfel səviyyəsində) üçün müəyyən edilir. Biznes modelin müəyyən edilməsi zamanı Şirkətin nəzərə aldığı amillərə portfelin məqsədi və tərkibi, müvafiq aktivlər üzrə pul axınlarının əldə edilməsi ilə bağlı keçmiş təcrübə, risklərin qiymətləndirilməsi və idarə edilməsi üzrə yanaşmalar və aktivlər üzrə gəlirliliyin qiymətləndirilməsi üsulları daxildir. Şirkətin öz maliyyə aktivləri üçün biznes modellərin müəyyən edilməsi zamanı istifadə etdiyi əsas mülahizələr Qeyd 4-də göstərilir.

3 Əsas uçot siyasəti (davamı)

Maliyyə aktivlərinin təsnifləşdirilməsi və sonrakı dövrdə qiymətləndirilməsi: pul axınlarının xüsusiyyətləri. Biznes model müqavilə üzrə pul axınlarının əldə edilməsi və ya müqavilə üzrə pul axınlarının əldə edilməsini və maliyyə aktivlərinin satılması üçün saxlanılmasını nəzərdə tutduqda, Şirkət pul axınlarının yalnız əsas borc və faiz ödənişlərindən ibarət olub-olmadığını qiymətləndirir (SPPI testi). Müqavilə şərtləri əsas kredit sazişinin şərtlərinə uyğun olmayan riskə və ya dəyişkənliyə məruz qalmanı nəzərdə tutduqda, müvafiq maliyyə aktivini FVTPL kateqoriyasında təsnifləşdirilir və qiymətləndirilir. SPPI testi aktivin ilkin tanınması zamanı həyata keçirilir və sonradan yenidən qiymətləndirilmir. Şirkətin öz maliyyə aktivləri üçün SPPI testi həyata keçirdiyi zaman istifadə etdiyi əsas mülahizələr Qeyd 4-də göstərilir.

Maliyyə aktivlərinin yenidən təsnifləşdirilməsi. Maliyyə aktivlərinin idarə edilməsi üzrə biznes model tam dəyişdirildikdə, bütün maliyyə alətləri yenidən təsnifləşdirilir. Aktivlərin yenidən təsnifləşdirilməsi perspektiv qaydada – biznes modeldəki dəyişiklikdən sonrakı ilk hesabat dövrünün əvvəlindən tətbiq edilir. Şirkət cari və müqayisəli dövr ərzində öz biznes modelini dəyişdirməmiş və maliyyə aktivlərini yenidən təsnifləşdirməmişdir.

Maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi: gözlənilən kredit zərərləri üzrə ehtiyat. Şirkət amortizasiya olunmuş dəyərlə ölçülmüş borc alətləri üzrə gözlənilən kredit zərərlərini (GKZ) proqnozlar əsasında qiymətləndirir. Şirkət hər bir hesabat tarixində gözlənilən kredit zərərlərini qiymətləndirir və kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyatı tanıyır. Gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi aşağıdakıları özündə əks etdirir: (i) bir sıra mümkün nəticələrin qiymətləndirilməsi yolu ilə müəyyən edilmiş obyektiv və ehtimal ilə ölçülmüş məbləğ, (ii) pulun zaman dəyəri və (iii) hesabat tarixində keçmiş hadisələr, cari şərtlər və proqnozlaşdırılan gələcək iqtisadi vəziyyət haqqında artıq xərc çəkmədən və ya çalışmadan əldə edilə bilən əsaslandırılmış və təsdiqlənmiş məlumat.

Amortizasiya olunmuş dəyərlə ölçülən borc alətləri gözlənilən kredit zərərləri üzrə ehtiyat çıxılmaqla, maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda göstərilir.

Şirkət maliyyə aktivlərinin ilkin tanınmasından etibarən kredit keyfiyyətindəki dəyişikliklərə əsaslanaraq üç mərhələli dəyərsizləşmə modeli tətbiq edir. İlkin tanınma zamanı dəyərsizləşməmiş maliyyə aləti 1-ci Mərhələyə təsnifləşdirilir. 1-ci Mərhələdə maliyyə aktivləri üzrə GKZ növbəti 12 ay ərzində və ya müqavilədə nəzərdə tutulan ödəniş tarixinə qədər (12 ay bitənə qədər) baş verə bilən defolt hadisələri nəticəsində yaranmış bütöv müddət üçün GKZ ("12 aylıq GKZ") məbləğində qiymətləndirilir. Şirkət ilkin tanınma vaxtından etibarən kredit riskində əhəmiyyətli dərəcədə artımın ("SICR") baş verdiyini müəyyən edərsə, aktiv 2-ci Mərhələyə köçürülür və həmin aktiv üzrə GKZ bütöv müddət üçün GKZ əsasında, yeni müqavilədə göstərilən ödəmə tarixinə qədər, lakin gözlənilən hər hansı qabaqcadan ödənişləri nəzərə almaqla ("bütöv müddət üçün GKZ") qiymətləndirilir. Kredit riskində əhəmiyyətli dərəcədə artımın baş verməsinin Şirkət tərəfindən müəyyən edilməsi qaydası Qeyd 23-də təqdim edilir. Şirkət maliyyə aktivinin dəyərsizləşməsinə müəyyən edərsə aktiv 3-cü Mərhələyə köçürülür və həmin aktiv üzrə GKZ bütöv müddət üçün GKZ kimi qiymətləndirilir. Dəyərsizləşmiş aktivlərin və defolt hadisəsinin Şirkət tərəfindən müəyyən edilməsi qaydası Qeyd 23-də izah edilir. Həmin Qeyddə GKZ-nin qiymətləndirilməsində istifadə edilən ilkin məlumatlar, fərziyyələr və hesablama üsulları haqqında məlumat, eləcə də Şirkət tərəfindən gələcək məlumatların GKZ modellərinə daxil edilməsi qaydası göstərilir.

Maliyyə aktivlərinin silinməsi. Maliyyə aktivlərini bərpa etmək üçün Şirkətin bütün praktiki imkanları tükəndikdə və Şirkət belə aktivlərin bərpasına dair gözləntilərin əsaslandırılmadığı qənaətinə gəldikdə, maliyyə aktivləri tam və ya qismən silinir. Aktivlərin silinməsi tanınmanın dayandırılmasını əks etdirir. Şirkət müqaviləyə əsasən ödənilməli məbləğləri bərpa etməyə cəhd etdikdə, lakin həmin məbləğlərin bərpası ilə bağlı əsaslandırılmış gözləntiləri olmadıqda, barəsində hələ də məcburi bərpa tədbirləri görülməli maliyyə aktivlərini silə bilər.

Maliyyə aktivlərinin tanınmasının dayandırılması. Şirkət aşağıdakı hallarda maliyyə aktivlərinin tanınmasını dayandırır: (a) aktivlər geri alındıqda və ya bu aktivlərlə əlaqədar pul vəsaitlərinin hərəkəti üzrə hüquqların müddəti başa çatdıqda və ya (b) Şirkət maliyyə aktivlərindən daxil olan pul vəsaitlərinin axını üzrə mülkiyyət hüququnu ötürdükdə və ya ötürülmə haqqında müqavilə bağladıqda və bu zaman (i) həmin aktivlərin mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar bütün risk və faydaları əsas etibarilə başqa tərəfə ötürdükdə və ya (ii) bu aktivlərin mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar bütün risk və faydaları əsas etibarilə ötürmədikdə və ya saxlamadıqda, lakin, həmin aktivlər üzrə nəzarət hüququnu özündə saxlamadıqda. Qarşı tərəf satışa məhdudiyətlər qoymadan aktivini tam olaraq əlaqəli olmayan üçüncü tərəfə satmaq imkanına malik olmadıqda nəzarəti özündə saxlayır.

3 Əsas uçot siyasəti (davamı)

Maliyyə aktivlərinin modifikasiyası. Şirkət bəzən maliyyə aktivləri üzrə müqavilə şərtlərinə yenidən baxır və ya onları dəyişdirir. Bu zaman Şirkət aşağıdakı amilləri nəzərə alaraq, müqavilə üzrə pul axınlarının modifikasiyasının əhəmiyyətli olduğunu qiymətləndirir: aktivin risk profilinə əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərən hər hansı yeni müqavilə şərtləri (məsələn, mənfəətdə pay və ya kapital üzrə gəlirlilik), faiz dərəcəsindəki əhəmiyyətli dəyişikliklər, valyutada dəyişikliklər, aktivlə bağlı kredit riskinə əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərən yeni və ya əlavə kredit təminatının yaranması və ya borcalanın maliyyə çətinliyi olduqda kreditin müddətinin əhəmiyyətli dərəcədə artırılması.

Yeni şərtlər əhəmiyyətli dərəcədə fərqləndikdə əvvəlki aktiv üzrə pul axınlarını əldə etmək hüququ başa çatdığına görə Şirkət əvvəlki maliyyə aktivinin tanınmasını dayandırır və yeni aktiv ədalətli dəyərlə tanıyır. Müqavilə şərtlərinə yenidən baxılması tarixi növbəti dəyərsizləşmənin hesablanması, o cümlədən kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artması faktının müəyyən edilməsi üçün ilkin tanınma tarixi hesab edilir. Bundan əlavə, Şirkət yeni kreditin və ya borc alətinin SPPI meyarına uyğunluğunu qiymətləndirir. Tanınması dayandırılmış ilkin aktivin balans dəyəri ilə əhəmiyyətli dərəcədə modifikasiya edilmiş yeni aktivin ədalətli dəyəri arasındakı hər hansı fərq (fərqin mahiyyəti səhmdarlarla həyata keçirilən kapital əməliyyatına aid edilmədiyi təqdirdə) mənfəət və ya zərərdə tanınır.

Müqavilə şərtlərinə qarşı tərəfin maliyyə çətinlikləri və əvvəlcədən razılaşdırılmış ödənişləri həyata keçirə bilməməsi səbəbindən yenidən baxılarsa, Şirkət aktiv üzrə risklərin və faydaların müqavilə şərtlərinin dəyişdirilməsi nəticəsində əhəmiyyətli dərəcədə fərqləndiyini müəyyən etmək üçün aktivlər üzrə ilkin və düzəliş edilmiş gözlənilən pul axınlarını müqayisə edir. Risklər və faydalar dəyişmədikdə, modifikasiya edilmiş aktiv ilkin aktivdən əhəmiyyətli dərəcədə fərqlənmir və bu modifikasiya tanınmanın dayandırılmasına gətirib çıxarmır. Şirkət modifikasiya edilmiş müqavilə üzrə pul axınlarını ilkin effektiv faiz dərəcəsi ilə diskontlaşdırmaqla, ümumi balans dəyərini yenidən hesablayır və modifikasiya nəticəsində yaranan gəlir və ya zərəri mənfəət və ya zərərdə tanıyır.

Maliyyə öhdəliklərinin qiymətləndirilmə kateqoriyaları. Maliyyə öhdəlikləri sonradan amortizasiya olunmuş dəyərlə ölçülür.

Maliyyə öhdəliklərinin tanınmasının dayandırılması. Maliyyə öhdəliyinin tanınması öhdəlik icra edildiyi halda dayandırılır (yeni, müqavilədə göstərilən öhdəlik yerinə yetirildikdə, ləğv edildikdə və ya icra müddəti başa çatdıqda).

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri pul vəsaitlərinin əvvəlcədən məlum olan məbləğinə asan çevrilə bilən və dəyərin cüzi dəyişməsi kimi riskə məruz qalan qoyuluşlardır. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinə ilkin ödəniş müddəti üç aydan az olan banklararası depozitlər daxildir. Verilmə tarixində istifadəsi üç aydan çox müddətə məhdudiyət qoyulmuş vəsaitlər pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinə aid edilmir. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri aşağıdakı səbəblərə görə amortizasiya olunmuş dəyərlə qeydə alınır: (i) müqavilə üzrə pul axınlarını əldə etmək məqsədilə saxlanılır və həmin pul axınları yalnız əsas borc və faiz ödənişlərindən ibarətdir, və (ii) FVTPL kateqoriyasında qiymətləndirilmir.

Müştərilərə verilmiş kreditlər. Müştərilərə verilmiş kreditlər müştərinin kreditini almaq və ya müştəriyə kredit vermək məqsədilə Şirkət tərəfindən müştərilərə avans şəklində nağd pul verildiyi zaman uçota alınır. Biznes model və pul axınlarının xüsusiyyətini nəzərə alaraq, Şirkət müştərilərə verilmiş kreditləri və avansları amortizasiya olunmuş dəyərlə təsnifləşdirir.

Dəyərsizləşmə üzrə ehtiyatlar gözlənilən kredit zərərləri üzrə proqnoz modellərə əsasən müəyyən edilir. GKZ-nin qiymətləndirilməsində istifadə edilən ilkin məlumatlar, fərziyyələr və hesablama üsulları haqqında məlumat, eləcə də Şirkət tərəfindən gələcək məlumatların GKZ modellərinə daxil edilməsi haqqında Qeyd 23-də göstərilir.

Əmlak və avadanlıqlar. Əmlak və avadanlıqlar hər hansı yığılmış amortizasiya və ehtiyac yaranarsa, dəyərsizləşmə üzrə zərərlər çıxılmaqla ilkin dəyərdə uçota alınır.

Kiçik həcmli təmir və xidmət xərcləri çəkildiyi dövrdə xərcə silinir. Əmlak və avadanlıqların əsas hissələrinin əvəz edilməsi xərcləri kapitallaşdırılır və əvəz edilmiş hissələr balansdan silinir.

Rəhbərlik hər bir hesabat dövrünün sonunda əmlak və avadanlıqlar üzrə dəyərsizləşmə əlamətlərinin mövcud olub-olmadığını qiymətləndirir. Əgər bu cür əlamətlər mövcud olarsa, rəhbərlik bərpa edilə bilən dəyəri təxmin edir. Aktivin bərpa edilə bilən dəyəri onun satışı üzrə məsrəflər çıxılmaqla, ədalətli dəyəri və istifadə dəyərindən daha yüksək olan dəyəridir. Aktivin balans dəyəri onun bərpa edilə bilən dəyərinə qədər azaldılır və dəyərsizləşmə zərəri il üzrə mənfəət və ya zərərdə tanınır. Aktivin istifadə dəyərini və ya satış üzrə məsrəflər çıxılmaqla ədalətli dəyərini müəyyən etmək üçün istifadə edilmiş təxminlərdə dəyişiklik baş verdiyi təqdirdə, əvvəlki illərdə tanınmış dəyərsizləşmə zərəri bərpa edilir.

3 Əsas uçot siyasəti (davamı)

Əmlak və avadanlıqların silinməsindən yaranan mənfəət və ya zərər, gəlirin məbləği ilə balans dəyəri arasındakı fərq kimi müəyyən edilir və il üzrə mənfəət və ya zərəre daxil edilir (sair əməliyyat gəlirləri və ya xərclərinin tərkibində).

Amortizasiya. Əmlak üzrə amortizasiya düz xətt metoduna əsasən, yeni aşağıda göstəriləyi kimi, əsas vəsaitlərin təxmini faydalı istifadə müddəti ərzində aktivlərin ilkin dəyərini və ya yenidən qiymətləndirilmiş dəyərini onların qalıq dəyərində azaltmaqla hesablanır:

	<u>Faydalı istifadə müddəti</u>
Binalar	25 il
Kompüter və avadanlıqlar	5 il
Nəqliyyat vasitələri	5 il

Aktiv faydalı istifadə müddətinin sonunda nəzərdə tutulan vəziyyətə uyğun olduqda, onun satışı ilə bağlı ehtimal olunan xərclər çıxıldıqdan sonra, Şirkət tərəfindən əldə oluna biləcək qiymətləndirilmiş məbləğ aktivin qalıq dəyəridir. Əgər Şirkət aktivlərini fiziki istismar müddətinin sonuna qədər istifadə edəcəyini gözləyərsə, aktivin qalıq dəyəri sifirə bərabər olur. Aktivlərin qalıq dəyəri və faydalı istifadə müddəti hər hesabat dövrünün sonunda nəzərdən keçirilir və lazım olduqda dəyişdirilir.

Qeyri-maddi aktivlər. Şirkətin qeyri-maddi aktivləri müəyyən edilmiş faydalı istifadə müddətinə malik olub əsasən kapitallaşdırılmış proqram təminatından ibarətdir.

Proqram təminatı üzrə əldə edilmiş lisenziyalar onların alınması və tətbiq edilməsi üçün çəkilmiş xərclərin əsasında kapitallaşdırılır. Proqram təminatı ilə əlaqədar bütün digər xərclər çəkildiyi zaman xərcə silinir. Kapitallaşdırılmış proqram təminatı təxmin edilən faydalı istifadə müddəti (5-10 il) ərzində düz xətt metoduna əsasən amortizasiya olunur.

Şirkətin icarəyə götürən qismində çıxış etdiyi icarə müqavilələrinin uçotu. Şirkət ofis sahələri icarəyə götürür. İcarə müqavilələri Şirkətin icarəyə götürülmüş aktivini istifadə etdiyi tarixə müvafiq öhdəliklə birlikdə istifadə hüquqlu aktivlər kimi tanınır. Hər bir icarə ödənişi öhdəlik və maliyyə xərcləri arasında bölüşdürülür. Maliyyə xərcləri hər bir dövr üçün icarə müddəti ərzində mənfəət və ya zərəre aid edilir. İlkin dəyərle tanınan istifadə hüquqlu aktiv onun faydalı istifadə və ya icarə müddəti ərzində (bu müddətlərdən hansı daha tez başa çatarsa) düz xətt metodu ilə amortizasiya edilir.

İcarə müqaviləsi üzrə yaranan öhdəliklər ilkin olaraq cari dəyərle qiymətləndirilir. İcarə öhdəliklərinə aşağıdakı icarə ödənişlərinin xalis cari dəyəri daxildir:

- icarə üzrə alınacaq həvəsləndirici ödənişlər çıxılmaqla, sabit ödənişlər (məhiyyətə sabit ödənişlər daxil olmaqla).
- indeks və ya dərəcələrdən asılı olan dəyişkən icarə ödənişləri;
- zəmanətli son qalıq dəyəri üzrə icarəyə götürən tərəfindən ödənilməsi gözlənilən məbləğlər;
- icarəyə götürənin əsaslandırılmış şəkildə əmin olduğu halda alış seçiminin istifadə ediləcəyi qiymət,
- icarə müddəti ərzində icarəyə götürən icarəni ləğv etmə seçimini istifadə edərsə, icarənin ləğv edilməsi ilə bağlı cərimə ödənişləri.

İcarə ödənişləri icarə müqaviləsində nəzərdə tutulan faiz dərəcəsi ilə diskontlaşdırılır. Bu faiz dərəcəsinin müəyyən edilməsi mümkün olmadıqda icarəyə götürənin borc kapitalı üzrə artan faiz dərəcəsi istifadə edilir. Borc kapitalı üzrə artan faiz dərəcəsi icarəyə götürənin oxşar iqtisadi mühitdə istifadə hüquqlu aktivin dəyərində oxşar məbləğdə aktiv əldə etməsi üçün eyni müddət və şərtlərlə zəruri olan vəsaitlərin cəlb edilməsi zamanı ödəməli olduğu faiz dərəcəsidir.

İstifadə hüquqlu aktivlər aşağıdakılar nəzərə alınmaqla, ilkin dəyərle qiymətləndirilir:

- icarə öhdəliyinin ilkin qiymətləndirmə məbləği;
- icarə üzrə həvəsləndirici ödənişlər çıxılmaqla, icarə müqaviləsinin başlanma tarixindən əvvəl aparılmış bütün icarə ödənişləri;
- bütün ilkin birbaşa xərclər;
- bərpa xərcləri.

3 Əsas uçot siyasəti (davamı)

İcarə müddətini müəyyən edərkən Şirkətin rəhbərliyi icarənin uzadılması və ya ləğv edilməsi seçimlərinin istifadəsi üçün iqtisadi stimulyaradan bütün fakt və şərtləri nəzərə alır. İcarənin uzadılması seçimləri (və ya icarənin ləğv edilməsi seçiminin istifadəsi müddətindən sonrakı dövrlərin) yalnız müqavilənin müddətinin uzadılacağına (və ya ləğv edilməyəcəyinə) əsaslı şəkildə əminlik olduqda icarə müddətinə daxil edilir.

Qiymətləndirməyə təsir edən mühüm hadisə baş verdikdə və ya şəraitdə əhəmiyyətli dəyişiklik olduqda və belə hallar icarəyə götürənin nəzarəti altında olduqda qiymətləndirmə yenidən nəzərdən keçirilməlidir.

Şirkətin icarəyə verən qismində çıxış etdiyi əməliyyat icarəsi müqavilələrinin uçotu. Aktivlər əməliyyat icarəsinə verildikdə alınacaq icarə ödənişləri icarə müddəti ərzində düz xətt metodundan istifadə etməklə icarə gəliri kimi tanınır.

Banklardan alınmış kreditlər. Banklardan alınmış kreditlər rezident və qeyri-rezident banklardan, eləcə də digər maliyyə institutlarından müəyyən edilmiş ödəmə müddətləri və sabit və ya dəyişkən faiz dərəcəsi ilə cəlb edilmiş kreditlər daxildir. Banklardan alınmış kreditlər amortizasiya edilmiş dəyərlə qeydə alınır.

Tərəfdaşlara ödənilməli vəsaitlər. Şirkət öz tərəfdaşlarından mebel və digər məişət avadanlıqlarını almaq üçün müştərilərə müəyyən edilmiş müddətə və faiz dərəcəsi ilə kreditlər verir. Malların nağd qiyməti kreditin verildiyi tarixdə və ya sonrakı tarixdə birbaşa olaraq tərəfdaşlara köçürülür. Tərəfdaşlara ödənilməli vəsaitlər amortizasiya edilmiş dəyərlə uçota alınır.

Buraxılmış borc qiymətli kağızlar. Buraxılmış borc qiymətli kağızlar Şirkət tərəfindən emissiya edilmiş istiqrazlardan ibarətdir. Buraxılmış borc qiymətli kağızlar amortizasiya olunmuş dəyərlə uçota alınır.

Mənfəət vergisi. Hazırkı maliyyə hesabatlarında əks etdirilən mənfəət vergisi Azərbaycan Respublikasının qüvvədə olan və ya hesabat dövrünün sonuna qüvvəyə minmiş qanunvericiliyinə uyğun olaraq hesablanmışdır. Mənfəət vergisi xərci cari və təxirə salınmış mənfəətdən ibarətdir və bu və ya digər dövrdə vergi təsiri bilavasitə sair məcmu gəlirlərdə qeydə alınan əməliyyatlar istisna olmaqla, məcmu gəlirlərdə qeydə alınır.

Cari il üzrə mənfəət vergisi cari və əvvəlki dövrlər üzrə vergiyə cəlb edilən mənfəət ilə əlaqədar vergi orqanlarına ödəniləcək və ya onlardan geri alınacaq məbləği təşkil edir. Vergiyə cəlb edilən mənfəət maliyyə hesabatlarının müvafiq vergi bəyannamələrinin təqdim olunmasından əvvəl təsdiqləndiyi halda təxmini göstəricilərə əsasən hesablanır. Mənfəət vergisindən başqa digər vergilər inzibati və əməliyyat xərcləri kimi qeydə alınır.

Təxirə salınmış mənfəət vergisi öhdəlik metodundan istifadə etməklə, aktiv və öhdəliklərin vergi bazası və maliyyə hesabatlarının hazırlanması məqsədləri üçün onların balans dəyəri arasında yaranan keçmiş illərin vergi zərəri və bütün müvəqqəti fərqlər üçün hesablanır. İlkən uçot zamanı istisna hal olaraq, əgər əməliyyat maliyyə mənfəəti və vergiyə cəlb edilən mənfəətə təsir göstərmirsə, aktiv və öhdəliyin ilkən qeydə alınması nəticəsində yaranan müvəqqəti fərqlər üzrə təxirə salınmış vergi hesablanır (biznes birləşməsi halları istisna olmaqla).

Təxirə salınmış vergi qalıqları, qüvvədə olan və ya hesabat dövrünün sonunda qüvvəyə minmiş vergi dərəcələrinə əsasən müvəqqəti fərqlərin qaytarılacağı və ya keçmiş illərdən yığılmış vergi zərərlərinin istifadə ediləcəyi dövrdə tətbiq edilməli vergi dərəcələrindən istifadə etməklə hesablanır.

Gəlirdən çıxılan müvəqqəti fərqlər üzrə təxirə salınmış vergi aktivləri və keçmiş illərin vergi zərərləri müvəqqəti fərqlərin geri qaytarılması, kifayət qədər vergi tutulan gələcək gəlirlərin yaranması və bu gəlirlər üzrə çıxılmaların istifadə edilməsi ehtimalını nəzərə alaraq tanınır.

Qeyri-müəyyən vergi mövqələri. Şirkətin qeyri-müəyyən vergi mövqələri rəhbərlik tərəfindən hər bir hesabat dövrünün sonunda yenidən qiymətləndirilir. Rəhbərlik Şirkətin vergi mövqeyinə vergi orqanları tərəfindən etiraz edildiyi halda, əlavə vergi öhdəliklərinin yaranmasını ehtimal etdikdə, vergi öhdəlikləri nəzərə alınmır. Bu cür qiymətləndirmə qüvvədə olan və ya hesabat dövrünün sonuna qüvvəyə minmiş vergi qanunvericiliyinin təfsirinə və bu məsələlərə dair hər hansı məhkəmə və ya digər qurumların məlum qərarlarına əsasən aparılır. Mənfəət vergisi istisna olmaqla, cərimələr, penyalar və vergilər üzrə öhdəliklər hesabat dövrünün sonunda öhdəliklərin yerinə yetirilməsi üçün zəruri olan xərclərə dair rəhbərliyin ən yaxşı təxminləri əsasında tanınır.

3 Əsas uçot siyasəti (davamı)

Dividendlər. Dividendlər elan olunub təsdiqləndiyi dövrdə kapitalda qeydə alınır. Hesabat dövründən sonra, lakin maliyyə hesabatlarının təsdiqlənməsindən əvvəl elan edilmiş dividendlər haqqında məlumat "hesabat tarixindən sonrakı hadisələr" qeydində açıqlanır. Mənfəətdən dividendlər və digər ödənişlər Şirkətin yerli qanunvericiliyə uyğun hazırlanmış maliyyə hesabatlarına əsasən həyata keçirilir. Azərbaycan qanunvericiliyində cari ilin xalis mənfəəti bölüşdürmənin əsası kimi müəyyən edilir.

Faiz gəlir və xərcinin uçotu. Bütün borc alətləri üzrə faiz gəlirləri və xərcləri effektiv faiz metoduna əsasən hesablama metodu ilə mənfəət və ya zərərdə qeydə alınır. Bu metoda əsasən, faiz gəlirləri və xərclərinə müqavilə tərəfləri arasında ödənilmiş və ya alınmış və effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsi olan bütün komissiya və haqlar, sövdələşmə xərcləri, eləcə də bütün digər mükafat və ya güzəştlər daxildir.

Effektiv faiz dərəcəsinə aid olan komissiya haqlarına maliyyə aktivinin yaradılması və ya alınması, yaxud maliyyə öhdəliyinin (məsələn, ödəmə qabiliyyətinin qiymətləndirilməsi, zəmanətlərin və ya girovun dəyərləndirilməsi və qeydə alınması, maliyyə alətinin təqdim edilməsi şərtlərinin razılaşdırılması və sövdələşmə sənədlərinin hazırlanması haqları) buraxılması ilə əlaqədar alınmış və ya ödənilmiş komissiya haqları daxildir. Bazar faiz dərəcələri ilə kreditlərin verilməsi üzrə öhdəlik üçün Şirkət tərəfindən alınmış komissiya haqları, Şirkətin xüsusi kredit müqaviləsini imzalayacağı ehtimal edildikdə və kreditin verilməsindən sonra qısa müddət ərzində onun realizasiyasını planlaşdırmadıqda effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsi hesab edilir. Şirkət kreditlərin verilməsi üzrə öhdəlikləri FVTPL kateqoriyasına aid olunan maliyyə öhdəlikləri kimi təsnifləşdirmir.

Faiz gəlirləri dəyərsizləşmiş maliyyə aktivləri (3-cü Mərhələ) istisna olmaqla, maliyyə aktivlərinin ümumi balans dəyərində effektiv faiz dərəcəsinə tətbiq etməklə hesablanır. Belə aktivlər üzrə faiz gəlirini hesablayarkən dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat çıxılmaqla, aktivin amortizasiya olunmuş dəyərində effektiv faiz dərəcəsi tətbiq edilir.

Haqq və komissiya gəlirləri. Haqq və komissiya gəlirləri müştərinin Şirkət tərəfindən göstərilən xidmətlərin faydasını eyni anda qəbul və istifadə etdiyi müəyyən dövr ərzində düz xətt metodu ilə tanınır. Belə gəlirlərə üçüncü şəxslərin adından kreditlər üzrə xidmət haqqı və s. daxildir. Dəyişən ödənişlər rəhbərliyin fikrincə əhəmiyyətli dərəcədə geri qaytarılmayacağı ehtimalı yüksək olan məbləğdə tanınır.

Sair haqq və komissiya gəlirləri Şirkət öz icra öhdəliyini yerinə yetirdiyi anda, adətən müvafiq əməliyyatı həyata keçirdikdən sonra tanınır. Alınmış və ya alınacaq haqq və komissiya məbləği fərqli icra öhdəlikləri kimi müəyyən edilmiş xidmətlər üzrə əməliyyat qiymətini əks etdirir. Belə gəlirlərə müştəri adından xarici valyutanın satışı və ya alışının təşkili üçün ödənişlər, ödənişlərin emalı haqqı, nağd pul hesablaşmaları üçün ödənişlər, pul vəsaitlərinin toplanması və ya ödənilməsi və yaxud kreditlərin, səhmlərin və ya digər qiymətli kağızların əldə edilməsi, habelə biznesin alınması və ya satılması kimi əməliyyatlarda üçüncü tərəfin adından danışıqların aparılması və ya danışıqlarda iştirak üçün komissiya və haqlar daxildir.

Xarici valyutanın çevrilməsi. Şirkətin funksional valyutası onun fəaliyyət göstərdiyi əsas iqtisadi mühitin valyutasıdır. Şirkətin funksional və təqdimat valyutası Azərbaycan Respublikasının milli valyutası olan Azərbaycan Manatıdır.

Monetar aktiv və öhdəliklər ARMB-nin müvafiq hesabat tarixinə qüvvədə olan rəsmi valyuta məzənnəsinə əsasən Şirkətin funksional valyutasına çevrilir. Belə əməliyyatlar üzrə hesablaşmaların həyata keçirilməsi və monetar aktiv və öhdəliklərin ARMB-nin ilin sonuna müəyyən etdiyi rəsmi məzənnə ilə Şirkətin funksional valyutasına çevrilməsi nəticəsində yaranan gəlir və zərər il üzrə mənfəət və ya zərərdə (xarici valyuta mövqeyinin yenidən qiymətləndirilməsi üzrə zərər çıxılmaqla gəlir kimi) tanınır. İlin sonuna qüvvədə olan məzənnə ilə çevrilmə ilkin dəyərle qiymətləndirilən qeyri-monetar maddələrə tətbiq edilmir. Xarici valyutada olan və ədalətli dəyərle qiymətləndirilən qeyri-monetar maddələr, o cümlədən pay alətləri ədalətli dəyərini müəyyən edildiyi tarixə qüvvədə olan məzənnələrdən istifadə etməklə funksional valyutaya çevrilir.

Məzənnə dəyişikliklərinin pay qiymətli kağızların ədalətli dəyərində təsiri ədalətli dəyər dəyişməsindən yaranan gəlir və ya zərərin bir hissəsi kimi əks etdirilir.

31 dekabr 2021-ci il tarixinə ABŞ dolları ilə ifadə olunmuş xarici valyuta qalıqlarının çevrilməsində istifadə olunan rəsmi valyuta məzənnələri aşağıdakı kimi olmuşdur: 1 ABŞ dolları = 1.7000 AZN (2020: 1 ABŞ dolları = 1.7000 AZN).

3 Əsas uçot siyasəti (davamı)

Əvəzləşdirmə. Maliyyə aktiv və öhdəliklərinin əvəzləşdirilməsi və xalis məbləğin maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda daxil edilməsi tanınmış məbləğlərin əvəzləşdirilməsi üçün qanunvericiliklə müəyyən edilmiş hüququn, eləcə də əvəzləşdirməni aparmaq və ya aktiv realizasiya edərkən müvafiq öhdəliyi də satmaq niyyətinin mövcud olduğu hallarda həyata keçirilə bilər. Belə əvəzləşdirmə hüququ (a) gələcək hadisələrdən asılı olmamalı və (b) aşağıdakı bütün hallarda hüquqi qüvvəyə malik olmalıdır (i) adi fəaliyyət gedişində (ii) defolt halı olduqda və (iii) ödəniş qabiliyyəti olmadıqda və ya müflisləşmə baş verdikdə.

İşçi heyəti ilə bağlı xərclər və müvafiq ayırmalar. Əmək haqları, Azərbaycan Respublikası Dövlət Sosial Müdafiə Fonduna ödənişlər, məzuniyyət və xəstəlik vərəqələri üzrə illik ödənişlər, mükafatlar və pul şəklində olmayan imtiyazlar Şirkətin işçiləri tərəfindən müvafiq xidmətlər göstərildikdə hesablanır. Şirkətin yerli qanunvericiliyə uyğun müəyyən edilmiş haqlar üzrə ödənişlərdən başqa pensiya və analoji ödənişləri həyata keçirmək üçün hər hansı hüquqi və ya işgüzar praktikadan yaranan öhdəliyi yoxdur.

4 Uçot siyasətinin tətbiqi zamanı əhəmiyyətli ehtimallar və mülahizələr

Şirkət maliyyə hesabatlarında uçota alınan məbləğlərə və aktiv və öhdəliklərin balans dəyərində növbəti maliyyə ili ərzində təsir göstərən ehtimallar və mülahizələr irəli sürür. Həmin ehtimallar və mülahizələr müntəzəm olaraq rəhbərliyin təcrübəsinə və digər amillərə, həmçinin rəhbərliyin fikrincə mövcud şəraitə uyğun olaraq əsaslandırılmış gələcək hadisələr üzrə təxminlərə əsasən təhlil edilir. Uçot siyasətinin tətbiqi zamanı rəhbərlik, həmçinin peşəkar ehtimallar və təxminlər irəli sürür. Maliyyə hesabatlarında əks etdirilən məbləğlərə daha çox təsir göstərən peşəkar mülahizələr və növbəti maliyyə ili ərzində aktiv və öhdəliklərin balans dəyərində əhəmiyyətli düzəlişlərin edilməsinə səbəb olan təxminlərə aşağıdakılar daxildir:

Fəaliyyətin fasiləsizliyi. Rəhbərlik hazırkı maliyyə hesabatlarını fəaliyyətin fasiləsizliyi prinsipinə əsasən hazırlamışdır. Belə bir mülahizə irəli sürərkən rəhbərlik Şirkətin maliyyə vəziyyətini, cari planlarını, gələcək əməliyyatlar üzrə rentabelliği və maliyyə resurslarından istifadəni nəzərə almış, həmçinin son makro-iqtisadi dəyişikliklərin Şirkətin fəaliyyətinə təsirini təhlil etmişdir.

GKZ-nin qiymətləndirilməsi. GKZ-nin qiymətləndirilməsi müvafiq metodologiya, modeller və ilkin məlumatlardan istifadə etməklə aparılan əhəmiyyətli hesablamadır. GKZ-nin qiymətləndirilməsi metodologiyasına dair ətraflı məlumat Qeyd 23-də təqdim edilir. Müvafiq iqtisadi dəyişənlərin defolt ehtimalına təsiri, bu dəyişənlərdəki dəyişikliklərin defolt səviyyəsinə tarixən təsiri olduğunu aydınlaşdırmaq üçün statistik reqressiya təhlilindən istifadə etməklə müəyyən edilmişdir. Bu yanaşma (verilmiş portfel üçün statistik baxımından uyğun olduğu halda) marjinal PD əyrilərini müəyyən zaman anına uyğunlaşdırmaq üçün (mümkün səviyyəyə qədər) istifadə olunur. Defolt ehtimalı müəyyən zaman anında baş verən və gecikmiş ola biləcək cari və ya əvvəlki makroparametrlərlə əsaslandırılmış şəkildə əlaqəli ola bilən birdəfəlik hadisədir. Daha uzun müddət üçün proqnozlar kifayət qədər dəqiq olmadığına görə növbəti 4 il üçün makroiqtisadi funksiya və məlumatlardan istifadə edilmişdir.

Defolt vəziyyətindən sonrakı bərpa prosesi dəyişən iqtisadi şəraitdə bir neçə il ərzində davam etdiyinə görə defolt baş verəcəyi halda itirilməsi gözlənilən məbləğ (LGD) ilə makroparametrlər arasındakı əlaqə adətən çox zəif olur və əhəmiyyətli hesab edilmir.

Defolta məruz qalan dəyər (EAD) cari balans dəyəri və gözlənilən ödənişlərdən yarandığına görə bu parametr heç bir makro təsirə məruz qalmır.

Əsas gələcək makroiqtisadi fərziyyələr üzrə təyin edilmiş çəki əmsalının 20% azalması və ya artması 31 dekabr 2021-ci il tarixinə GKZ-nin 124,567 AZN çox və ya az olmasına (31 dekabr 2020: 203,248 AZN çox və ya az olmasına) gətirib çıxarardı.

PD təxminlərinin 20% artması və ya azalması 31 dekabr 2021-ci il tarixinə GKZ üzrə ümumi ehtiyatın 34,125 AZN çox və ya az olmasına (31 dekabr 2020: 57,566 AZN çox və ya az olmasına) gətirib çıxarardı. LGD təxminlərinin 20% artması və ya azalması 31 dekabr 2021-ci il tarixinə GKZ üzrə ümumi ehtiyatın 114,834 AZN çox və ya az olmasına (31 dekabr 2020: 161,671 AZN çox və ya az olmasına) gətirib çıxarardı.

Kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artması. Kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artması ilə bağlı qiymətləndirmə aparmaq üçün Şirkət hesabat və ilkin tanınma tarixlərinə maliyyə aktivləri üzrə hesablanmış müvafiq defolt risklərini müqayisə edir. Qiymətləndirmə zamanı hesabat tarixinə kredit riskinin müəyyən səviyyəsi deyil, kredit riskinin nisbətən artması nəzərdən keçirilir.

4 Uçot siyasətinin tətbiqi zamanı əhəmiyyətli ehtimallar və mülahizələr (davamı)

Şirkət əldə olunması əlavə xərc tələb etməyən dəstəkləyici və əsaslandırılmış məlumatları, o cümlədən müəyyən müştəri portfellerinin davranış aspektləri daxil olmaqla, bir sıra amilləri nəzərə alır. Şirkət defolt anına qədər kredit riskinin artması ilə bağlı davranış əlamətlərini müəyyən müəyyən edir və müvafiq proqnoz məlumatlarını fərdi maliyyə aləti və ya portfel səviyyəsində kredit riskinin qiymətləndirilməsində istifadə edir. Qeyd 23-ə baxın.

Biznes modelin qiymətləndirilməsi. Maliyyə aktivləri biznes model əsasında təsnifləşdirilir. Biznes modeli qiymətləndirərkən rəhbərlik birləşmə səviyyəsini və maliyyə alətləri üzrə portfelleri müəyyən etmək üçün mülahizələrdən istifadə etmişdir. Satış əməliyyatlarını qiymətləndirərkən Şirkət onların əvvəlki dövrlərdə baş vermə tezliyini, müddətini və dəyərini, satış səbəblərini və gələcək satışlar ilə bağlı gözləntiləri nəzərə alır. Kredit keyfiyyətinin pisləşməsinə görə potensial zərərlərin azaldılmasına yönəldilmiş satış əməliyyatları "pul axınlarının əldə edilməsi" biznes modelinə uyğun hesab edilir. Kredit riskinin idarə olunması tədbirləri ilə bağlı olmayan ödəmə müddətinə qədər həyata keçirilən digər satışlar da nadir hallarda baş verməsi və dəyərinin ayrılıqda və ya məcmu olaraq əhəmiyyətli olmaması şərti ilə, "pul axınlarının əldə edilməsi" biznes modelinə uyğun hesab edilir. Şirkət satış əməliyyatlarının əhəmiyyətini satışların həcmi ilə portfelin orta müddəti ərzində biznes modeli qiymətləndirilən portfelin dəyərini müqayisə etməklə qiymətləndirir. Bundan əlavə, yalnız "stress" ssenarilərdə və ya Şirkətin nəzarətində olmayan, təkrar baş verməyən və Şirkət tərəfindən proqnozlaşdırıla bilməyən ayrıca hadisə ilə bağlı gözlənilən maliyyə aktivlərinin satışı biznes modelin məqsədi ilə əlaqəli olmayan satış əməliyyatı hesab olunur və müvafiq maliyyə aktivlərinin təsnifatına təsir göstərmir.

"Pul axınlarının əldə edilməsi və satılması" biznes modelində aktivlərin pul axınlarının əldə edilməsi üçün saxlanması nəzərdə tutulsa da, aktivlərin biznes modelin məqsədlərinə (likvidlik ehtiyaclarının idarə olunması, müəyyən faiz gəlirlərinin əldə edilməsi və ya maliyyə aktivlərinin müddətinin həmin aktivlərin maliyyələşdirdiyi öhdəliklərin müddəti ilə uyğunlaşdırılması) nail olmaq üçün satışı onun tərkib hissəsi hesab edilir.

Digər kateqoriyaya əsasən satış vasitəsilə mənfəət əldə etmək üçün pul axınlarının reallaşdırılması məqsədilə idarə olunan maliyyə aktivləri üzrə portfeller daxildir. Bu biznes model adətən müqavilədə nəzərdə tutulan pul axınlarının əldə edilməsi ilə əlaqəlidir.

Pul axınlarının yalnız əsas borc və faiz ödənişləri ("SPPI") meyarına uyğunluğunun qiymətləndirilməsi. Maliyyə aktivləri üzrə pul axınlarının yalnız əsas borc və faiz ödənişləri meyarına uyğunluğunu müəyyən etmək üçün mülahizələrin irəli sürülməsi tələb edilir.

Pulun zaman dəyəri elementi aşağıdakı hallarda dəyişdirilə bilər, məsələn, müqavilə üzrə faiz dərəcəsi mütəmadi olaraq dəyişdikdə, lakin bu dəyişikliyin müddəti borc aləti üzrə faiz dərəcəsinin qüvvədə olduğu müddətə uyğun gəlmədikdə (məsələn, kredit üç aylıq banklararası faiz dərəcəsinə əsaslanır, lakin həmin faiz dərəcəsi hər ay dəyişdirilir). Pulun zaman dəyərinin dəyişdirilməsi effekti hər bir dövrdə və məcmu olaraq maliyyə alətinin istifadə müddəti ərzində müvafiq alət üzrə pul axınlarını yalnız əsas borc və faiz ödənişləri meyarına uyğun olan pul axınlarından ibarət baza borc aləti ilə müqayisə etməklə qiymətləndirilmişdir. Qiymətləndirmə maliyyə bazarlarında baş verə bilən əsaslandırılmış mümkün maliyyə stress-ssenariləri daxil olmaqla, bütün əsaslandırılmış mümkün ssenarilər üçün həyata keçirilmişdir. Ssenaridə nəzərdə tutulan pul axınları bazadan əhəmiyyətli dərəcədə fərqləndikdə, qiymətləndirilən alət üzrə pul axınları yalnız əsas borc və faiz ödənişləri meyarına uyğun gəlmir və maliyyə aləti sonradan FVTPL kateqoriyasında qeydə alınır.

Şirkət müqavilə üzrə pul axınlarının müddətini və ya məbləğini dəyişən müqavilə şərtlərini müəyyən etmiş və nəzərdən keçirmişdir. Pul axınları o halda yalnız əsas borc və faiz ödənişləri meyarına uyğun hesab edilir ki, kreditin şərtlərinə görə onu vaxtından əvvəl ödəmək mümkün olsun, vaxtından əvvəl ödənilən məbləğ əsas borcu və hesablanmış faizləri, eləcə də müqaviləyə vaxtından əvvəl xitam verilməsinə görə əsaslandırılmış əlavə kompensasiyanı özündə əks etdirsin. Aktiv üzrə əsas məbləğ əsas borc üzrə sonrakı ödənişlər (yeni, effektiv faiz metodundan istifadə etməklə müəyyən edilmiş faizsiz ödənişləri) çıxılmaqla, ilkin tanınma zamanı ədalətli dəyərə bərabərdir. Bu qaydada istisna hal olaraq standart, həmçinin qabaqcadan ödəniş elementlərinə malik olan alətlərə yalnız əsas borc və faiz ödənişləri meyarına uyğun olmaq üçün aşağıdakı şərtlərə cavab verməyə imkan yaradır: (i) aktiv mükafat və ya güzəştə verildikdə (ii) qabaqcadan ödəniş məbləği müqavilə üzrə nominal dəyərdən və hesablanmış faizlərdən, eləcə də müqaviləyə vaxtından əvvəl xitam verilməsinə görə əsaslandırılmış əlavə kompensasiyadan ibarət olduqda və (ii) ilkin tanınma zamanı vaxtından əvvəl ödəniş elementinin ədalətli dəyəri əhəmiyyətsiz olduqda.

4 Uçot siyasətinin tətbiqi zamanı əhəmiyyətli ehtimallar və mülahizələr (davamı)

Maliyyə aktivlərinin modifikasiyası. Maliyyə aktivləri müqavilə şərtlərinə uyğun olaraq modifikasiya edildikdə (məs: onların şərtlərinə yenidən baxıldıqda), Şirkət bu modifikasiyanın əhəmiyyətli olub olmadığını və ilkin aktivin tanınmasının dayandırılmasına və yeni aktivin ədalətli dəyərle tanınmasına gətirib çıxarmalı olub-olmadığını qiymətləndirir. Bu qiymətləndirmə əsasən müvafiq uçot siyasətində qeyd olunan keyfiyyət amillərinə əsaslanır və əhəmiyyətli mülahizələrin tətbiq olunmasını tələb edir. Xüsusilə, Şirkət şərtlərinə yenidən baxılmış dəyərsizləşmiş kredit müqavilələrinin tanınmasının dayandırılması, eləcə də yeni tanınmış kreditlərin ilkin tanınma zamanı dəyərsizləşmiş kreditlər kimi nəzərdən keçirilməsi kimi məsələlərə dair qərar qəbul edərkən mülahizə irəli sürür. Tanınmanın dayandırılması zərurəti ilə bağlı qərar belə modifikasiya nəticəsində risk və faydaların, yeni, gözlənilən pul axınlarının (müqavilədə nəzərdə tutulmayan pul axınları) dəyişməsindən asılıdır. Rəhbərlik belə kreditlərin modifikasiyası nəticəsində risk və faydaların dəyişmədiyini və buna görə də mahiyyət etibarilə bütün bu dəyişikliklərin və kreditlərin tanınmasının dayandırılmadığını və dəyərsizləşmiş kreditlər mərhələsindən yenidən təsnifləndirilmədiyini müəyyən etmişdir.

Maliyyə aktivlərinin silinmə siyasəti. Maliyyə aktivlərini bərpa etmək üçün Şirkətin bütün praktiki imkanları tükəndikdə və Şirkət belə aktivlərin bərpasına dair gözləntilərin əsaslandırılmadığı qənaətinə gəldikdə, maliyyə aktivləri tam və ya qismən silinir. Bərpasına dair əsaslandırılmış gözləntiləri olmayan pul axınlarının müəyyən edilməsi mülahizə tələb edir. Rəhbərlik bərpasına dair əsaslandırılmış gözləntiləri olmayan aktivlər üçün aşağıdakı amilləri nəzərdən keçirmişdir: likvidasiya prosesi və ya müflis olma proseduru, təminatın ədalətli dəyərinin onun Şirkətin mülkiyyətinə keçməsi və ya məcburi şəkildə alınması üçün işlərin tamamlanmasına çəkilən xərclərdən az olması.

Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatların ilkin tanınması. Şirkət adi fəaliyyət gedişində əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar aparır. BMHS 9-a uyğun olaraq maliyyə alətləri ilkin olaraq ədalətli dəyərdə tanınmalıdır. Lakin həmin əməliyyatların bazar və ya qeyri-bazar faiz dərəcələrində həyata keçirilməsini müəyyən etmək məqsədilə bu cür əməliyyatlar üçün aktiv bazar mövcud olmadıqda peşəkar mülahizələrdən istifadə etmək lazım gəlir. Mülahizələrin irəli sürülməsinin əsasını əlaqəli olmayan tərəflərlə analoji əməliyyatların qiymətinin müəyyən edilməsi və effektiv faiz dərəcəsinin təhlili təşkil edir. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatların şərtləri haqqında məlumat Qeyd 28-də açıqlanır.

İcarə müddətinin müəyyən edilməsi. Şirkət müqaviləyə xitam verilməsi ilə bağlı bir tərəfin digərinə 3 ay əvvəl hər hansı bildiriş göndərməyəcəyi halda avtomatik olaraq yenilənən müddətsiz müqavilələr əsasında üçüncü tərəflərdən ofis sahələri icarəyə götürür. Şirkət belə müqavilələr üzrə ləğv etmə seçimi olmayan icarə müddətini müəyyən edərkən müqavilələrə xitam veriləcəyi halda tətbiq ediləcək cərimələri, o cümlədən icarəyə götürülmüş əmlakın əsaslı təmiri, yerdəyişmə xərcləri və ya binaların Şirkətin fəaliyyəti üçün əhəmiyyəti kimi iqtisadi antistimulları nəzərə alır. Bunun nəticəsində dəyəri əhəmiyyətli olan ofis sahələrinin icarə müddəti 5 il müəyyən edilmişdir.

5 Yeni və ya yenidən işlənmiş standartların və onlara dair şərhlərin tətbiqi

Aşağıdakı yenidən işlənmiş standartlar 1 yanvar 2021-ci il tarixindən qüvvəyə minmiş, lakin Şirkətə əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərməmişdir:

- BMHS 16-ya dəyişiklik – COVID-19 ilə əlaqədar icarə güzəştlərinin uçotu (28 may 2020-ci ildə dərc olunub və 1 iyun 2020-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir).
- BMHS 9, BMS 39 və BMHS 7, BMHS 4 və BMHS 16 üzrə Faza 2 düzəlişləri - Baza faiz dərəcəsi (IBOR) islahatı (27 avqust 2020-ci ildə dərc olunub və 1 yanvar 2021-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir).

6 Yeni uçot qaydaları

1 yanvar 2022-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün məcburi xarakter daşıyan və Şirkət tərəfindən vaxtından əvvəl tətbiq edilməyən bəzi yeni standartlar və onlara dair şərhlər dərc olunmuşdur.

BMS 1-ə dəyişikliklər – Öhdəliklərin qısamüddətli və ya uzunmüddətli kimi təsnifləşdirilməsi (23 yanvar 2020-ci il tarixində dərc olunub və 1 yanvar 2022-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Bu az əhəmiyyətli dəyişikliklər hesabat dövrünün sonunda mövcud olan hüquqlardan asılı olaraq, öhdəliklərin qısamüddətli və ya uzunmüddətli kimi təsnifləşdirildiyini izah edir. Müəssisə hesabat dövrünün sonunda öhdəliyin icrasını ən azı on iki ay müddətinə təxirə salmaq üçün əsaslı hüquqa malik olduqda, öhdəliklər uzunmüddətli kimi təsnifləşdirilir. Bu dəyişikliklər belə hüququn şərtsiz olmasını artıq tələb etmir. Rəhbərliyin hesabat tarixindən sonrakı dövr ərzində öhdəliyin icrasını təxirə salmaq hüququnun istifadəsinə dair gözləntiləri öhdəliklərin təsnifatına təsir göstərmir. Öhdəliyin icrasının təxirə salınması hüququ yalnız müəssisənin hesabat dövrünün sonuna hər hansı müvafiq şərtlərə riayət etdiyi halda mövcuddur. Öhdəlik hər hansı şərtin hesabat tarixində və ya ondan əvvəl pozulduğu halda qısamüddətli kimi təsnifləşdirilir (hətta kreditor bu şərtin pozulması ilə bağlı hesabat dövründən sonra rəsmi razılıq təqdim etsə belə). Kredit müqaviləsinin şərti hesabat tarixindən sonra pozularsa, kredit uzunmüddətli öhdəlik kimi təsnifləşdirilir. Bundan əlavə, dəyişikliklər müəssisənin kapitalla çevirməklə ödəyə bildiyi borclar üzrə təsnifat tələblərini nəzərdə tutur. Ödəmə dedikdə öhdəliyin nağd pul, özündə iqtisadi səmərəni əks etdirən digər resurslar və ya müəssisənin öz pay alətləri ilə ödənilməsi nəzərdə tutulur. Bu dəyişiklik maliyyə alətinin tərkib hissəsi olan pay aləti kimi təsnifləşdirilən və konvertasiya oluna bilən alətlər üçün istisna nəzərdə tutur. Hazırda Şirkət bu dəyişikliklərin onun maliyyə hesabatlarına təsirini qiymətləndirir.

BMS 1-ə dəyişikliklər – Öhdəliklərin qısamüddətli və ya uzunmüddətli kimi təsnifləşdirilməsi, qüvvəyə minmə tarixinin təxirə salınması (15 iyul 2020-ci il tarixində dərc olunub və 1 yanvar 2023-cü il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Öhdəliklərin qısamüddətli və uzunmüddətli kimi təsnifləşdirilməsi ilə bağlı BMS 1-ə dəyişikliklər ilkin qüvvəyə minmə tarixi 1 yanvar 2022-ci il olmaqla, 2020-ci ilin yanvar ayında dərc edilmişdir. Lakin COVID-19 pandemiyası ilə əlaqədar olaraq təlimata edilmiş düzəlişlər nəticəsində təsnifatla bağlı yaranan dəyişikliklərin tətbiqində müəssisələrə daha çox vaxt vermək üçün qüvvəyə minmə tarixi bir il təxirə salınmışdır. Hazırda Şirkət bu dəyişikliklərin onun maliyyə hesabatlarına təsirini qiymətləndirir.

BMS 16, BMS 37 və BMHS 3 ilə bağlı məhdud məzmunlu dəyişikliklər – “Təyinatlı istifadədən əvvəl əldə edilən gəlirlər”, “Yükümlü müqavilələr – müqavilənin icrası ilə bağlı xərclər”, “Konseptual Əsaslara İstinad” və BMHS 9, BMHS 16 və BMS 41-ə dəyişikliklər “2018-2020-ci illər üzrə BMHS-lərin illik Təkmilləşdirilməsi” (14 may 2020-ci ildə dərc olunub və 1 yanvar 2022-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). BMS 16-ya dəyişiklik müəssisələrə aktiv təyinatı üzrə istifadəyə hazırlayarkən istehsal olunan materialların satışından əldə etdikləri gəlirlərin əsas vəsaitlərin maya dəyərindən çıxılmasını qadağan edir. Belə materialların satışından əldə olunan gəlirlər istehsal xərcləri ilə birlikdə artıq mənfəət və zərərin tərkibində tanınır. Müəssisə belə materialların maya dəyərini ölçmək üçün BMS 2-ni tətbiq edəcəkdir. Sınaqdan keçirilən aktiv təyinatı üzrə istifadəyə hələ hazır olmadığı üçün belə aktivin amortizasiyası maya dəyərinə daxil edilmir. BMHS 16-ya dəyişiklik aktivin texniki və fiziki göstəricilərini qiymətləndirərkən müəssisənin “aktivin düzgün işləməsinə sınaqacağı” da açıqlayır. Həmin aktivin maliyyə göstəriciləri bu qiymətləndirməyə aid deyil. Beləliklə, aktiv rəhbərliyin nəzərdə tutduğu kimi istismar oluna və rəhbərliyin gözlədiyi əməliyyat effektivliyi səviyyəsinə çatana qədər amortizasiya edilə bilər.

BMS 37-yə dəyişiklik “müqavilənin icrası xərcləri” anlayışını izah edir. Dəyişiklikdə müqavilənin icrası üçün birbaşa xərclərin həmin müqavilənin icrası üzrə əlavə xərclərdən ibarət olduğu; və müqavilələrin icrası ilə birbaşa əlaqəli olan digər xərclərin bölüşdürülməsi izah edilir. Dəyişiklik, həmçinin yükümlü müqavilə üçün ayrıca ehtiyat yaradılmazdan əvvəl müəssisənin müqavilənin icrası üçün ayrılmış aktivlər üzrə deyil, müqaviləni yerinə yetirmək üçün istifadə etdiyi aktivlər üzrə yaranmış dəyersizləşmə zərərinə tanınmasını açıqlayır.

BMHS 3 müəssisələrin birləşməsi zamanı aktiv və ya öhdəliyin tərkibini müəyyənləşdirmək məqsədilə “2018-ci il Maliyyə Hesabatları üzrə Konseptual Əsaslara” istinad etmək üçün dəyişdirilmişdir. Bu dəyişiklikdən əvvəl BMHS 3-də “2001-ci il Maliyyə Hesabatları üzrə Konseptual Əsaslara” istinad edilirdi. Bundan əlavə, BMHS 3-ə öhdəliklər və şərti öhdəliklər üçün yeni istisna əlavə edilmişdir. Bu istisna bəzi öhdəliklər və şərti öhdəliklər üçün BMHS 3-ü tətbiq edən müəssisənin “2018-ci il Maliyyə Hesabatları üzrə Konseptual Əsaslar” əvəzinə BMS 37 və ya BMHŞK 21-ə istinad etməsini nəzərdə tutur. Bu yeni istisna olmasaydı müəssisə, müəssisələrin birləşməsi əməliyyatı zamanı BMS 37-yə uyğun olaraq tanımayacağı bəzi öhdəlikləri tanımalı idi.

6 Yeni uçot qaydaları (davamı)

Beləliklə, satın alındıqdan dərhal sonra müəssisə belə öhdəliklərin tanınmasını dayandırmalı və özündə iqtisadi səmərəni əks etdirən gəliri tanımalı idi. Bununla yanaşı, alıcıdan satınalma tarixində BMS 37-də müəyyən edilmiş şərti aktivləri tanınmasının tələb olunmadığı da izah edilmişdir.

BMHS 9-a edilmiş dəyişiklik maliyyə öhdəliklərinin tanınmasının dayandırılması üçün "10%-lik teste" daxil edilməli olan ödənişləri izah edir. Xərclər və ya ödənişlər üçüncü tərəflərin və ya kreditorun xeyrinə həyata keçirilə bilər. Bu dəyişikliyə əsasən üçüncü tərəflərin xeyrinə həyata keçirilmiş xərclər və ya ödənişlər "10%-lik teste" daxil edilməyəcəkdir.

BMHS 16-da əlavə edilən Nümunə 13-ə dəyişiklik edilmişdir: aktivlərin əsaslı təmiri ilə bağlı icarəyə verən tərəfindən ödənişlər nümunəsi silinmişdir. Bu dəyişiklik icarə üzrə həvəsləndirici ödənişlərin uçotu ilə bağlı gələcəkdə hər hansı anlaşılmazlığa yol verməmək üçün edilmişdir.

BMS 8-ə dəyişikliklər: Uçot təxminlərinin müəyyən edilməsi (12 fevral 2021-ci ildə dərc olunub və 1 yanvar 2023-cü il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). BMS 8-ə edilmiş dəyişiklik müəssisələrin uçot siyasətindəki dəyişiklikləri uçot təxminlərindəki dəyişikliklərdən necə fərqləndirməli olduğunu izah edir. Hazırda Şirkət bu dəyişikliklərin onun maliyyə hesabatlarına təsirini qiymətləndirir.

BMS 12-yə dəyişiklik - Vahid əməliyyatdan yaranan aktiv və öhdəliklərə aid təxirə salınmış vergilər (7 may 2021-ci ildə dərc edilib və 1 yanvar 2023-cü il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). BMS 12-yə dəyişiklik icarə və istismardan çıxarma öhdəlikləri kimi əməliyyatlar üzrə təxirə salınmış vergilərin uçota alınması qaydasını izah edir. Müəyyən hallarda, müəssisələr aktiv və ya öhdəliklərin ilk dəfə uçota alınması zamanı təxirə salınmış verginin tanınması öhdəliyindən azad edilir. Əvvəllər bu istisnanın icarə və istismardan çıxarma öhdəliklərinə şamil edilib-edilməməsi ilə bağlı müəyyən qeyri-müəyyənlik olmuşdur, halbuki hər iki əməliyyat üçün aktiv və öhdəlik tanınır. Bu dəyişikliklər, istisnanın tətbiq edilmədiyini və müəssisələrin belə əməliyyatlar üzrə təxirə salınmış vergini tanımalı olduğunu aydınlaşdırır. BMS 12-yə dəyişikliklər müəssisələrdən ilkin tanınma zamanı vergi bazasını artıran və azaldan bərabər məbləğdə müvəqqəti fərqlərə səbəb olan əməliyyatlar üzrə təxirə salınmış vergini tanımağı tələb edir. Hazırda Şirkət bu dəyişikliklərin onun maliyyə hesabatlarına təsirini qiymətləndirir.

Yuxarıda başqa cür nəzərdə tutulmadığı hallarda, yeni standartlar və şərtlərin Şirkətin maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli dərəcədə təsiri gözlənilmir.

7 Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	31 dekabr 2021	31 dekabr 2020
Kassa	8,277	43,865
Banklardakı cari hesab qalıqları	372,047	1,310,419
Cəmi pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	380,324	1,354,284

31 dekabr 2021-ci il tarixinə Şirkətin pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinin ümumi qalığı 2 kontragent bankda (2020: 2 bank) hər biri üzrə ayrılıqda 50,000 AZN-dən çox olmuşdur. Həmin pul vəsaitlərinin cəmi 273,140 AZN (2020: 1,219,052 AZN) və ya pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinin 72%-ni (2020: 90%) təşkil etmişdir.

31 dekabr 2021-ci il tarixinə pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri üzrə kredit riskinin ödəmə qabiliyyəti dərəcələrinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir. Şirkətin kredit riskinin təsnifatı sistemi Qeyd 23-də təsvir edilir.

7 Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri (davamı)

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	Banklardakı cari hesab qalıqları
- Yüksək dərəcə	57,508
- Orta dərəcə	314,539
Kassa çıxılmaqla, cəmi pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	372,047

31 dekabr 2020-ci il tarixinə pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri üzrə kredit riskinin ödəmə qabiliyyəti dərəcələrinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	Banklardakı cari hesab qalıqları
- Yüksək dərəcə	977,566
- Orta dərəcə	332,853
Kassa çıxılmaqla, cəmi pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	1,310,419

GKZ-nin qiymətləndirilməsi məqsədilə pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri üzrə qalıqlar 1-ci Mərhələyə aid edilmişdir. Bu qalıqlar üzrə GKZ məbləği əhəmiyyətli olmadığına görə Şirkət pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyat yaratmamışdır. GKZ-nin qiymətləndirilməsi yanaşması Qeyd 23-də göstərilir.

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinin faiz dərəcəsi üzrə təhlili Qeyd 23-də göstərilir.

8 Müştərilərə verilmiş kreditlər

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	31 dekabr 2021	31 dekabr 2020
Müştərilərə verilmiş amortizasiya olunmuş dəyərle qiymətləndirilən kreditlərin ümumi balans dəyəri	27,639,000	25,607,487
Çıxılsın: kredit zərərləri üzrə ehtiyat	(1,637,287)	(1,645,564)
Cəmi müştərilərə verilmiş amortizasiya olunmuş dəyərle qiymətləndirilən kreditlərin balans dəyəri	26,001,713	23,961,923

31 dekabr 2021 və 31 dekabr 2020-ci il tarixinə müştərilərə verilmiş amortizasiya olunmuş dəyərle qiymətləndirilən kreditlərin ümumi balans dəyəri və kredit zərərləri üzrə ehtiyatın kateqoriyalar üzrə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	31 dekabr 2021			31 dekabr 2020		
	Ümumi balans dəyəri	Kredit zərərləri üzrə ehtiyat	Balans dəyəri	Ümumi balans dəyəri	Kredit zərərləri üzrə ehtiyat	Balans dəyəri
<i>Korporativ müştərilərə verilmiş kreditlər</i>						
KOS kreditləri	217,717	(134,262)	83,455	591,873	(97,419)	494,454
<i>Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər</i>						
Daşınmaz əmlak kreditləri	72,005	(33,916)	38,089	993,841	(220,306)	773,535
İstehlak kreditləri	27,112,896	(1,457,482)	25,655,414	23,978,033	(1,319,324)	22,658,709
Biznes kreditləri	236,382	(11,627)	224,755	43,740	(8,515)	35,225
Cəmi müştərilərə verilmiş amortizasiya olunmuş dəyərle ölçülən kreditlər	27,639,000	(1,637,287)	26,001,713	25,607,487	(1,645,564)	23,961,923

Hüquqi şəxslərə verilmiş kredit növlərinin daha ətraflı təsviri aşağıda göstərilir:

- KOS kreditləri – Şirkət kiçik və orta sahibkarlıq subyektlərini işçilərin sayına və illik dövriyyəsinə əsasən müəyyən edir.

"BOKT Embafinans" QSC

31 dekabr 2021-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər

8 Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

Hesabat dövrünün əvvəli və sonu arasındakı müddətdə müştərilərə verilmiş kreditlər üçün kredit zərərləri üzrə ehtiyatda və ümumi amortizasiya olunmuş dəyerdə dəyişikliklər aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	Kredit zərərləri üzrə ehtiyat				Ümumi balans dəyəri			
	1-ci Mərhələ (12 aylıq GKZ)	2-ci Mərhələ (SICR zamanı bütöv müddət üçün GKZ)	3-cü Mərhələ (dəyərsizləşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün GKZ)	Cəmi	1-ci Mərhələ (12 aylıq GKZ)	2-ci Mərhələ (SICR zamanı bütöv müddət üçün GKZ)	3-cü Mərhələ (dəyərsizləşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün GKZ)	Cəmi
<i>Azərbaycan manatı ilə</i>								
KOS kreditləri								
31 dekabr 2020-ci il tarixinə	2,624	-	94,795	97,419	355,983	-	235,890	591,873
<i>Dövr üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir edən dəyişikliklər:</i>								
Dövr ərzində tanınması								
dayandırılmış	(2,624)	-	-	(2,624)	(355,983)	-	(15,111)	(371,094)
Digər dəyişikliklər	-	-	39,467	39,467	-	-	(3,062)	(3,062)
Dövr üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir edən cəmi dəyişikliklər	(2,624)	-	39,467	36,843	(355,983)	-	(18,173)	(374,156)
31 dekabr 2021-ci il tarixinə	-	-	134,262	134,262	-	-	217,717	217,717

	Kredit zərərləri üzrə ehtiyat				Ümumi balans dəyəri			
	1-ci Mərhələ (12 aylıq GKZ)	2-ci Mərhələ (SICR zamanı bütöv müddət üçün GKZ)	3-cü Mərhələ (dəyərsizləşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün GKZ)	Cəmi	1-ci Mərhələ (12 aylıq GKZ)	2-ci Mərhələ (SICR zamanı bütöv müddət üçün GKZ)	3-cü Mərhələ (dəyərsizləşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün GKZ)	Cəmi
<i>Azərbaycan manatı ilə</i>								
KOS kreditləri								
1 yanvar 2020-ci il tarixinə	4,419	-	61,336	65,755	608,641	-	179,694	788,335
<i>Dövr üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir edən dəyişikliklər:</i>								
<i>Köçürmələr:</i>								
- dəyərsizləşmiş aktivlərə (1-ci və 2-ci Mərhələdən 3-cü Mərhələyə)	(1,679)	-	35,240	33,561	(40,623)	-	40,623	-
Dövr ərzində tanınması								
dayandırılmış	(116)	-	(1,781)	(1,897)	(211,591)	-	(5,940)	(217,531)
Digər dəyişikliklər	-	-	-	-	(444)	-	21,513	21,069
Dövr üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir edən cəmi dəyişikliklər	(1,795)	-	33,459	31,664	(252,658)	-	56,196	(196,462)
31 dekabr 2020-ci il tarixinə	2,624	-	94,795	97,419	355,983	-	235,890	591,873

8 Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

	Kredit zərərləri üzrə ehtiyat				Ümumi balans dəyəri			
	1-ci Mərhələ (12 aylıq GKZ)	2-ci Mərhələ (SICR zamanı bütöv müddət üçün GKZ)	3-cü Mərhələ (dəyərsizləşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün GKZ)	Cəmi	1-ci Mərhələ (12 aylıq GKZ)	2-ci Mərhələ (SICR zamanı bütöv müddət üçün GKZ)	3-cü Mərhələ (dəyərsizləşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün GKZ)	Cəmi
<i>Azərbaycan manatı ilə</i>								
Daşınmaz əmlak kreditləri								
31 dekabr 2020-ci il tarixinə	27	35	220,244	220,306	27,954	17,838	948,049	993,841
<i>Dövr üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir edən dəyişikliklər:</i>								
Dövr ərzində tanınması								
dayandırılmış	(27)	(35)	(198,818)	(198,880)	(27,954)	(17,838)	(875,220)	(921,012)
Digər dəyişikliklər	-	-	12,490	12,490	-	-	(824)	(824)
Dövr üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir edən cəmi dəyişikliklər	(27)	(35)	(186,328)	(186,390)	(27,954)	(17,838)	(876,044)	(921,836)
31 dekabr 2021-ci il tarixinə	-	-	33,916	33,916	-	-	72,005	72,005

	Kredit zərərləri üzrə ehtiyat				Ümumi balans dəyəri			
	1-ci Mərhələ (12 aylıq GKZ)	2-ci Mərhələ (SICR zamanı bütöv müddət üçün GKZ)	3-cü Mərhələ (dəyərsizləşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün GKZ)	Cəmi	1-ci Mərhələ (12 aylıq GKZ)	2-ci Mərhələ (SICR zamanı bütöv müddət üçün GKZ)	3-cü Mərhələ (dəyərsizləşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün GKZ)	Cəmi
<i>Azərbaycan manatı ilə</i>								
Daşınmaz əmlak kreditləri								
1 yanvar 2020-ci il tarixinə	24,249	-	-	24,249	954,737	-	-	954,737
<i>Dövr üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir edən dəyişikliklər:</i>								
Köçürmələr:								
- bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərinə (1-ci Mərhələdən 2-ci Mərhələyə)	(24)	1,686	-	1,662	(28,101)	28,101	-	-
- dəyərsizləşmiş aktivlərə (1-ci və 2-ci Mərhələdən 3-cü Mərhələyə)	(24,053)	-	243,104	219,051	(994,484)	-	994,484	-
Dövr ərzində verilmiş	86	-	-	86	212,305	-	-	212,305
Dövr ərzində tanınması								
dayandırılmış	(241)	(1,407)	(28,925)	(30,573)	(116,098)	(10,100)	(96,592)	(222,790)
Digər dəyişikliklər	10	(244)	6,065	5,831	(405)	(163)	50,157	49,589
Dövr üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir edən cəmi dəyişikliklər	(24,222)	35	220,244	196,057	(926,783)	17,838	948,049	39,104
31 dekabr 2020-ci il tarixinə	27	35	220,244	220,306	27,954	17,838	948,049	993,841

“BOKT Embafinans” QSC

31 dekabr 2021-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər

8 Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

	Kredit zərərləri üzrə ehtiyat				Ümumi balans dəyəri			Cəmi
	1-ci Mərhələ (12 aylıq GKZ)	2-ci Mərhələ (SICR zamanı bütöv müddət üçün GKZ)	3-cü Mərhələ (dəyərsizləşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün GKZ)	Cəmi	1-ci Mərhələ (12 aylıq GKZ)	2-ci Mərhələ (SICR zamanı bütöv müddət üçün GKZ)	3-cü Mərhələ (dəyərsizləşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün GKZ)	
<i>Azərbaycan manatı ilə</i>								
İstehlak kreditləri								
31 dekabr 2020-ci il tarixinə	95,319	83,601	1,140,404	1,319,324	21,213,704	627,171	2,137,158	23,978,033
<i>Dövr üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir edən dəyişikliklər:</i>								
<i>Köçürmələr:</i>								
- bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərinə (1-ci Mərhələdən 2-ci Mərhələyə)	(6,202)	3,826	-	(2,376)	(324,364)	324,364	-	-
- dəyərsizləşmiş aktivlərə (1-ci və 2-ci Mərhələdən 3-cü Mərhələyə)	(6,695)	(38,597)	136,764	91,472	(314,115)	(219,233)	533,348	-
- 3-cü Mərhələdən 2-ci Mərhələyə	-	-	(146)	(146)	-	(485)	485	-
- 12 aylıq gözlənilən kredit zərərinə (2-ci və 3-cü Mərhələdən 1-ci Mərhələyə)	36	(503)	-	(467)	23,504	-	(23,504)	-
Dövr ərzində verilmiş	115,223	10,546	43,221	168,990	23,750,558	-	-	23,750,558
Dövr ərzində tanınması								
dayandırılmış	(49,219)	(41,757)	(129,133)	(220,109)	(19,735,337)	(378,220)	(496,160)	(20,609,717)
Digər dəyişikliklər	(30,070)	(2,440)	133,304	100,794	(5,065)	(141)	(772)	(5,978)
Dövr üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir edən cəmi dəyişikliklər	23,073	(68,925)	184,010	138,158	3,395,181	(273,715)	13,397	3,134,863
31 dekabr 2021-ci il tarixinə	118,392	14,676	1,324,414	1,457,482	24,608,885	353,456	2,150,555	27,112,896

8 Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

	Kredit zərərləri üzrə ehtiyat				Ümumi balans dəyəri			
	1-ci Mərhələ (12 aylıq GKZ)	2-ci Mərhələ (SICR zamanı bütöv müddət üçün GKZ)	3-cü Mərhələ (dəyərsizləşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün GKZ)	Cəmi	1-ci Mərhələ (12 aylıq GKZ)	2-ci Mərhələ (SICR zamanı bütöv müddət üçün GKZ)	3-cü Mərhələ (dəyərsizləşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün GKZ)	Cəmi
<i>Azərbaycan manatı ilə</i>								
İstehlak kreditləri								
1 yanvar 2020-ci il tarixinə	63,226	25,245	691,655	780,126	32,663,674	132,556	1,284,633	34,080,863
<i>Dövr üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir edən dəyişikliklər:</i>								
<i>Köçürmələr:</i>								
- bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərinə (1-ci Mərhələdən 2-ci Mərhələyə)	(261)	63,647	-	63,386	(652,097)	652,097	-	-
- dəyərsizləşmiş aktivlərə (1-ci və 2-ci Mərhələdən 3-cü Mərhələyə)	(550)	(3,349)	584,111	580,212	(1,376,232)	(84,042)	1,460,274	-
- 3-cü Mərhələdən 2-ci Mərhələyə	-	1,114	(3,184)	(2,070)	-	15,920	(15,920)	-
- 12 aylıq gözlənilən kredit zərərinə (2-ci və 3-cü Mərhələdən 1-ci Mərhələyə)	114	-	(22,765)	(22,651)	113,822	-	(113,822)	-
Dövr ərzində verilmiş	35,935	-	-	35,935	21,334,499	-	-	21,334,499
Dövr ərzində tanınması	(3,138)	(3,053)	(109,414)	(115,605)	(30,854,313)	(89,320)	(508,370)	(31,452,003)
Digər dəyişikliklər	(7)	(3)	1	(9)	(15,649)	(40)	30,363	14,674
Dövr üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir edən cəmi dəyişikliklər	32,093	58,356	448,749	539,198	(11,449,970)	494,615	852,525	(10,102,830)
31 dekabr 2020-ci il tarixinə	95,319	83,601	1,140,404	1,319,324	21,213,704	627,171	2,137,158	23,978,033

Şirkət mövcud olan tərəfdaşlıq münasibətlərini ikitərəfli formada sadələşdirmək üçün 2021-ci il ərzində "Optimal Elektronika" MMC-nin ədalətli dəyəri 3,496,293 AZN (2020: 10,024,134 AZN) olan sağlam müştəri portfelini maliyyələşdirmişdir. Bu kreditlərin ödəniş qrafikinə əsasən qaytarılmasına görə "Optimal Elektronika" MMC tam məsuliyyət daşıyır və bu kreditlərin istehlak kreditləri kimi göstərilməsi daha məqsəduyğun hesab edilir.

“BOKT Embafinans” QSC
31 dekabr 2021-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər

8 Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

	Kredit zərərləri üzrə ehtiyat				Ümumi balans dəyəri			
	1-ci Mərhələ (12 aylıq GKZ)	2-ci Mərhələ (SICR zamanı bütöv müddət üçün GKZ)	3-cü Mərhələ (dəyərsizləşmiş ləşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün GKZ)	Cəmi	1-ci Mərhələ (12 aylıq GKZ)	2-ci Mərhələ (SICR zamanı bütöv müddət üçün GKZ)	3-cü Mərhələ (dəyərsizləşmiş ləşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün GKZ)	Cəmi
<i>Azərbaycan manatı ilə</i>								
Biznes kreditləri								
31 dekabr 2020-ci il tarixinə	59	65	8,391	8,515	12,194	3,861	27,685	43,740
<i>Dövr üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir edən dəyişikliklər:</i>								
<i>Köçürmələr:</i>								
- dəyərsizləşmiş aktivlərə (1-ci və 2-ci Mərhələdən 3-cü Mərhələyə)	(33)	-	1,848	1,815	(7,633)	-	7,633	-
Dövr ərzində verilmiş	2,091	-	-	2,091	212,196	-	-	212,196
Dövr ərzində tanınması	-	(65)	(3,933)	(3,998)	(2,783)	(3,861)	(12,755)	(19,399)
dayandırılmış	-	-	-	-	-	-	-	-
Digər dəyişikliklər	(23)	-	3,227	3,204	(108)	-	(47)	(155)
Dövr üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir edən cəmi dəyişikliklər	2,035	(65)	1,142	3,112	201,672	(3,861)	(5,169)	192,642
31 dekabr 2021-ci il tarixinə	2,094	-	9,533	11,627	213,866	-	22,516	236,382

	Kredit zərərləri üzrə ehtiyat				Ümumi balans dəyəri			
	1-ci Mərhələ (12 aylıq GKZ)	2-ci Mərhələ (SICR zamanı bütöv müddət üçün GKZ)	3-cü Mərhələ (dəyərsizləşmiş ləşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün GKZ)	Cəmi	1-ci Mərhələ (12 aylıq GKZ)	2-ci Mərhələ (SICR zamanı bütöv müddət üçün GKZ)	3-cü Mərhələ (dəyərsizləşmiş ləşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün GKZ)	Cəmi
<i>Azərbaycan manatı ilə</i>								
Biznes kreditləri								
1 yanvar 2020-ci il tarixinə	99	-	-	99	35,190	-	-	35,190
<i>Dövr üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir edən dəyişikliklər:</i>								
<i>Köçürmələr:</i>								
- bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərinə (1-ci Mərhələdən 2-ci Mərhələyə)	(38)	1,119	-	1,081	(15,989)	15,989	-	-
- dəyərsizləşmiş aktivlərə (1-ci və 2-ci Mərhələdən 3-cü Mərhələyə)	(132)	-	8,391	8,259	(30,114)	-	30,114	-
Dövr ərzində verilmiş	130	-	-	130	25,047	-	-	25,047
Dövr ərzində tanınması	-	(1,054)	-	(1,054)	(1,940)	(12,159)	(2,795)	(16,894)
dayandırılmış	-	-	-	-	-	31	366	397
Digər dəyişikliklər	-	-	-	-	-	-	-	-
Dövr üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir edən cəmi dəyişikliklər	(40)	65	8,391	8,416	(22,996)	3,861	27,685	8,550
31 dekabr 2020-ci il tarixinə	59	65	8,391	8,515	12,194	3,861	27,685	43,740

8 Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

Dövr ərzində müştərilərə verilmiş kreditlər üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata müxtəlif amillər təsir göstərir və gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi haqqında məlumat Qeyd 23-də göstərilir. Əsas dəyişikliklər aşağıdakı cədvəldə təqdim edilir:

- Dövr ərzində kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artması (və ya azalması) və ya dəyərsizləşməsi və sonradan 12 aylıq və bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərlərinin artması (və ya azalması) səbəbindən 1-ci, 2-ci və 3-cü Mərhələlər arasında köçürmələr;
- Dövr ərzində tanınmış yeni maliyyə alətləri üzrə əlavə ehtiyatların hesablanması, eləcə də dövr ərzində maliyyə alətlərinin tanınmasının dayandırılması nəticəsində ehtiyatın azaldılması;
- Dövr ərzində modellər ilə bağlı fərziyyələrdəki dəyişikliklər, o cümlədən GKZ modellərindəki ilkin məlumatlarının müntəzəm olaraq yenilənməsi nəticəsində PD, EAD və LGD-də baş verən dəyişikliklərə görə gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsinə təsir.

Aşağıdakı cədvəldə amortizasiya olunmuş dəyərlə qiymətləndirilən və gözlənilən kredit zərərləri üzrə ehtiyat tanınan müştərilərə verilmiş kreditlər ilə bağlı kredit riskinin təhlili göstərilir. Müştərilərə verilmiş kreditlərin balans dəyəri, həmçinin Şirkətin belə kreditlər üzrə kredit riskinə maksimal məruz qalmasını əks etdirir.

31 dekabr 2021-ci il tarixinə korporativ müştərilərə verilmiş amortizasiya olunmuş dəyərlə qiymətləndirilən kreditlərin kredit keyfiyyəti üzrə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	1-ci Mərhələ (12 aylıq GKZ)	2-ci Mərhələ (SICR zamanı bütöv müddət üçün GKZ)	3-cü Mərhələ (dəyərsizləşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün GKZ)	Cəmi
<i>Azərbaycan manatı ilə</i>				
KOS kreditləri				
30 gündən az gecikdirilmiş	-	-	-	-
30-90 gün gecikdirilmiş	-	-	-	-
91-180 gün gecikdirilmiş	-	-	23,197	23,197
181-360 gün gecikdirilmiş	-	-	-	-
360 gündən çox gecikdirilmiş	-	-	194,520	194,520
Ümumi balans dəyəri	-	-	217,717	217,717
Kredit zərərləri üzrə ehtiyat	-	-	(134,262)	(134,262)
Balans dəyəri	-	-	83,455	83,455

8 Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

31 dekabr 2021-ci il tarixinə fiziki şəxslərə verilmiş amortizasiya olunmuş dəyərle qiymətləndirilən kreditlərin kredit keyfiyyəti üzrə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	1-ci Mərhələ (12 aylıq GKZ)	2-ci Mərhələ (SICR zamanı bütöv müddət üçün GKZ)	3-cü Mərhələ (dəyərsizləşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün GKZ)	Cəmi
<i>Azərbaycan manatı ilə</i>				
Daşınmaz əmlak kreditləri				
30 gündən az gecikdirilmiş	-	-	-	-
30-90 gün gecikdirilmiş	-	-	-	-
91-180 gün gecikdirilmiş	-	-	-	-
181-360 gün gecikdirilmiş	-	-	-	-
360 gündən çox gecikdirilmiş	-	-	72,005	72,005
Ümumi balans dəyəri	-	-	72,005	72,005
Kredit zərərləri üzrə ehtiyat	-	-	(33,916)	(33,916)
Balans dəyəri	-	-	38,089	38,089
İstehlak kreditləri				
30 gündən az gecikdirilmiş	24,608,885	160,989	28,826	24,798,700
30-90 gün gecikdirilmiş	-	192,466	15,111	207,577
91-180 gün gecikdirilmiş	-	-	166,925	166,925
181-360 gün gecikdirilmiş	-	-	219,999	219,999
360 gündən çox gecikdirilmiş	-	-	1,719,695	1,719,695
Ümumi balans dəyəri	24,608,885	353,455	2,150,556	27,112,896
Kredit zərərləri üzrə ehtiyat	(118,392)	(14,676)	(1,324,414)	(1,457,482)
Balans dəyəri	24,490,493	338,779	826,142	25,655,414
Biznes kreditləri				
30 gündən az gecikdirilmiş	213,865	-	-	213,865
30-90 gün gecikdirilmiş	-	-	-	-
91-180 gün gecikdirilmiş	-	-	6,201	6,201
181-360 gün gecikdirilmiş	-	-	-	-
360 gündən çox gecikdirilmiş	-	-	16,316	16,316
Ümumi balans dəyəri	213,865	-	22,517	236,382
Kredit zərərləri üzrə ehtiyat	(2,093)	-	(9,534)	(11,627)
Balans dəyəri	211,772	-	12,983	224,755

8 Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

31 dekabr 2020-ci il tarixinə korporativ müştərilərə verilmiş amortizasiya olunmuş dəyərle qiymətləndirilən kreditlərin kredit keyfiyyəti üzrə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	1-ci Mərhələ (12 aylıq GKZ)	2-ci Mərhələ (SICR zamanı bütöv müddət üçün GKZ)	3-cü Mərhələ (dəyərsizləşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün GKZ)	Cəmi
<i>Azərbaycan manatı ilə</i>				
KOS kreditləri				
30 gündən az gecikdirilmiş	355,983	-	-	355,983
30-90 gün gecikdirilmiş	-	-	-	-
91-180 gün gecikdirilmiş	-	-	-	-
181-360 gün gecikdirilmiş	-	-	36,940	36,940
360 gündən çox gecikdirilmiş	-	-	198,950	198,950
Ümumi balans dəyəri	355,983	-	235,890	591,873
Kredit zərərləri üzrə ehtiyat	(2,624)	-	(94,795)	(97,419)
Balans dəyəri	353,359	-	141,095	494,454

31 dekabr 2020-ci il tarixinə fiziki şəxslərə verilmiş amortizasiya olunmuş dəyərle qiymətləndirilən kreditlərin kredit keyfiyyəti üzrə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	1-ci Mərhələ (12 aylıq GKZ)	2-ci Mərhələ (SICR zamanı bütöv müddət üçün GKZ)	3-cü Mərhələ (dəyərsizləşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün GKZ)	Cəmi
<i>Azərbaycan manatı ilə</i>				
Daşınmaz əmlak kreditləri				
30 gündən az gecikdirilmiş	27,954	17,838	208,585	254,377
30-90 gün gecikdirilmiş	-	-	-	-
91-180 gün gecikdirilmiş	-	-	-	-
181-360 gün gecikdirilmiş	-	-	739,464	739,464
360 gündən çox gecikdirilmiş	-	-	-	-
Ümumi balans dəyəri	27,954	17,838	948,049	993,841
Kredit zərərləri üzrə ehtiyat	(27)	(35)	(220,244)	(220,306)
Balans dəyəri	27,927	17,803	727,805	773,535
İstehlak kreditləri				
30 gündən az gecikdirilmiş	21,213,705	275,330	10,282	21,499,317
30-90 gün gecikdirilmiş	-	351,840	27,857	379,697
91-180 gün gecikdirilmiş	-	-	334,663	334,663
181-360 gün gecikdirilmiş	-	-	646,233	646,233
360 gündən çox gecikdirilmiş	-	-	1,118,123	1,118,123
Ümumi balans dəyəri	21,213,705	627,170	2,137,158	23,978,033
Kredit zərərləri üzrə ehtiyat	(95,319)	(83,601)	(1,140,404)	(1,319,324)
Balans dəyəri	21,118,386	543,569	996,754	22,658,709

8 Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

	1-ci Mərhələ (12 aylıq GKZ)	2-ci Mərhələ (SICR zamanı bütöv müddət üçün GKZ)	3-cü Mərhələ (dəyersizləşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün GKZ)	Cəmi
<i>Azərbaycan manatı ilə</i>				
Biznes kreditləri				
30 gündən az gecikdirilmiş	12,193	3,861	12,855	28,909
30-90 gün gecikdirilmiş	-	-	14,831	14,831
91-180 gün gecikdirilmiş	-	-	-	-
181-360 gün gecikdirilmiş	-	-	-	-
360 gündən çox gecikdirilmiş	-	-	-	-
Ümumi balans dəyəri	12,193	3,861	27,686	43,740
Kredit zərərləri üzrə ehtiyat	(58)	(66)	(8,391)	(8,515)
Balans dəyəri	12,135	3,795	19,295	35,225

Yuxarıdakı cədvəllərdə istifadə olunan ödəmə qabiliyyəti dərəcələri üzrə kredit riskinin təsnifatı sistemi haqqında məlumat Qeyd 23-də göstərilir.

31 dekabr 2021 və 31 dekabr 2020-ci il tarixinə Şirkətin kredit portfelində borc qalığı məcmu kapitalın 10%-dən yuxarı olan müştərisi olmamışdır.

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankının normativlərinə uyğun olaraq kreditlər yalnız İdarə Heyətinin qərarı ilə və ya xüsusi hallarda, məhkəmə qərarı ilə silinə bilər.

Tələb olunan girovun məbləği və növü biznes tərəfdaşının kredit riskinin qiymətləndirilməsindən asılıdır. Girov növlərinin münasibliyi və girovların qiymətləndirilməsi müvafiq qaydalarla tənzimlənir.

Rəhbərlik girovun bazar dəyərinə nəzarət edir, müvafiq razılaşmaya uyğun olaraq əlavə girov tələb edir və kreditin zərərləri üzrə ehtiyatın münasibliyini nəzərdən keçirdiyi zaman əldə etdiyi girovun bazar dəyərinə nəzarət edir.

Kreditlər üzrə təminatın alınması ilə bağlı Şirkətin siyasəti hesabat dövrü ərzində əhəmiyyətli dərəcədə dəyişməmiş və əvvəlki dövrdən etibarən Şirkətin saxladığı təminatın ümumi keyfiyyətində ciddi dəyişiklik olmamışdır. 31 dekabr 2021-ci il tarixinə korporativ müştərilərə verilmiş amortizasiya olunmuş dəyərlə qiymətləndirilən kreditlər üzrə təminat haqqında məlumat aşağıda göstərilir.

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	KOS kreditləri
Girovla təmin edilmiş kreditlər:	
- yaşayış tipli daşınmaz əmlak	83,455
- sair aktivlər	-
Cəmi	83,455
Təminatlı kreditlər	-
Cəmi müştərilərə verilmiş amortizasiya olunmuş dəyərlə qiymətləndirilən kreditlərin balans dəyəri (amortizasiya olunmuş dəyərlə qiymətləndirilən hər bir kredit kateqoriyası üzrə kredit riskini əks etdirən məbləğ)	83,455

31 dekabr 2021-ci il tarixinə fiziki şəxslərə verilmiş amortizasiya olunmuş dəyərlə qiymətləndirilən kreditlər üzrə təminat haqqında məlumat aşağıda göstərilir:

“BOKT Embafinans” QSC
31 dekabr 2021-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər

8 Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	Daşınmaz əmlak kreditləri	İstehlak kreditləri	Biznes kreditləri	Cəmi
Girovla təmin edilmiş kreditlər:				
- yaşayış tipli daşınmaz əmlak	38,089	-	-	38,089
- sair aktivlər	-	24,479,399	224,755	24,704,154
“Optimal Elektronika” MMC-nin zəmanəti ilə təmin edilmiş kreditlər	-	734,776	-	734,776
Cəmi	38,089	25,214,175	224,755	25,477,019
Təminatlı kreditlər	-	441,239	-	441,239
Cəmi müştərilərə verilmiş amortizasiya olunmuş dəyərlə qiymətləndirilən kreditlərin balans dəyəri (amortizasiya olunmuş dəyərlə qiymətləndirilən hər bir kredit kateqoriyası üzrə kredit riskini əks etdirən məbləğ)	38,089	25,655,414	224,755	25,918,258

31 dekabr 2020-ci il tarixinə korporativ müştərilərə verilmiş kreditlər üzrə təminat haqqında məlumat aşağıda göstərilir:

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	KOS kreditləri
Girovla təmin edilmiş kreditlər:	
- yaşayış tipli daşınmaz əmlak	141,096
- sair aktivlər	353,358
Cəmi	494,454
Təminatlı kreditlər	-
Cəmi müştərilərə verilmiş amortizasiya olunmuş dəyərlə qiymətləndirilən kreditlərin balans dəyəri (amortizasiya olunmuş dəyərlə qiymətləndirilən hər bir kredit kateqoriyası üzrə kredit riskini əks etdirən məbləğ)	494,454

31 dekabr 2020-ci il tarixinə fiziki şəxslərə verilmiş amortizasiya olunmuş dəyərlə qiymətləndirilən kreditlər üzrə təminat haqqında məlumat aşağıda göstərilir:

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	Daşınmaz əmlak kreditləri	İstehlak kreditləri	Biznes kreditləri	Cəmi
Girovla təmin edilmiş kreditlər:				
- yaşayış tipli daşınmaz əmlak	773,535	-	-	773,535
- sair aktivlər	-	11,225,199	35,225	11,260,424
“Optimal Elektronika” MMC-nin zəmanəti ilə təmin edilmiş kreditlər	-	5,374,568	-	5,374,568
Cəmi	773,535	16,599,767	35,225	17,408,527
Təminatlı kreditlər	-	6,058,942	-	6,058,942
Cəmi müştərilərə verilmiş amortizasiya olunmuş dəyərlə qiymətləndirilən kreditlərin balans dəyəri (amortizasiya olunmuş dəyərlə qiymətləndirilən hər bir kredit kateqoriyası üzrə kredit riskini əks etdirən məbləğ)	773,535	22,658,709	35,225	23,467,469

8 Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

Sair aktivlər əsasən avadanlıqlar və mebelədən ibarətdir. Yuxarıda qeyd olunan məlumatda kreditin və ya qəbul edilmiş girov təminatının balans dəyəri (bu məbləğlərin hansı daha aşağı olarsa) göstərilir; digər məlumatlar isə təminatlı kreditlər üzrə risklərin tərkibində açıqlanır. Kreditlərin balans dəyəri girov qoyulmuş aktivlərin likvidlik səviyyəsinə görə bölüşdürülmüşdür.

Təminat və kreditin keyfiyyətini artıran digər mexanizmlər vasitəsilə amortizasiya olunmuş dəyərlə ölçülən dəyersizləşmiş maliyyə aktivləri üzrə kredit riskinin azalma səviyyəsi aşağıdakı aktivlər üçün təminatın dəyərini ayrıca açıqlamaqla göstərilir: (i) girov təminatı və kreditin keyfiyyətini artıran digər mexanizmlər aktivin balans dəyərində bərabər və ya ondan artıq olan aktivlər (“dəyərindən artıq təminatlı aktivlər”) və (ii) təminat və kreditin keyfiyyətini artıran digər mexanizmlər aktivin balans dəyərindən az olan aktivlər (“dəyərindən az təminatlı aktivlər”). 31 dekabr 2021-ci il tarixinə dəyersizləşmiş aktivlər üzrə təminatın effekti aşağıda göstərilir:

	Dəyərindən artıq təminatlı aktivlər		Dəyərindən az təminatlı aktivlər	
	Aktivlərin balans dəyəri	Təminatın ədalətli dəyəri	Aktivlərin balans dəyəri	Təminatın ədalətli dəyəri
<i>Azərbaycan manatı ilə</i>				
Dəyersizləşmiş aktivlər:				
<i>Korporativ müştərilərə verilmiş amortizasiya olunmuş dəyərlə qiymətləndirilən kreditlər</i>				
KOS kreditləri	83,455	623,500	-	-
<i>Fiziki şəxslərə verilmiş amortizasiya olunmuş dəyərlə qiymətləndirilən kreditlər</i>				
Daşınmaz əmlak kreditləri	38,089	111,390	-	-
İstehlak kreditləri	25,126,496	56,979,011	528,918	87,513
Biznes kreditləri	191,991	592,865	32,764	26,500

31 dekabr 2020-ci il tarixinə dəyersizləşməsindən asılı olmayaraq bütün kreditlər üzrə təminatın effekti aşağıda göstərilir:

	Dəyərindən artıq təminatlı aktivlər		Dəyərindən az təminatlı aktivlər	
	Aktivlərin balans dəyəri	Təminatın ədalətli dəyəri	Aktivlərin balans dəyəri	Təminatın ədalətli dəyəri
<i>Azərbaycan manatı ilə</i>				
Dəyersizləşmiş aktivlər:				
<i>Korporativ müştərilərə verilmiş amortizasiya olunmuş dəyərlə qiymətləndirilən kreditlər</i>				
KOS kreditləri	141,096	623,500	353,358	-
<i>Fiziki şəxslərə verilmiş amortizasiya olunmuş dəyərlə qiymətləndirilən kreditlər</i>				
Daşınmaz əmlak kreditləri	773,535	1,954,305	-	-
İstehlak kreditləri	21,591,607	50,566,464	1,067,102	204,875
Biznes kreditləri	22,507	40,150	12,718	7,000

Şirkət təminatın dəyərini kreditlərin verildiyi anda qiymətləndirir. Bu Qeyddə göstərilən təminatın dəyəri girov qoyulan aktivlərin likvidlik səviyyəsini və keyfiyyətini əks etdirmək üçün qiymətləndirməni diskontlaşdırdıqdan sonra təqdim edilən dəyərdir. Şirkət əsasən fiziki şəxslərə mebel və digər məişət avadanlıqları almaq üçün kreditlər verir. Bu mebel və avadanlıqlar kreditin verildiyi anda girov qoyulur ki, bu da kredit portfeli üzrə təminatın əksər hissəsini təşkil edir.

Müştərilərə verilmiş kreditlərin hər bir kateqoriyasının təxmin edilən ədalətli dəyəri haqqında məlumat üçün Qeyd 26-ya baxın. Müştərilərə verilmiş kreditlərin faiz dərəcəsi üzrə təhlili Qeyd 23-də göstərilir. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar haqqında məlumat Qeyd 28-də açıqlanır.

9 Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlər

	Binalar	Kompüter və avadanlıqlar	Nəqliyyat vasitələri	Qeyri-maddi aktivlər	Cəmi
<i>Azərbaycan manatı ilə</i>					
1 yanvar 2020-ci il tarixinə ilkin dəyər	6,500,000	689,940	33,920	31,432	7,255,292
Yığılmış köhnəlmə/amortizasiya	(1,793,629)	(388,835)	(33,920)	(11,911)	(2,228,295)
1 yanvar 2020-ci il tarixinə balans dəyəri	4,706,371	301,105	-	19,521	5,026,997
Əlavələr	-	55,036	52,000	-	107,036
Silinmələr	-	(8,737)	-	-	(8,737)
Köhnəlmə/amortizasiya xərci	(260,000)	(140,613)	(6,067)	(3,143)	(409,823)
Silinmiş aktivlər üzrə amortizasiya xərci	-	8,737	-	-	8,737
31 dekabr 2020-ci il tarixinə balans dəyəri	4,446,371	215,528	45,933	16,378	4,724,210
31 dekabr 2020-ci il tarixinə ilkin dəyər	6,500,000	736,239	85,920	31,432	7,353,591
Yığılmış köhnəlmə/amortizasiya	(2,053,629)	(520,711)	(39,987)	(15,054)	(2,629,381)
31 dekabr 2020-ci il tarixinə balans dəyəri	4,446,371	215,528	45,933	16,378	4,724,210
Əlavələr	-	40,479	-	-	40,479
Köhnəlmə/amortizasiya xərci	(260,000)	(92,101)	(10,400)	(3,143)	(365,644)
31 dekabr 2021-ci il tarixinə balans dəyəri	4,186,371	163,906	35,533	13,235	4,399,045
31 dekabr 2021-ci il tarixinə ilkin dəyər	6,500,000	776,718	85,920	31,432	7,394,070
Yığılmış köhnəlmə/amortizasiya	(2,313,629)	(612,812)	(50,387)	(18,198)	(2,995,026)
31 dekabr 2021-ci il tarixinə balans dəyəri	4,186,371	163,906	35,533	13,234	4,399,044

31 dekabr 2021 və 2020-ci il tarixinə qeyri-maddi aktivlər əsasən bank əməliyyatlarının həyata keçirilməsi üçün istifadə olunan proqram təminatı üzrə lisenziyadan və modullardan ibarətdir.

10 İstifadə hüquqlu aktivlər və icarə öhdəlikləri

Şirkət ofis sahələri icarəyə götürür. İcarə müqavilələri adətən 12 ay müddətinə bağlanır, lakin bu müddətin uzadılması seçimini də nəzərdə tutur.

Müqavilələrə icarə və qeyri-icarə komponentləri daxil ola bilər. Şirkət icarə komponentlərini qeyri-icarə komponentlərindən ayırmaq əvəzinə, onları vahid icarə komponenti kimi uçota almaq üsulunu seçmişdir.

İcarə şərtləri fərdi qaydada nəzərdən keçirilir və icarə müqavilələrinə bir çox fərqli şərtlər daxil edilir. İcarə müqavilələrində icarəyə verənin icarə predmeti olan aktivləri ilə bağlı təminat hüququndan başqa heç bir xüsusi şərt nəzərdə tutulmur. İcarə predmeti olan aktivlər kreditlər üzrə təminat kimi istifadə edilə bilməz.

Şirkətin bir sıra icarə müqavilələrinə icarə müddətinin uzadılması və ləğv edilməsi seçimi daxil edilmişdir. Bu hüquqlar Şirkətin fəaliyyətində istifadə olunan aktivlərin idarə olunmasında əməliyyat çevikliyinin artırılması üçün tətbiq olunur. İcarə müddətinin uzadılma və ləğvetmə seçimlərinin əksəriyyəti Şirkət və müvafiq icarəyə verənlər tərəfindən icra edilə bilər.

“BOKT Embafinans” QSC

31 dekabr 2021-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər

10 İstifadə hüquqlu aktivlər və icarə öhdəlikləri (davamı)

İstifadə hüquqlu aktivlərin icarə predmeti olan aktivlərin növünə görə təhlili aşağıda göstərilir:

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	Binalar
1 yanvar 2020-ci il tarixinə balans dəyəri	369,596
Əlavələr	41,523
Amortizasiya xərci	(94,874)
31 dekabr 2020-ci il tarixinə balans dəyəri	316,245
Əlavələr	80,585
Amortizasiya xərci	(104,275)
31 dekabr 2021-ci il tarixinə balans dəyəri	292,555

Şirkət icarə öhdəliklərini aşağıdakı kimi tanımışdır:

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	31 dekabr 2021	31 dekabr 2020
Qısamüddətli icarə öhdəlikləri	115,903	91,572
Uzunmüddətli icarə öhdəlikləri	214,603	257,248
Cəmi icarə öhdəlikləri	330,506	348,820

İcarə öhdəlikləri üzrə faiz xərci 38,892 AZN (2020: 41,533 AZN) təşkil etmişdir.

Qısamüddətli icarə xərcləri (ümumi və inzibati xərclərə aid edilmiş) ümumi və inzibati xərclərin tərkibində göstərilmişdir:

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	2021	2020
Qısamüddətli icarə xərcləri	27,533	37,835
Qısamüddətli icarə kimi tanınmayan azqiymətli aktivlərin icarəsi ilə bağlı xərclər	-	-

2021-ci il ərzində icarə müqavilələri üzrə cəmi ödənişlər 165,324 AZN (2020: 90,161 AZN) təşkil etmişdir.

11 Sair aktivlər

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	31 dekabr 2021	31 dekabr 2020
Ödəniş operatorlarından alınacaq məbləğlər	1,387,803	531,575
Çıxılsın: kredit zərərləri üzrə ehtiyat	(183,426)	-
Cəmi maliyyə aktivləri	1,204,377	531,575
Xidmətlər üçün avans ödənişləri	132,246	87,303
Əsas vəsaitlər üçün avans ödənişləri	8,441	5,560
Cəmi sair aktivlər	1,345,064	624,438

Aşağıdakı cədvəldə amortizasiya olunmuş dəyərlə qiymətləndirilən sair maliyyə aktivlərinin kredit riski üzrə təhlili göstərilir. 31 dekabr 2021-ci il tarixinə amortizasiya olunmuş dəyərlə qiymətləndirilən sair maliyyə aktivlərinin balans dəyəri, həmçinin Şirkətin həmin aktivlər üzrə maksimal kredit riskini əks etdirir.

11 Sair aktivlər (davamı)

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	1-ci Mərhələ (12 aylıq GKZ)	2-ci Mərhələ (SICR zamanı bütöv müddət üçün GKZ)	3-cü Mərhələ (dəyərsizləşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün GKZ)	Cəmi
Ödəniş operatorlarından alınacaq məbləğlər 31 dekabr 2020-ci il tarixinə	531,575	-	-	531,575
<i>Dövr üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir edən dəyişikliklər:</i>				
<i>Köçürmələr:</i>				
- bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərinə (1-ci Mərhələdən 2-ci Mərhələyə)	(10,318)	10,318	-	-
- dəyərsizləşmiş aktivlərə (1-ci və 2-ci Mərhələdən 3-cü Mərhələyə)	(156,875)	-	156,875	-
Dövr ərzində tanınması dayandırılmış	(33,831,868)	(10,318)		(33,842,186)
Yeni tanınmış aktivlər	33,972,447	725,967	-	34,698,414
Kredit zərərləri üzrə ehtiyat	-	(26,551)	(156,875)	(183,426)
31 dekabr 2021-ci il tarixinə	504,961	699,416	-	1,204,377

Ödəniş operatorlarından alınacaq məbləğlər müştərilərin ödənişləri üzrə hesablaşma-kassa xidmətləri göstərən müəssisələrdən alınacaq yolda olan pul vəsaitlərini əks etdirir.

31 dekabr 2021-ci il tarixinə ödəniş operatorlarından alınacaq məbləğlər üzrə kredit riskinin ödəmə qabiliyyəti “yüksək dərəcə” kimi qiymətləndirilmişdir. Şirkətin kredit riskinin təsnifatı sistemi Qeyd 23-də təsvir edilir.

12 Buraxılmış borc qiymətli kağızlar

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	31 dekabr 2021	31 dekabr 2020
Daxili bazarda buraxılmış istiqrazlar	5,643,465	1,505,958
Cəmi buraxılmış borc qiymətli kağızlar	5,643,465	1,505,958

17 iyun 2021 və 26 avqust 2021-ci il tarixlərində Şirkət hər birinin nominal dəyəri 1,000 AZN olan müvafiq olaraq 1,500,000 AZN və 4,000,000 AZN məbləğində 5,500 ədəd faizli təmin edilməmiş istiqraz buraxmışdır. Bu emissiyalar Azərbaycan Respublikası Qiymətli Kağızlar üzrə Dövlət Komitəsində AZ2007020608 və AZ2008020607 dövlət qeydiyyat nömrələri ilə qeydiyyata alınmışdır. İstiqrazların tədavül müddəti müvafiq olaraq 12 ay və 36 ay, illik faiz dərəcəsi isə 11% və 10% olmaqla, hər bir təqvim ayından bir ödəniləcəkdir. İstiqrazların yerləşdirilməsi üzrə anderrayterlər “ABB-Invest” QSC və “AzFinance” investisiya şirkətidir.

17 iyul 2020-ci il tarixində Şirkət hər birinin nominal dəyəri 1,000 AZN olan 1,500,000 AZN məbləğində 1,500 ədəd faizli təmin edilməmiş istiqraz buraxmışdır. Bu emissiyalar Azərbaycan Respublikası Qiymətli Kağızlar üzrə Dövlət Komitəsində AZ2003020609 dövlət qeydiyyat nömrəsi ilə qeydiyyata alınmışdır. İstiqrazların tədavül müddəti 12 ay, illik faiz dərəcəsi isə 10.5% olmaqla, hər bir təqvim ayından bir ödəniləcəkdir. İstiqrazların yerləşdirilməsi üzrə anderrayter “UniCapital” investisiya şirkətidir. Korporativ istiqrazlar üzrə qalıqlara əsas borc məbləği və hesablanmış faizlər daxildir.

Buraxılmış borc qiymətli kağızların hər bir kateqoriyasının ədalətli dəyəri haqqında məlumat üçün Qeyd 26-ya baxın. Buraxılmış borc qiymətli kağızların faiz dərəcəsi üzrə təhlili Qeyd 23-də göstərilir.

“BOKT Embafinans” QSC
31 dekabr 2021-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər

13 Banklardan alınmış kreditlər

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	Valyuta	Ödəniş tarixi	Nominal faiz dərəcəsi	31 dekabr 2021	31 dekabr 2020
Azərbaycan Beynəlxalq Bankı	AZN	4 oktyabr 2021	11%	-	5,783,581
Paşa Bank ASC	AZN	6 dekabr 2022	11%	9,415,364	6,664,570
Cəmi banklardan alınmış kreditlər				9,415,364	12,448,151

31 dekabr 2021 və 2020-ci il tarixinə yuxarıdakı cədvəldə göstərilən kreditlər üzrə qalıqlar əsas borc və hesablanmış faizlərdən ibarətdir. 31 dekabr 2021-ci il tarixinə hesablanmış ödəniləcək faizlər 53,662 AZN (2020: 51,604 AZN) təşkil etmişdir.

31 dekabr 2021 və 2020-ci il tarixində başa çatmış illər üzrə banklardan alınmış kreditlər üzrə faiz dərəcələri bazar faiz dərəcələrinə uyğun olmuşdur. 31 dekabr 2021 və 2020-ci il tarixlərinə banklardan alınmış kreditlərin balans dəyəri təxminən onların ədalətli dəyərinə bərabərdir.

Yuxarıda qeyd olunan kredit müqavilələrində hər hansı maliyyə və qeyri-maliyyə şərtləri nəzərdə tutulmamışdır.

Banklardan alınmış kreditlərin valyuta, eləcə də ödəmə müddəti və faiz dərəcəsi üzrə təhlili Qeyd 23-də göstərilir.

14 Tərəfdaşlara ödənilməli vəsaitlər

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	31 dekabr 2021	31 dekabr 2020
“Embawood” MMC-yə ödənilməli vəsaitlər	122,845	98,735
Digər tərəfdaşlara ödənilməli vəsaitlər	125,658	117,332
Cəmi tərəfdaşlara ödənilməli vəsaitlər	248,503	216,067

15 Nizamnamə kapitalı

31 dekabr 2021 və 2020-ci il tarixinə Şirkətin təsdiq edilmiş nizamnamə kapitalı bir səhmin nominal dəyəri 1,000 AZN olan 10,000 ədəd adi səhmdən ibarət olmuşdur (2020: bir səhmin nominal dəyəri 1,000 AZN olan 10,000 ədəd adi səhm). 31 dekabr 2021 və 2020-ci il tarixinə səhm buraxılmamış və dövriyyədə olmamışdır.

16 Sair öhdəliklər

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	31 dekabr 2021	31 dekabr 2020
İşçilərə ödənilməli vəsaitlər	137,075	215,637
Digər	52,086	45,301
Cəmi digər maliyyə öhdəlikləri	189,161	260,938
Mənfəət vergisindən başqa digər vergilər	78,751	43,062
Digər	4,538	37,455
Cəmi sair öhdəliklər	272,450	341,455

Maliyyə öhdəliklərinin ədalətli dəyəri haqqında məlumat üçün Qeyd 26-da göstərilir. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar haqqında məlumat Qeyd 28-də açıqlanır.

17 Faiz gəlirləri və xərcləri

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	2021	2020
Faiz gəlirləri		
Müştərilərə verilmiş amortizasiya olunmuş dəyərle qiymətləndirilən kreditlər	9,626,587	10,088,437
Cəmi effektiv faiz metodu ilə hesablanmış faiz gəlirləri	9,626,587	10,088,437
Faiz və digər oxşar xərclər		
Banklardan alınmış kreditlər	1,479,938	1,821,881
Buraxılmış borc qiymətli kağızlar	312,507	223,747
İcarə öhdəlikləri	38,892	41,532
Cəmi faiz və digər oxşar xərclər	1,831,337	2,087,160
Xalis faiz gəlirləri	7,795,250	8,001,277

18 Haqq və komissiya xərcləri

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	2021	2020
Haqq və komissiya xərcləri		
<i>FVTPL kateqoriyasına təsnifləşdirilməyən maliyyə alətləri üzrə haqq və komissiya xərcləri</i>		
- Ödəmə məntəqlərindəki əməliyyatlar	440,034	391,022
- Digər	68,841	74,421
Cəmi haqq və komissiya xərcləri	508,875	465,443

19 İnzibati və sair əməliyyat xərcləri

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	2021	2020
İşçi heyəti ilə bağlı xərclər	2,110,463	2,094,636
Köhnəlmə və amortizasiya xərcləri	365,644	409,823
İstifadə hüquqlu aktivlərin amortizasiya xərcləri	104,275	94,874
Rabitə xərcləri	80,850	76,813
Peşəkar xidmət haqları	72,373	65,776
Reklam xərcləri	47,794	204,140
Vergi xərcləri	43,202	46,496
İcarə xərcləri	27,533	37,835
Təmir və texniki xidmət xərcləri	23,717	19,524
Agentlik xərcləri	6,036	8,277
Digər xərclər	107,178	172,057
Cəmi inzibati və sair əməliyyat xərcləri	2,989,065	3,230,251

İşçi heyəti ilə bağlı xərclərin 306,011 AZN məbləğində hissəsini (2020: 292,287 AZN) sosial sığorta ayırmaları təşkil edir.

20 Mənfəət vergisi

(a) Mənfəət vergisi xərcinin/(gəlirinin) komponentləri

Mənfəət vergisi xərci aşağıdakı komponentlərdən ibarətdir:

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	2021	2020
Cari vergilər	910,051	860,376
Təxirə salınmış vergilər	(25,979)	82,252
İl üzrə mənfəət vergisi xərci	884,072	942,628

(b) Mənfəət vergisi xərci ilə mənfəət və ya zərərin qanunvericiliklə müəyyən edilmiş müvafiq vergi dərəcəsinə olan hasilinin üzləşməsi

2021 və 2020-ci illər ərzində Şirkətə tətbiq edilən mənfəət vergisi dərəcəsi 20% təşkil etmişdir. Gözlənilən və faktiki tətbiq edilən vergi xərclərinin üzləşməsi aşağıda göstərilir.

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	2021	2020
Vergidən əvvəlki mənfəət	4,219,682	3,772,041
Qanunvericiliklə müəyyən edilmiş 20% dərəcə ilə hesablanmalı olan mənfəət vergisi xərci	843,936	754,408
Vergi məqsədləri üçün çıxılmayan xərclərin vergi effekti: - Gəlirdən çıxılmayan xərclər	40,136	188,220
İl üzrə mənfəət vergisi xərci	884,072	942,628

(c) Müvəqqəti fərqlərin növləri üzrə təxirə salınmış vergilərin təhlili

BMHS və Azərbaycan Respublikasının yerli vergi qanunvericiliyi arasındakı fərqlər nəticəsində maliyyə hesabatlarının hazırlanması və mənfəət vergisinin hesablanması məqsədilə aktiv və öhdəliklərin balans dəyəri arasında müvəqqəti fərqlər əmələ gəlir. Bu müvəqqəti fərqlər üzrə hərəkətlərin vergi effekti aşağıda göstərilir və 20% (2020: 20%) dərəcəsinə qeydə alınır.

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	1 yanvar 2021	Mənfəət və ya zərəyə gəlir/(xərc) kimi yazılmışdır	31 dekabr 2021
Vergi bazasını azaldan müvəqqəti fərqlərin vergi effekti			
Müştərilərə verilmiş kreditlər	(46,509)	36,590	(9,919)
Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlər	(104,361)	978	(103,383)
İstifadə hüquqlu aktivlər	(62,663)	4,738	(57,925)
İcarə öhdəlikləri	69,764	(3,663)	66,101
Sair öhdəliklər	21,796	(12,664)	9,132
Təxirə salınmış xalis vergi öhdəliyi	(121,973)	25,979	(95,994)

20 Mənfəət vergisi (davamı)

31 dekabr 2020-ci il tarixində başa çatmış il üçün müvəqqəti fərqlər üzrə hərəkətlərin vergi effekti aşağıda göstərilir:

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	1 yanvar 2020	Mənfəət və ya zərəre gəlir/(xərc) kimi yazılmışdır	31 dekabr 2020
Vergi bazasını azaldan müvəqqəti fərqlərin vergi effekti			
Müştərilərə verilmiş kreditlər	42,324	(88,833)	(46,509)
Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlər	(102,808)	(1,553)	(104,361)
İstifadə hüquqlu aktivlər	(64,919)	2,256	(62,663)
İcarə öhdəlikləri	65,350	4,414	69,764
Sair öhdəliklər	20,332	1,464	21,796
Təxirə salınmış xalis vergi öhdəliyi	(39,721)	(82,252)	(121,973)

21 Dividendlər

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	2021 Adi səhmlər	2020 Adi səhmlər
1 yanvar tarixinə ödənilməli dividendlər	-	-
II ərzində elan edilmiş dividendlər	3,000,000	3,000,000
II ərzində ödənilmiş dividendlər	(3,000,000)	(3,000,000)
31 dekabr tarixinə ödənilməli dividendlər	-	-

Bütün dividendlər Azərbaycan manatı ilə elan edilir və ödənilir.

22 Seqmentlər üzrə təhlil

Fəaliyyət seqmentləri – müəssisənin biznes fəaliyyəti zamanı mənfəət əldə edə bildiyi və ya xərc çəkdiyi, əməliyyat nəticələrinin fəaliyyətlə bağlı qərar qəbul edən səlahiyyətli şəxs tərəfindən mütəmadi olaraq nəzərdən keçirildiyi və haqqında ayrıca maliyyə məlumatlarının mövcud olduğu komponentlərdir. Fəaliyyətlə bağlı qərar qəbul edən səlahiyyətli şəxs resursların bölüşdürülməsi və müəssisənin fəaliyyətinin qiymətləndirilməsi ilə məşğul olan şəxs və ya şəxslər qrupu ola bilər. Fəaliyyətlə bağlı qərar qəbul edən səlahiyyətli şəxsin funksiyaları Şirkətin İdarə Heyəti tərəfindən yerinə yetirilir.

Şirkətin fəaliyyəti iki əsas biznes seqmenti üzərində qurulmuşdur:

- Fərdi bankçılıq – istehlak və daşınmaz əmlak kreditlərinin verilməsi;
- Korporativ bankçılıq – kreditlər və digər maliyyələşdirmə vəsaitlərinin təqdim edilməsi.

Fəaliyyətlə bağlı qərar qəbul edən səlahiyyətli şəxs seqmentlər üzrə fəaliyyət nəticələrini vergidən əvvəlki mənfəətə əsasən qiymətləndirir.

22 Seqmentlər üzrə təhlil (davamı)

31 dekabr 2021-ci il tarixində başa çatmış il üzrə hesabat seqmentləri haqqında məlumat aşağıda göstərilir:

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	Fərdi bankçılıq	Korporativ bankçılıq	Cəmi
2021			
<i>Üçüncü tərəflərdən yaranan gəlirlər:</i>			
- Faiz gəlirləri	9,581,846	44,741	9,626,587
- Haqq və komissiya gəlirləri	37,357	140,192	177,549
Cəmi gəlirlər	9,619,203	184,933	9,804,136
Faiz xərcləri	(1,796,793)	(34,544)	(1,831,337)
Kredit zərərləri üzrə ehtiyat	45,119	(36,843)	8,276
Haqq və komissiya xərcləri	(499,276)	(9,599)	(508,875)
Xarici valyuta mövqeyinin yenidən qiymətləndirilməsi üzrə zərər çıxılmaqla gəlir	(793)	-	(793)
İnzibati və sair əməliyyat xərcləri	(2,932,683)	(56,382)	(2,989,065)
Seqment nəticələri	4,434,777	47,565	4,482,342

31 dekabr 2020-ci il tarixində başa çatmış il üzrə hesabat seqmentləri haqqında məlumat aşağıda göstərilir:

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	Fərdi bankçılıq	Korporativ bankçılıq	Cəmi
2020			
<i>Üçüncü tərəflərdən yaranan gəlirlər:</i>			
- Faiz gəlirləri	9,976,974	111,463	10,088,437
- Haqq və komissiya gəlirləri	44,591	172,575	217,166
Cəmi gəlirlər	10,021,565	284,038	10,305,603
Faiz xərcləri	(2,064,100)	(23,060)	(2,087,160)
Kredit zərərləri üzrə ehtiyat	(677,917)	(97,419)	(775,336)
Haqq və komissiya xərcləri	(460,300)	(5,143)	(465,443)
Xarici valyuta mövqeyinin yenidən qiymətləndirilməsi üzrə zərər çıxılmaqla gəlir	(872)	-	(872)
İnzibati və sair əməliyyat xərcləri	(3,194,561)	(35,690)	(3,230,251)
Seqment nəticələri	3,623,815	122,726	3,746,541

23 Maliyyə risklərinin idarə edilməsi

Risklərin idarə edilməsi maliyyə (kredit, bazar, coğrafi, valyuta, likvidlik və faiz dərəcəsi riskləri), əməliyyat və hüquqi risklər ilə əlaqədar həyata keçirilir. Maliyyə risklərinin idarə edilməsinin əsas məqsədi risk limitlərinin müəyyən edilməsi və bu limitlərə riayət edilməsidir. Əməliyyat və hüquqi risklərin idarə edilməsində məqsəd bu risklərin azaldılması üçün nəzərdə tutulan daxili qayda və prosedurlara müvafiq qaydada riayət edilməsini təmin etməkdən ibarətdir.

Kredit riski. Maliyyə aləti ilə əməliyyat aparan bir tərəfin müqavilə öhdəliyini yerinə yetirməməsi nəticəsində digər tərəfə maliyyə zərəri vurularsa, Şirkət kredit riskinə məruz qalır.

Kredit riski Şirkətin qarşı tərəflərlə həyata keçirdiyi kredit və digər əməliyyatlar nəticəsində yaranır ki, bu da maliyyə aktivlərinin və balansdankənar kredit öhdəliklərin yaranmasına səbəb olur.

23 Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Şirkətin məruz qaldığı kredit riskinin maksimal səviyyəsi maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda maliyyə aktivlərinin balans dəyərində əks etdirilir. Təqdim edilmiş maliyyə zəmanətləri, kreditlərin verilməsi ilə bağlı öhdəliklər, istifadə edilməmiş kredit xətləri və ixrac/idxal akkreditivləri üçün maksimal kredit riski öhdəliyin məbləğidir.

Kredit riskinin idarə edilməsi. Kredit riski Şirkətin biznesi üçün yeganə əhəmiyyətli riskdir. Buna görə, rəhbərlik kredit riskinin idarə edilməsinə xüsusi diqqət yetirir.

Kredit riskinin bazar şəraitindən, gələcək pul axınlarından və zamandan asılı olaraq dəyişməsinə görə risklərin idarə edilməsi məqsədilə qiymətləndirilməsi mürəkkəb prosesdir və modellərin istifadəsini tələb edir. Aktivlər portfeli üzrə kredit riskinin qiymətləndirilməsi defoltun baş vermə ehtimalına, müvafiq zərər əmsallarına və kontragentlər arasında defolt vəziyyətlərinin korrelyasiyası ilə bağlı əlavə təxminləri tələb edir.

Fiziki şəxslərin qiymətləndirilməsi metodologiyası təhsil, fəaliyyət sahəsi, iş yeri, kredit tarixçəsi, xalis aylıq gəlir kimi meyarlar əsasında həyata keçirilir. Təqdim olunan məlumatlara əsasən müştərinin ərizəsi ya təsdiqlənir ya da imtina edilir.

Əsas kredit risklərinin idarə edilməsi metodları Şirkətin qəbul etdiyi Kredit Siyasətində qeyd olunur. Bu, əvvəlcədən müəyyən edilmiş meyarlara əsasən (sahe, müddət, əlaqəli tərəflər, region və.s) limitlərin təyin edilməsi və kredit portfelinin diversifikasiyasını əhatə edir. Kreditlər, həmçinin başlanğıcda və müddətin sonuna qədər "ən yaxşı praktika reytingi" və "qiymətləndirmə sistemləri" əsasında təyin edilmiş risk dərəcələrinə görə təsnifləşdirilir. Bu vasitələr həmçinin potensial itkilər üçün münasib ehtiyatların yaradılmasında da istifadə ediləcək. Kredit əməliyyatları ilə bağlı ARMB tərəfindən tətbiq edilən bütün məhdudiyyət və normativlər Şirkətin Kredit Siyasətində nəzərə alınır.

Limitlər. Şirkət məruz qaldığı kredit riskinə bir borcalan və ya bir-biri ilə əlaqədar borcalanlar qrupu üzrə limitlər müəyyən etməklə nəzarət edir. Belə risklərə mütemadi olaraq nəzarət edilir və limitlərə ildə bir dəfədən az olmayaraq yenidən baxılır.

Müştərilərlə iş üzrə kredit mütəxəssisləri tərəfindən yaradılmış kredit ərizələri kredit limitinin təsdiqlənməsi üçün müvafiq kredit komitəsinə təqdim edilir. Kredit riski, həmçinin hüquqi və fiziki şəxslərin təminat və zəmanətlərini almaqla idarə olunur. Kredit riskinin monitorinqi məqsədləri üçün kredit departamentinin mütəxəssisləri tərəfindən müntəzəm olaraq müştərilərin fəaliyyəti və maliyyə göstəricilərinin təhlili əsasında hesabatlar hazırlanır. Ödəmə qabiliyyəti aşağı olan müştərilər ilə bağlı əhəmiyyətli risklər haqqında məlumat İdarə Heyətinə təqdim olunur və onun tərəfindən təhlil edilir.

Kredit riskinin təsnifatı sistemi. Kredit riskinin qiymətləndirilməsi və kredit riskinin səviyyəsinə görə maliyyə alətlərinin təsnifləşdirilməsi məqsədilə Şirkət iki yanaşmadan istifadə edir: Daxili risk əsaslı reyting sistemi (IRB) və beynəlxalq reyting agentlikləri (Standard & Poor's - "S&P", Fitch, Moody's) tərəfindən müəyyənləşdirilən xarici kredit reytingi sistemi. Daxili və xarici kredit reytingləri və müəyyən edilmiş defolt ehtimalları intervalları aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

Vahid şkala üzrə ödəmə qabiliyyəti dərəcələri	Müvafiq daxili reytinglər	Kənar beynəlxalq reyting agentliklərinin müvafiq reytingləri (S&P)
Ən yüksək dərəcə	0	AAA- dan BB+ dək
Yüksək dərəcə	1	BB dən B+ dək
Orta dərəcə	2 - 3	B, B-
Xüsusi monitorinq tələb edir	4	CCC+ dən CC- dək
Defolt	5 - 9	C, D-I, D-II

Vahid şkala üzrə kredit riskinin hər bir səviyyəsi üçün müəyyən ödəmə qabiliyyəti dərəcələri təyin olunur:

- *Ən yüksək dərəcə* – aşağı kredit riski olan yüksək keyfiyyətli aktivlər;
- *Yüksək dərəcə* – orta kredit riski olan kifayət qədər keyfiyyətli aktivlər;
- *Orta dərəcə* – qənaətbəxş kredit riski olan orta keyfiyyətli aktivlər;
- *Xüsusi monitorinq tələb edir* – daha ətraflı monitorinq və bərpəedici idarəetmə tələb edən kreditləşdirmə mexanizmləri; və
- *Defolt* – defolt hadisəsi baş vermiş kreditləşdirmə mexanizmləri.

23 Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

IRB sistemi Şirkət daxilində işlənilib hazırlanır və reytinglər rəhbərlik tərəfindən qiymətləndirilir. Şirkət aktivin növündən asılı olaraq kredit riskinin qiymətləndirilməsi üçün müxtəlif üsullardan istifadə edir. Belə sistemlərin ən çox istifadə olunan üç növü aşağıda göstərilir:

- *Modelə əsaslanan sistem:* bu sistem çərçivəsində kredit riski reytingləri kredit şöbəsinin mütəxəssislərinin məhdud iştirakı ilə müstəqil şəkildə işlənilib hazırlanmış statistik modellərin vasitəsilə təyin edilir. Statistik modellər keçmiş dövrlərdə baş vermiş defolt vəziyyətləri barədə məlumatlara əsasən proqnozlaşdırma üçün optimal sayılan keyfiyyət və kəmiyyət məlumatlarını əhatə edir.
- *Ekspert mülahizəsinə əsaslanan sistem:* bu sistem çərçivəsində kredit riski reytingləri Şirkət daxilində hazırlanmış daxili metodologiya və müxtəlif keyfiyyət və kəmiyyət amilləri əsasında kredit şöbələrinin təcrübəli mütəxəssisləri tərəfindən təyin edilir. Bu metod mürəkkəb statistik modellərə deyil, ekspert metodologiyasına və mülahizələrinə əsaslanır.
- *Hibrid sistem:* bu reyting sistemi yuxarıda göstərilən iki sistemin birləşməsidir. Bu sistem ekspertlərin iştirakı ilə əvvəlki dövrün məlumatlarından istifadə etməklə işlənilib hazırlanmışdır.

Şirkət aşağıdakı maliyyə aktivləri üzrə kredit riskinin qiymətləndirilməsi üçün IRB sistemlərini tətbiq edir: istehlak, korporativ və KOS kreditləri.

Reyting modelləri müntəzəm olaraq Kredit Riski departamenti tərəfindən nəzərdən keçirilir və faktiki defolt məlumatları əsasında fərqlər təhlil edilir və zərurət yarandıqda yenilənir. Şirkət istifadə edilən metoddan asılı olmayaraq, müntəzəm olaraq reytinglərin düzgünlüyünü təsdiqləyir, modellərin proqnozlaşdırılma imkanını hesablayır və qiymətləndirir.

GKZ-nin qiymətləndirilməsi. GKZ gələcək pul axınlarındakı azalmaların ehtimal ilə ölçülmüş cari dəyərinin qiymətləndirilməsidir (yəni, müəyyən müddət ərzində çəki qisminə müvafiq defolt riskləri istifadə olunmaqla kredit zərərlərinin orta çəkisidir). GKZ-nin qiymətləndirilməsi obyektiv olub, mümkün nəticələrin miqyasını qiymətləndirməklə müəyyən edilir. GKZ-nin qiymətləndirilməsi Şirkət tərəfindən istifadə olunan dörd parametr əsasında həyata keçirilir: defolt ehtimalı (“PD”), defolta məruz qalan dəyər (“EAD”), defolt baş verəcəyi halda itirilməsi gözlənilən məbləğ (“LGD”) və diskont dərəcəsi (“DR”).

EAD - hesabat dövründən sonra kredit qalığının məbləğində gözlənilən dəyişiklikləri nəzərə alaraq, gələcək defolt tarixində kredit qalığının qiymətləndirilməsi, o cümlədən əsas borc və faizlərin ödənilməsi və kredit öhdəlikləri üzrə vəsaitlərin gözlənilən istifadəsidir. PD – müəyyən müddət ərzində defoltun baş vermə ehtimalının qiymətləndirilməsidir. LGD – defolt baş verdiyi zaman yaranan zərərin qiymətləndirilməsidir. Bu, müqavilə üzrə ödənilməli gələcək pul axınları ilə borcalanın, həmçinin təminatın satışından əldə etməsi gözlənilən pul axınları arasındakı fərqə əsaslanır. Adətən bu göstərici EAD-nin faiz nisbəti kimi ifadə edilir. Gözlənilən zərərlər hesabat dövrünün sonuna cari dəyərə diskontlaşdırılır. Diskont dərəcəsi maliyyə aləti üzrə ilkin effektiv faiz dərəcəsi və ya onun təxmini dəyəridir.

GKZ-nin hesablanması üçün Şirkət 2-ci Mərhələdəki risklər üçün bütöv müddət üzrə (*bütöv müddət üzrə GKZ*) və 1-ci Mərhələdəki kreditlər üçün bir illik müddət üzrə (*12 aylıq GKZ*) defolt ehtimalı müəyyən etməlidir. BMHS 9-un tətbiqi ilə bağlı olaraq təxmini yanaşmadan istifadə edilmişdir. Markov metoduna əsasən ümumi portfel üçün 0, 1, 2, 3 yekun reyting qrupları və defolt (DPD reytingi > 3) arasında keçidləri modeləşdirmək üçün miqrasiya matrisləri istifadə edilmişdir.

GKZ-nin hesablanması zamanı BMHS 9-un əsas tələblərindən biri gələcək proqnoz məlumatlarının nəzərə alınmasıdır. Adətən bu, iqtisadiyyatın gözlənilən inkişafı (makroiqtisadi məlumat) ilə əlaqədar təxminlərə düzəlişin edilməsini tələb edir. Bütöv müddət üzrə defolt ehtimalına belə düzəlişin əlavə edilməsinin nisbətən asan və əlverişli üsulu seçilmiş makroiqtisadi dəyişənlər ilə müqayisədə əvvəlki dövrlərdə baş verən defolt dərəcələrinin davranışını izah edən reqressiya modellərinin istifadə edilməsidir. Bu yanaşma (verilmiş portfel üçün statistik baxımından uyğun olduğu halda) marjinal PD əyriyərini müəyyən zaman anına uyğunlaşdırmaq üçün (mümkün səviyyəyə qədər) istifadə olunur.

23 Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Defolt ehtimalının qiymətləndirilməsi məqsədilə Şirkət aşağıdakı şərtlərdən biri və ya bir neçəsinin baş verdiyi təqdirdə defolt vəziyyətinin yarandığını hesab edir:

- borcalanın müqavilə ilə ödənişləri 90 gündən artıq gecikdirildikdə;
- borcalan aşağıda göstərilən ehtimal olunan müflis olma meyarlarına cavab verdikdə:
  - Şirkət borcunu restrukturizasiya etmək məcburiyyətində qaldıqda;
  - borcalan vəfat etdikdə;
  - borcalan müflis olduqda və ya borcalanın müflis olma ehtimalı yüksək olduqda;
  - kreditlər çəkilmiş kredit zərərlərini əks etdirən əhəmiyyətli dərəcədə güzəştə alındıqda və ya verildikdə.

Məlumatların açıqlanması məqsədilə Şirkət defolt anlayışını dəyərsizləşmiş aktivlər anlayışına tam uyğunlaşdırmışdır. Yuxarıda qeyd olunan defolt anlayışı Şirkətin bütün maliyyə aktivlərinə tətbiq edilir.

İlkin tanınma vaxtından etibarən kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə dəyişməsinin qiymətləndirilməsi (SICR) həm fərdi qaydada, həm də portfel əsasında həyata keçirilir. Hüquqi və fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər və digər maliyyə aktivləri ilə əlaqədar kredit riskinin əhəmiyyətli artması skoring modellərindən asılı olaraq portfel əsasında və ya fərdi qaydada qiymətləndirilir. Risklərin İdarə Edilməsi departamenti kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artması faktının müəyyən edilməsi üçün istifadə edilən meyarların uyğunluğunu müntəzəm olaraq yoxlayır və təhlil edir. Maliyyə aktivlərinin ödənişi 30 gündən artıq gecikdirildiyi halda, ilkin tanınma vaxtından kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artması fərziyyəsi təkzib edilmir.

Aşağıdakı keyfiyyət, kəmiyyət və ya məhdudlaşdırıcı meyarlardan biri və ya bir neçəsi baş verdiyi təqdirdə, Şirkət maliyyə aləti üzrə kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artdığını hesab edir:

- ödəniş müddəti 30 gün gecikdirildikdə;
- risk üzrə "xüsusi monitorinq tələb edir" ödəmə qabiliyyəti dərəcəsi təyin edildikdə;
- kredit riski daxili reytinglər əsasında hesablanmış məhdudlaşdırıcı meyarlar əsasında əhəmiyyətli dərəcədə artdıqda.
- kredit daxili nəzarət proseduruna uyğun olaraq "nəzarət siyahısına" daxil edildikdə.
- Nisbi məhdudlaşdırıcı meyar mövcud skoring modellərindən istifadə etmədən maliyyə alətləri portfeli əsasında müəyyən edildikdə: Şirkət müntəzəm olaraq yüksək kredit riskinə (yüksək kredit riskli regionlar, keyfiyyətsiz maliyyə alətləri, buraxılması dayandırılan maliyyə alətləri) malik segmentlərin monitorinqini aparır və belə portfeller üzrə kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə dəyişməsinə müəyyən edir.

Hazırkı maliyyə hesabatlarında tanınmış GKZ səviyyəsi ilkin tanınmadan sonra borcalanın kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə dəyişməsindən asılıdır. Bu yanaşma gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi üçün üç mərhələli modelə əsaslanır. 1-ci Mərhələ - ilkin tanınma zamanı dəyərsizləşməmiş və həmin vaxtdan kredit riski əhəmiyyətli dərəcədə artmamış maliyyə aktivləri üzrə 12 aylıq GKZ əsasında dəyərsizləşmə ehtiyatı tanınır. İlkin tanınma vaxtından etibarən kredit riski əhəmiyyətli dərəcədə artmış, lakin hələ dəyərsizləşmiş maliyyə aləti 2-ci Mərhələyə köçürülür və dəyərsizləşmə ehtiyatı bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərləri əsasında tanınır. Maliyyə aləti dəyərsizləşdikdə 3-cü Mərhələyə köçürülür və dəyərsizləşmə ehtiyatı bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərləri əsasında tanınır. Aktivin 3-cü Mərhələyə köçürülməsi nəticəsində Şirkət faiz gəlirini ümumi balans dəyəri əsasında tanımağı dayandırır və faiz gəlirini hesablayarkən gözlənilən kredit zərərləri çıxılmaqla, balans dəyərinə aktivin effektiv faiz dərəcəsini tətbiq edir.

Kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artması meyarı artıq yerinə yetirilmədikdə, maliyyə aləti 1-ci Mərhələyə geri köçürülür. Əgər kredit qalığı kredit riskinin əhəmiyyətli artması nəticəsində 2-ci Mərhələyə köçürülmüşdürsə, Şirkət həmin kredit riskinin aktuallığının saxlanması və ya dəyişməsindən əmin olmaq üçün ona nəzarət edir.

23 Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Şirkət gözlənilən kredit zərərərini portfel əsasında qiymətləndirir: daxili reytinglər fərdi qaydada qiymətləndirilir, lakin eyni kredit riski reytingləri və eyni kredit portfeli seqmentləri üçün GKZ-nin hesablanması prosesində eyni kredit riski parametrləri (məsələn, PD, LGD) tətbiq edilir. Bu yanaşma borcalanlar haqqında müəyyən məlumatlar (kreditin vaxtında ödənilməməsi, əvvəlki dövrlər üzrə zərərərler haqqında məlumat, yer və digər proqnoz məlumatları kimi) əsasında portfelin eyni seqmentlərə daxil edilməsini əhatə edir.

Qiymətləndirmə portfel əsasında aparıldıqda Şirkət risk mərhələlərini müəyyən edir və zərər üzrə ehtiyatları ümumi şəkildə hesablayır. Şirkət kredit portfelini kredit riskinin ümumi xüsusiyyətləri əsasında müəyyən edilmiş seqmentlər əsasında ehlə şəkildə təhlil edir ki, qrup daxilində kredit portfelleri eyni və ya analoji risklərə malik olsunlar. Əsas ümumi kredit xüsusiyyətlərinə aşağıdakılar daxildir: müştərinin növü (məsələn, topdansatış və ya pərakəndə), məhsulun növü, kredit riskinin reytingi, ilkin tanınma tarixi, ödəmə müddətində qalan tarix, təminatın keyfiyyəti və kredit məbləğinin təminatın dəyərinə nisbəti (LTV). Müxtəlif seqmentlər, həmçinin PD və LGD kimi kredit riski parametrlərindəki fərqləri əks etdirilir. Risklərin İdarə Edilməsi departamenti müntəzəm olaraq qruplar üzrə bölgünün uyğunluğunu yoxlayır və təhlil edir.

Ümumiyyətlə, GKZ aşağıdakı kredit riski parametrlərinin hasilinə bərabərdir: effektiv faiz dərəcəsiindən istifadə etməklə cari dəyərə diskontlaşdırılan EAD, PD və LGD. GKZ hər bir fərdi kredit qalığını və ya ümumi seqmentin bütöv müddəti ərzində hər bir növbəti il üçün kredit riski parametrlərini proqnozlaşdırmaqla müəyyən edilir. Bu üç komponentin hasilini tapılır və bərpa ehtimalını (yəni, maliyyə aktivinin əvvəlki ayda ödənilməsi və ya defolt olması) nəzərə alaraq onlara düzəliş edilir. Bu, hər bir gələcək dövr üçün GKZ-nin hesablanmasını effektiv şəkildə təmin edir və sonradan hesabat tarixinə geri diskontlaşdırılaraq toplanır. GKZ-nin hesablanması üçün istifadə edilən diskont dərəcəsi ilkin effektiv faiz dərəcəsi və ya onun təxmini dəyərdir.

Kredit riski parametrlərinin əsas hesablanma prinsipləri. EAD – maliyyə alətinin növündən asılı olaraq dəyişən gözlənilən ödəniş qrafikinə əsasən müəyyən edilir. Amortizasiya olunan maliyyə alətləri və birdəfəlik kreditlər üçün EAD borcalan tərəfindən 12 ay müddətinə və ya bütöv müddət üzrə ödənişlər əsasında müəyyən edilir. Bu zaman, borcalan tərəfindən gözlənilən artıq ödəmə də nəzərə alınır. Hesablamaya, həmçinin vaxtından əvvəl ödəniş və ya yenidən maliyyələşdirmə ehtimalları daxildir.

GKZ-nin hesablanması üçün iki növ defolt ehtimalından istifadə edilir: 12 aylıq və bütöv müddət üçün defolt ehtimalı. 12 aylıq defolt ehtimalının qiymətləndirilməsi əvvəlki dövrlər üzrə defolt haqqında mövcud olan ən son məlumatlara əsaslanır və zərurət yarandıqda, dəstəklənən proqnoz məlumatları da nəzərə alınır. Bütöv müddət üçün defolt ehtimalı maliyyə alətinin qalan müddəti ərzində defoltun baş vermə ehtimalının qiymətləndirilməsini əks etdirir və maliyyə alətinin bütöv müddəti ərzində 12 aylıq defolt ehtimalının məbləğinə bərabərdir. Bütöv müddət üzrə defolt ehtimalının hesablanması üçün Şirkət seqmentdən və kreditin növündən (miqrasiya matrisi əsasında hesablanan 12 aylıq defolt ehtimalının ekstrapolyasiyası, əvvəlki dövrlər üzrə defolt məlumatları əsasında bütöv müddət üzrə defolt ehtimalı əyriləri) asılı olaraq müxtəlif statistik üsullardan istifadə edir.

LGD – defolt olmuş kredit qalığı üzrə zərərin həcmi ilə bağlı Şirkətin proqnozunu əks etdirir. LGD kontragentin növündən, iddianın növündən və prioritetindən, eləcə də girovun və ya digər kredit təminatının mövcudluğundan asılıdır. 12 aylıq və bütöv müddət üzrə LGD defolt hadisəsindən sonra gözlənilən defolt vəziyyətindən qayıtma hallarına təsir edən amillər əsasında müəyyən edilir. LGD-nin qiymətləndirilməsi yanaşması aşağıdakı göstərilədiyi kimi, LGD-nin defolt vəziyyətindən qayıtma statistikasına əsasən portfel əsasında hesablanmasından ibarətdir:

- LGD modelləşdirməsi zamanı defolta məruz qalmış kredit qalıqları tam ödənilmə və silinmə ilə nəticələnenək son iki vəziyyətin (absorbinq vəziyyəti) bütöv müddət üzrə ehtimaldır. LGD iki mümkün son vəziyyətdə ehtimal ilə ölçülən orta çəkili zərər məbləğidir – yəni, kredit ödənilədiyi halda 0% zərər və silinlədiyi halda 100% zərər yaranır və bu, reyting şkalası üzrə “9” balla qiymətləndirilir. Nəticədə, LGD parametri yalnız reyting şkalası üzrə 9 bala miqrasiya ehtimalıdır. Buna görə, miqrasiya matrisi yanaşması tətbiq edilmişdir. Bu yanaşmaya əsasən 4-9 reytingləri bir defolt vəziyyəti üzrə qruplaşdırılmamış və ayrı-ayrı vəziyyətlər kimi qeydə alınmışdır. Bu metoda uyğun olaraq 9 reytingi absorbinq vəziyyəti hesab edilir və 4-8 reytinglərdə baş verən defolttar 9-cu reytingə bütöv müddət keçid metodu ilə hesablanmış müvafiq LGD göstəricilərinə malik olacaqdır.
- Uzunmüddətli kredit qalıqlarının tamamilə ümitsiz kimi qeydə alınmasının məntiqi standart bərpa variantlarının artıq yerinə yetirilməsindən və LGD-nin hesablanması üçün əsas məlumatlarda əks etdirilməsindən irəli gəlir.

23 Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Kredit riskinin təsnifatı sistemi bölməsindəki reytinglər cədvəlinə baxın.

2021 və 2020-ci illər üzrə LGD-nin hesablanması aşağıdakı kimi olmuşdur:

Reyting	LGD (2021)	LGD (2020)
4	29.81%	30.06%
5	37.67%	36.47%
6	47.10%	45.28%
7	65.47%	64.06%
8	82.32%	81.80%
9	100.00%	100.00%

GKZ modellərinə daxil edilmiş gələcək məlumatlar. Kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artmasının qiymətləndirilməsi və GKZ-nin hesablanması zamanı dəstəklənən proqnoz məlumatlarından istifadə edilir. Şirkət kredit riski və GKZ-dəki dəyişikliklər ilə əlaqəli olan bəzi əsas iqtisadi dəyişənləri müəyyən etmişdir. Bu iqtisadi dəyişənlərə dair proqnozlar (“əsas iqtisadi ssenari”) Şirkətin iqtisadçıları tərəfindən rüblük təqdim edilir və növbəti dörd il üçün gözlənilən makroiqtisadi vəziyyətin ən dəqiq təxminlərini əks etdirir.

Bazar riski. Bazar riski Şirkətin gəlir və ya kapitalının və ya onun fəaliyyət məqsədlərini yerinə yetirə bilmə qabiliyyətinin bazar faiz dərəcələrinin və ya qiymətlərinin səviyyəsinin dəyişməsi və ya onların dəyişkənliyi nəticəsində mənfi təsire məruz qalmasıdır. Bazar riskinə Şirkətin məruz qaldığı faiz dərəcəsi riski, valyuta riski, kredit spredləri, əmtəə qiymətləri və səhmlərin məzənnəsi aiddir. Şirkətin riskləri ölçmə metodlarında və ya məruz qaldığı risklərdə, yaxud bu risklərin idarə edilmə və ölçülmə qaydasında heç bir dəyişiklik olmamışdır.

Şirkətin əməliyyatları “Embawood” MMC-nin bazar mövqeyi və satışları ilə sıx əlaqəlidir. Şirkətin kredit portfelinin əhəmiyyətli hissəsi “Embawood” MMC-nin istehsal etdiyi mebellərin satışı üçün verilmiş kreditlərdən ibarətdir. 31 dekabr 2021-ci il tarixinə belə kreditlər müştərilərə verilmiş ümumi kreditlərin 70%-ni (31 dekabr 2020: 55%) təşkil etmişdir. Şirkət “Embawood” MMC-nin fəaliyyətindən asılı olaraq bazar riskinə məruz qalır. Bu riski idarə etmək üçün rəhbərlik mütəmadi olaraq “Embawood” MMC-nin maliyyə hesabatlarını qiymətləndirir və satış məntəqələrinin bazar mövqeyini nəzərdən keçirir. Kredit portfelinin digər əhəmiyyətli hissəsini təşkil edən “Optimal Elektronika” MMC-nin meşət texnikalarının satışından yaranan kreditlər 31 dekabr 2021-ci il tarixinə müştərilərə verilmiş ümumi kreditlərin 3%-ni (31 dekabr 2020: 21%) əks etdirir. Bundan əlavə, Şirkət kredit portfelinin diversifikasiyasını əsas prioritet hesab edir. Şirkət ayrı-ayrı tərəfdaşlarla yeni müqavilələr bağlamaqla kredit portfelinə diversifikasiya edir.

Xarici valyuta riski. Şirkət xarici valyuta məzənnələrindəki dəyişikliklərin onun maliyyə vəziyyətinə və pul vəsaitlərinin hərəkətinə təsiri ilə əlaqədar xarici valyuta riskinə məruz qalır. Rəhbərlik hər bir valyuta üzrə və ümumilikdə risklərin səviyyəsi ilə əlaqədar günün sonunda, həmçinin bir gün ərzində limitlər müəyyən edir və bu limitlərə gündəlik nəzarət edir. Şirkət spekulyativ fəaliyyət və ya hedcinq məqsədləri üçün hər hansı törəmə alətlərlə əməliyyat aparmır.

Hesabat dövrünün sonuna Şirkətin məruz qaldığı valyuta riski üzrə ümumi təhlil aşağıdakı cədvəldə əks etdirilir:

Azərbaycan manatı ilə	31 dekabr 2021			31 dekabr 2020		
	Monetar maliyyə aktivləri	Monetar maliyyə öhdəlikləri	Xalis mövqe	Monetar maliyyə aktivləri	Monetar maliyyə öhdəlikləri	Xalis mövqe
AZN	27,586,287	(15,827,000)	11,759,287	25,847,447	(14,779,933)	11,067,514
ABŞ dolları	-	-	-	-	-	-
Avro	127	-	127	336	-	336
Cəmi	27,586,414	(15,827,000)	11,759,414	25,847,783	(14,779,933)	11,067,850

“BOKT Embafinans” QSC

31 dekabr 2021-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər

23 Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Bütün digər dəyişənlərin sabit qalması şərti ilə, hesabat dövrünün sonuna tətbiq edilən valyuta məzənnələrindəki mümkün dəyişikliklərin mənfəət və ya zərəre təsiri aşağıdakı cədvəldə əks etdirilir:

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	31 dekabr 2021	31 dekabr 2020
	Mənfəət və ya zərəre təsir	Mənfəət və ya zərəre təsir
ABŞ dollarının 20% möhkəmlənməsi (2020: 20% möhkəmlənməsi)	-	-
ABŞ dollarının 20% zəifləməsi (2020: 20% zəifləməsi)	-	-
Avronun 20% möhkəmlənməsi (2020: 20% möhkəmlənməsi)	25	67
Avronun 20% zəifləməsi (2020: 20% zəifləməsi)	(25)	(67)
Cəmi	-	-

Valyuta məzənnələrindəki belə dəyişikliklərin Şirkətin mənfəət və ya zərərinə təsirindən başqa, kapitala hər hansı təsiri yoxdur. Yuxarıda qeyd edilən risklər yalnız Şirkətin funksional valyutasından fərqli valyutalarda ifadə olunan pul qalıqları üçün hesablanmışdır.

Şirkət həssaslıq təhlili apararkən aşağıdakı mülahizələri irəli sürür:

- Həssaslıq təhlili Şirkətin bu məlumatları növbəti dəfə təqdim edəcəyi dövrə qədər olan müddət ərzində baş verə biləcək bütün dəyişiklikləri əks etdirir. Məlumatların növbəti təqdim olunma dövrü adətən növbəti illik hesabat dövrü ilə üst-üstə düşür.
- Şirkət bütün mümkün dəyişikliklərin deyil, yalnız müvafiq risk dəyişəninin mümkün ola biləcək limitləri çərçivəsindəki dəyişikliklərin təsirini açıqlayır.

Faiz dərəcəsi riski. Şirkət bazar faiz dərəcələrinin dəyişməsinin onun maliyyə vəziyyətinə və pul vəsaitlərinin hərəkətinə təsiri ilə əlaqədar riskə məruz qalır. Bu cür dəyişikliklər nəticəsində faiz marjaları arta bilər, lakin faiz dərəcələri üzrə gözlənilməyən dəyişikliklər baş verdiyi təqdirdə faiz marjaları həmçinin azala və ya zərərin yaranmasına səbəb ola bilər. Rəhbərlik faiz dərəcələrinin dəyişməsinin qəbul edilə bilən səviyyəsi üzrə limitlər müəyyən edir və bu limitlərə hər gün nəzarət edir.

Şirkətin məruz qaldığı faiz dərəcəsi riski üzrə ümumi təhlil aşağıda göstərilir. Cədvəldə Şirkətin cəmi maliyyə aktiv və öhdəlikləri müqavilə üzrə faiz dərəcələrinin dəyişməsi tarixlərinə və ya ödəmə müddətlərinə görə (bu tarixlərdən hansı daha tez baş verərsə) təsnifləşdirilir.

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	Tələb edilənədək və 1 aydan az	1 - 6 ay	6 ay - 1 il	1 ildən çox	Faizsiz	Cəmi
31 dekabr 2021						
Cəmi maliyyə aktivləri	3,525,669	11,435,307	8,083,066	2,957,671	1,584,701	27,586,414
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	(1,949,922)	(7,420,004)	(1,804,807)	(4,214,603)	(437,664)	(15,827,000)
31 dekabr 2021-ci il tarixinə faiz dərəcələri üzrə xalis həssaslıq kəsiri						
	1,575,747	4,015,303	6,278,259	(1,256,932)	1,147,037	11,759,414
31 dekabr 2020						
Cəmi maliyyə aktivləri	2,975,352	11,499,511	7,221,975	2,265,085	1,885,860	25,847,783
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	(3,330,584)	(4,830,478)	(5,884,618)	(257,248)	(477,005)	(14,779,933)
31 dekabr 2020-ci il tarixinə faiz dərəcələri üzrə xalis həssaslıq kəsiri						
	(355,232)	6,669,033	1,337,357	2,007,837	1,408,855	11,067,850

23 Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Şirkət maliyyə alətləri üzrə faiz dərəcələrinə nəzarət edir. Şirkətin əsas idarəedici rəhbərliyi tərəfindən təhlil edilmiş hesabatlarla əsaslanan faiz dərəcələri aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

İllik % dərəcəsi	2021	2020
	AZN	AZN
Aktivlər		
Müştərilərə verilmiş kreditlər	28-37%	28-37%
Öhdəliklər		
Banklardan alınmış kreditlər	11%	11%
Tərəfdaşlara ödənilməli vəsaitlər	10 - 10.50%	11%
İcarə öhdəlikləri	10.80 - 11.05%	11.05%

Bütün digər maliyyə aktiv və öhdəlikləri üçün faiz hesablanmır.

Coğrafi risk konsentrasiyası. 31 dekabr 2021 və 2020-ci il tarixlərinə Şirkətin kredit fəaliyyətini yalnız Azərbaycan Respublikası ərazisində həyata keçirmişdir. Şirkətin bütün maliyyə aktiv və öhdəlikləri tam olaraq (100%) Azərbaycan Respublikasının ərazisində yerləşmişdir ki, bu da bir bölgə üzrə əhəmiyyətli coğrafi konsentrasiyanı göstərir.

Likvidlik riski. Likvidlik riski maliyyə öhdəliklərindən yerinə yetirilməsində Şirkətin çətinliklərlə üzləşəcəyi riskdir. Buraya faktiki olaraq ödəmə vaxtı çatmış maliyyə alətləri üzrə digər maliyyə öhdəliklərini yerinə yetirmək üçün kifayət qədər vəsaitlərin mövcud olması aiddir. Likvidlik riski aktivlər üzrə əməliyyatların yerinə yetirilmə müddətinin öhdəliklər üzrə əməliyyatların ödəmə müddətləri ilə uzlaşmadığı hallarda ortaya çıxır. Şirkətin rəhbərliyinin fikrincə aktiv və öhdəliklərin ödəmə müddətlərinin və faiz dərəcələrinin uyğunluğu və/və ya nəzarət olunan uyğunsuzluğu maliyyə təşkilatlarının idarə olunması üçün əsas amillərdir.

Likvidlik riskini idarə etmək məqsədilə Şirkət aktiv/öhdəliklərin idarə edilməsi prosesinin bir hissəsi kimi müştərilərin və bankların əməliyyatları üzrə gözlənilən gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətinə hər gün nəzarət edir. Onlar həmçinin öhdəlik bazasının diversifikasiya riski üzrə parametrlər müəyyən edir.

Şirkətin likvidlik siyasəti aşağıdakıları özündə əks etdirir:

- Pul vəsaitləri hərəkətinin proqnozlaşdırılması və müxtəlif vaxt çərçivələrində likvidliyin təmin edilməsi üçün lazımi likvid aktivlərin səviyyəsinin saxlanması;
- Şirkətin strateji məqsədlərinə uyğun olan maliyyələşdirmə planının hazırlanması;
- Müxtəlif maliyyələşdirmə mənbələrinin saxlanması və bununla, Şirkətin yerli və xarici mənbələrdən borc almaq imkanlarının artırılması;
- Yüksək likvidli və yüksək keyfiyyətli aktivlərin saxlanması;
- Məhsul bazasının müəyyən vaxt çərçivəsində mövcud maliyyələşdirmə mənbələrinə uyğunlaşdırılması; və
- Müəyyən vaxt çərçivəsində aktiv və öhdəlik strukturunun davamlı monitorinqinin aparılması.

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2021-ci il tarixinə maliyyə öhdəlikləri müqavilə üzrə ödəmə müddətlərinə görə təsnifləşdirilir. Cədvəldə göstərilən məbləğlər müqavilə üzrə diskontlaşdırılmamış pul axınlarını, o cümlədən ümumi icarə öhdəliklərini (gələcək maliyyə məsrəflərinin çıxılmasından əvvəl) və kreditlər üzrə öhdəlikləri əks etdirir. Belə diskontlaşdırılmamış pul vəsaitlərinin hərəkəti maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdakı məbləğlərdən fərqlənir, belə ki, maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdakı məbləğlər diskont edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkətinə əsasən hesablanır.

"BOKT Embafinans" QSC**31 dekabr 2021-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər****23 Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)**

31 dekabr 2021-ci il tarixinə maliyyə alətlərinin diskont edilməmiş ödəmə müddətlərinə görə təhlili aşağıda göstərilir:

	Tələb edilənədək və 1 aydan az	1 - 6 ay	6 ay - 1 il	1 - 5 il	Cəmi
<i>Azərbaycan manatı ilə</i>					
Aktivlər					
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	380,324	-	-	-	380,324
Müştərilərə verilmiş kreditlər	3,989,763	13,162,042	9,402,866	3,512,487	30,067,158
Sair maliyyə aktivləri	1,204,377	-	-	-	1,204,377
Cəmi	5,574,464	13,162,042	9,402,866	3,512,487	31,651,859
Öhdəliklər					
Banklardan alınmış kreditlər	(1,848,633)	(6,089,703)	(1,832,402)	-	(9,770,738)
Buraxılmış borc qiymətli kağızlar "Embawood" MMC-yə ödənilməli vəsaitlər	-	(1,573,501)	-	(5,076,667)	(6,650,168)
Digər tərəfdaşlara ödənilməli vəsaitlər	(122,845)	-	-	-	(122,845)
İcarə öhdəlikləri	(125,658)	-	-	-	(125,658)
Sair maliyyə öhdəlikləri	(9,180)	(47,182)	(59,541)	(214,603)	(330,506)
Sair maliyyə öhdəlikləri	(189,161)	-	-	-	(189,161)
Maliyyə öhdəlikləri üzrə cəmi potensial gələcək ödənişlər	(2,295,477)	(7,710,386)	(1,891,943)	(5,291,270)	(17,189,076)
Maliyyə alətləri üzrə likvidlik kəsiri	3,278,987	5,451,656	7,510,923	(1,778,783)	14,462,783

31 dekabr 2020-ci il tarixinə maliyyə alətlərinin diskont edilməmiş ödəmə müddətlərinə görə təhlili aşağıda göstərilir:

	Tələb edilənədək və 1 aydan az	1 - 6 ay	6 ay - 1 il	1 - 5 il	Cəmi
<i>Azərbaycan manatı ilə</i>					
Aktivlər					
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	1,354,284	-	-	-	1,354,284
Müştərilərə verilmiş kreditlər	3,498,468	13,461,133	8,631,537	2,750,026	28,341,164
Sair maliyyə aktivləri	531,575	-	-	-	531,575
Cəmi	5,384,327	13,461,133	8,631,537	2,750,026	30,227,023
Öhdəliklər					
Banklardan alınmış kreditlər	(3,791,474)	(7,024,682)	(2,025,859)	-	(12,842,015)
Buraxılmış borc qiymətli kağızlar "Embawood" MMC-yə ödənilməli vəsaitlər	-	-	(1,590,750)	-	(1,590,750)
Digər tərəfdaşlara ödənilməli vəsaitlər	(98,735)	-	-	-	(98,735)
İcarə öhdəlikləri	(117,332)	-	-	-	(117,332)
Sair maliyyə öhdəlikləri	(7,252)	(37,275)	(47,045)	(257,248)	(348,820)
Sair maliyyə öhdəlikləri	(260,938)	-	-	-	(260,938)
Maliyyə öhdəlikləri üzrə cəmi potensial gələcək ödənişlər	(4,275,731)	(7,061,957)	(3,663,654)	(257,248)	(15,258,590)
Maliyyə alətləri üzrə likvidlik kəsiri	1,108,596	6,399,176	4,967,883	2,492,778	14,968,433

23 Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Şirkət likvidliyin idarə edilməsi üçün yuxarıda göstərilən diskontlaşdırmanı nəzərə almadan öhdəliklərin ödəmə müddətləri üzrə yuxarıda göstərilən təhlilindən istifadə etmir. Bunun əvəzində, Şirkət aşağıda göstəriləyi kimi gözlənilən ödəmə müddətlərinə və likvidlik çatışmazlığına nəzarət edir:

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	Tələb edilənədək və 1 aydan az	1 - 6 ay	6 ay - 1 il	1 ildən çox	Cəmi
31 dekabr 2021-ci il tarixinə					
Maliyyə aktivləri	5,110,370	11,435,307	8,083,066	2,957,671	27,586,414
Maliyyə öhdəlikləri	(2,387,586)	(7,420,004)	(1,804,807)	(4,214,602)	(15,826,999)
Gözlənilən ödəmə müddətlərinə əsasən xalis likvidlik kəsiri	2,722,784	4,015,303	6,278,259	(1,256,931)	11,759,415
31 dekabr 2020-ci il tarixinə					
Maliyyə aktivləri	4,861,212	11,499,511	7,221,975	2,265,085	25,847,783
Maliyyə öhdəlikləri	(3,807,589)	(4,830,478)	(5,884,618)	(257,248)	(14,779,933)
Gözlənilən ödəmə müddətlərinə əsasən xalis likvidlik kəsiri	1,053,623	6,669,033	1,337,357	2,007,837	11,067,850

Rəhbərliyin fikrincə aktiv və öhdəliklərinin ödəmə müddətlərinin və faiz dərəcələrinin uyğunluğu və/və ya nəzarət olunan uyğunsuzluğu Şirkətin likvidlik riskinin idarə olunması üçün əsas amillərdir. Ümumiyyətlə, maliyyə təşkilatlarında bu göstəricilərə tam uyğunluq təmin edilmir. Belə ki, əməliyyatlar çox zaman qeyri-müəyyən müddətə aparılır və fərqli xarakterli daşıyır. Bu göstəricilər üzrə uyğunsuzluq potensial olaraq gəlirliliyi artırır, lakin eyni zamanda zərərin baş vermə riskini yüksəldə bilər. Aktiv və öhdəliklərin ödəmə müddətləri, eləcə də ödəmə müddətləri tamamlandıqdan sonra faiz hesablanan öhdəliklərin münasib dəyərlə əvəz edilməsi imkanı, Şirkətin likvidliyinin və faiz dərəcələri və mübadilə məzənnələrinin dəyişəcəyi halda onun risklərinin qiymətləndirilməsi üçün əsas amillər hesab olunur.

Rəhbərlik hesab edir ki, Azərbaycanda fəaliyyət göstərən maliyyə institutları üçün mövcud olan əlverişli makroiqtisadi şərait, pul vəsaitləri üzrə müsbət daxilolmalar, əməliyyatların gəlirliliyi və tələb olunduqda mövcud maliyyə resurslarından istifadə likvidlik risklərini əhəmiyyətli dərəcədə azaldır.

24 Kapitalın idarə olunması

Kapitalın idarə olunmasında məqsəd Şirkətin fəaliyyətinin fasiləsizliyini və kifayət qədər kapital bazasının saxlanılmasını təmin etməkdir.

25 Təəhhüdlər və şərti öhdəliklər

Məhkəmə prosesləri. Adi fəaliyyət gedişində vaxtaşırı olaraq Şirkətə qarşı irəli sürülə biləcək iddialarla əlaqədar, Şirkətin Rəhbərliyi öz təxminlərinə, eləcə də daxili və kənar peşəkarların məsləhətlərinə əsasən hesab edir ki, bu iddialarla bağlı heç bir əhəmiyyətli zərər baş verməyəcəkdir və müvafiq olaraq hazırkı maliyyə hesabatlarında zərərlərin ödənilməsi üçün hər hansı ehtiyat yaradılmamışdır.

Prudensial normativlərə riayət edilməsi. Tənzimləyici orqan yerli standartlara uyğun hazırlanmış maliyyə hesabatları əsasında hesablanan müəyyən normativlərə riayət etməyi tələb edir. 31 dekabr 2021-ci il tarixinə Şirkət bütün prudensial normativlərə riayət etmişdir.

Şərti vergi öhdəlikləri. Azərbaycanın vergi, valyuta və gömrük qanunvericiliyi müxtəlif şərtlərə və tez-tez edilən dəyişikliklərə məruzdur. Bundan əlavə, Şirkətin əməliyyatları və fəaliyyətinə tətbiq edilən vergi qanunvericiliyinin vergi orqanları tərəfindən şərh edilməsi rəhbərliyin şərhli ilə üst-üstə düşməyə bilər. Azərbaycan Respublikasında son zamanlar baş vermiş hadisələr göstərir ki, vergi orqanları qanunvericiliyin şərh edilməsi və vergi hesablamalarının yoxlanılmasında daha sərt mövqə tuta bilər. Buna görə də vergi orqanları Şirkətin əməliyyat və fəaliyyət növləri ilə bağlı əvvəl irəli sürmədikləri iddiaları irəli sürə bilərlər. Nəticə etibarilə, müvafiq orqanlar tərəfindən əlavə iri vergi, cərimə və faiz hesablanma bilər. Vergi yoxlamaları həmin yoxlamaların keçirildiyi il də daxil olmaqla, vergi ödəyicisinin son üç təqvim ilindən çox olmayan fəaliyyətini əhatə edə bilər.

25 Təəhhüdlər və şərti öhdəliklər (davamı)

Rəhbərlik hesab edir ki, 31 dekabr 2021-ci il tarixinə onun tərəfindən müvafiq qanunvericiliyin şərti düzgündür və vergi qanunvericiliyi ilə bağlı Şirkətin mövqeyi dəyişilməyəcəkdir.

26 Ədalətli dəyər haqqında açıqlamalar

Ədalətli dəyər qiymətləndirilməsi nəticələri aşağıda göstəriləyi kimi ədalətli dəyər iyerarxiyasının səviyyəsinə görə təhlil edilir: (i) 1-ci səviyyəyə oxşar aktiv və öhdəliklər üçün fəal bazarlarda kotirovka olunan qiymətlərlə qiymətləndirmələr (təshih edilməmiş) (ii) 2-ci səviyyəyə aktiv və ya öhdəlik üçün birbaşa (yəni, qiymətlər) və ya dolayısı ilə (yəni, qiymətlərdən yaranan) müşahidə edilə bilən ilkin əhəmiyyətli məlumatların istifadə edildiyi qiymətləndirmə üsulları vasitəsilə əldə edilən qiymətləndirmələr və (iii) 3-cü səviyyəyə müşahidə edilən bazar məlumatlarına əsaslanmayan qiymətləndirmələr (müşahidə edilməyən ilkin məlumatlar) daxildir. Maliyyə alətlərini ədalətli dəyərle qiymətləndirmə iyerarxiyalarına bölmək üçün rəhbərlik peşəkar mülahizələr irəli sürür. Ədalətli dəyərle qiymətləndirmə üçün əhəmiyyətli dərəcədə düzəlişlər tələb edən müşahidə edilə bilən məlumatlardan istifadə edildikdə, bu qiymətləndirmə 3-cü Səviyyəyə aid edilir. İstifadə edilən məlumatların əhəmiyyətliliyi bütövlükdə ədalətli dəyər qiymətləndirilməsi ilə ölçülür.

Ədalətli dəyərle qiymətləndirilməyən, lakin ədalətli dəyəri açıqlanan aktiv və öhdəliklər

Ədalətli dəyər iyerarxiyasının səviyyələri üzrə ədalətli dəyər təhlili və ədalətli dəyərle qiymətləndirilməyən aktivlərin balans dəyəri aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

Azərbaycan manatı ilə	31 dekabr 2021		31 dekabr 2020	
	2-ci Səviyyə üzrə ədalətli dəyər	Balans dəyəri	2-ci Səviyyə üzrə ədalətli dəyər	Balans dəyəri
AKTİVLƏR				
Müştərilərə verilmiş amortizasiya olunmuş dəyərle ölçülən kreditlər				
- Korporativ kreditlər	83,455	83,455	494,454	494,454
- Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər - istehlak kreditləri	25,655,414	25,655,414	22,658,709	22,658,709
- Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər - biznes kreditləri	224,755	224,755	35,225	35,225
- Daşınmaz əmlak kreditləri	38,089	38,089	773,535	773,535
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri				
- Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	380,324	380,324	1,354,284	1,354,284
Sair maliyyə aktivləri:				
- Qarşı tərəflərdən alınacaq vəsaitlər	1,204,377	1,204,377	531,575	531,575
CƏMİ	27,586,414	27,586,414	25,847,782	25,847,782

Ədalətli dəyər iyerarxiyasının səviyyələri üzrə ədalətli dəyər təhlili və ədalətli dəyərle qiymətləndirilməyən öhdəliklərin balans dəyəri aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

Azərbaycan manatı ilə	31 dekabr 2021		31 dekabr 2020	
	2-ci Səviyyə üzrə ədalətli dəyər	Balans dəyəri	2-ci Səviyyə üzrə ədalətli dəyər	Balans dəyəri
MALİYYƏ ÖHDƏLİKLƏRİ				
Banklardan alınmış kreditlər				
- Banklardan alınmış kreditlər	9,415,364	9,415,364	12,448,151	12,448,151
Buraxılmış borc qiymətli kağızlar				
- Daxili bazarda buraxılmış istiqrazlar	5,643,465	5,643,465	1,505,958	1,505,958
Tərəfdaşlara ödənilməli vəsaitlər				
- "Embawood" MMC-yə ödənilməli vəsaitlər	122,845	122,845	98,735	98,735
- Digər tərəfdaşlara ödənilməli vəsaitlər	125,658	125,658	117,332	117,332
Sair maliyyə öhdəlikləri	189,161	189,161	260,938	260,938
CƏMİ	15,496,493	15,496,493	14,431,114	14,431,114

26 Ədalətli dəyər haqqında açıqlamalar (davamı)

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri, eləcə də tərəfdaşlara ödənilməli vəsaitlərin balans dəyəri belə maliyyə alətləri üzrə bazar şərtləri ilə bağlanan müqavilələrin qısamüddətli olmasına görə təxminən onların ədalətli dəyərində bərabərdir.

Cədvəldə 2-ci Səviyyə kateqoriyasına daxil edilmiş maliyyə aktiv və öhdəliklərinin ədalətli dəyəri diskontlaşdırılmış pul vəsaitlərinin hərəkətinin təhlilinə əsasən və tərəflərin kredit riskini əks etdirən diskont dərəcəsi üzrə ilkin məlumatlardan istifadə etməklə ümumi qəbul edilmiş qiymətdən uyğun olaraq müəyyən edilmişdir.

Müştərilərə verilmiş kreditlər, banklardan alınmış kreditlər və buraxılmış borc qiymətli kağızların ədalətli dəyəri fərdi aktivlər/öhdəliklərlə bağlı planlaşdırılmış gələcək pul axınlarını müvafiq ilin sonuna olan bazar dərəcələrindən istifadə edərək müəyyən edilmiş ödəmə müddətləri üzrə diskontlaşdırmaqla hesablanır.

27 Maliyyə alətlərinin qiymətləndirmə kateqoriyaları üzrə təqdim edilməsi

BMHS 9 "Maliyyə alətləri" standartına uyğun olaraq, maliyyə aktivləri aşağıdakı kateqoriyalara təsnifləşdirilir: (a) FVTPL kateqoriyasında qiymətləndirilən maliyyə aktivləri; (b) FVOCI kateqoriyasında qiymətləndirilən borc alətləri; (c) FVOCI kateqoriyasında qiymətləndirilən pay alətləri və (d) amortizasiya olunmuş dəyərle qiymətləndirilən maliyyə aktivləri. FVTPL kateqoriyasında qiymətləndirilən maliyyə aktivləri iki alt-kateqoriyaya bölünür: (i) FVTPL kateqoriyasında məcburi qaydada qiymətləndirilən aktivlər və (ii) ilkin tanınma zamanı həmin kateqoriyaya aid edilmiş aktivlər.

31 dekabr 2021-ci il tarixinə maliyyə aktivlərinin növləri ilə yuxarıda qeyd edilən qiymətləndirmə kateqoriyalarının üzləşdirilməsi aşağıdakı cədvəldə göstərilir.

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	Amortizasiya olunmuş dəyərle qiymətləndirilən	Cəmi
AKTİVLƏR		
<i>Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri</i>	380,324	380,324
<i>Müştərilərə verilmiş kreditlər</i>		
- KOS kreditləri	83,455	83,455
- Daşınmaz əmlak kreditləri	38,089	38,089
- İstehlak kreditləri	25,655,414	25,655,414
- Biznes kreditləri	224,755	224,755
<i>Sair maliyyə aktivləri:</i>		
- Ticarət debitor borcları	1,204,377	1,204,377
CƏMI MALİYYƏ AKTİVLƏRİ	27,586,414	27,586,414

31 dekabr 2020-ci il tarixinə maliyyə aktivlərinin növləri ilə yuxarıda qeyd edilən qiymətləndirmə kateqoriyalarının üzləşdirilməsi aşağıdakı cədvəldə göstərilir.

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	Amortizasiya olunmuş dəyərle qiymətləndirilən	Cəmi
AKTİVLƏR		
<i>Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri</i>	1,354,284	1,354,284
<i>Müştərilərə verilmiş kreditlər</i>		
- KOS kreditləri	494,454	494,454
- Daşınmaz əmlak kreditləri	773,535	773,535
- İstehlak kreditləri	22,658,709	22,658,709
- Biznes kreditləri	35,225	35,225
<i>Sair maliyyə aktivləri:</i>		
- Ticarət debitor borcları	531,575	531,575
CƏMI MALİYYƏ AKTİVLƏRİ	25,847,782	25,847,782

31 dekabr 2021 və 31 dekabr 2020-ci il tarixlərinə Şirkətin bütün maliyyə öhdəlikləri amortizasiya olunmuş dəyərle uçota alınmışdır.

28 Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar

Tərəflər o zaman əlaqəli hesab olunur ki, onlar birbaşa və ya dolayı yolla bir və ya bir neçə qrupun nəzarəti altında olsun və ya onlardan biri digərinə nəzarət edə bilsin və yaxud maliyyə-təsərrüfat fəaliyyəti ilə bağlı qərar qəbul edərkən digər tərəfə əhəmiyyətli təsir göstərə bilsin. Əlaqəli tərəflər ilə hər hansı mümkün münasibətlər nəzərdən keçirilərkən, həmin münasibətlərin mahiyyətinin onların hüquqi formasından üstünlüyü prinsipi tətbiq olunur.

31 dekabr 2021-ci il tarixinə əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar üzrə qalıqlar aşağıdakı kimidir:

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	Əsas idarəedici heyət	Ümumi nəzarətdə olan müəssisələr
Müştərilərə verilmiş kreditlər	41,123	-
Agentlik xərcləri	-	122,845
Sair öhdəliklər	65,939	-

31 dekabr 2020-ci il tarixinə əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar üzrə qalıqlar aşağıdakı kimidir:

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	Əsas idarəedici heyət	Ümumi nəzarətdə olan müəssisələr
Müştərilərə verilmiş kreditlər	48,652	355,982
Agentlik xərcləri	-	98,735
Sair öhdəliklər	77,715	-

31 dekabr 2021 və 2020-ci il tarixində başa çatmış illər üzrə mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabatda əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar üzrə tanınmış məbləğlər aşağıda göstərilir:

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	Əsas idarəedici heyət	Ümumi nəzarətdə olan müəssisələr	Səhmdar
İcarə xərcləri	-	-	4,320
Ezamiyyə xərcləri	306	-	-

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	Əsas idarəedici heyət	Ümumi nəzarətdə olan müəssisələr	Səhmdar
İcarə xərcləri	-	-	6,120
Ezamiyyə xərcləri	520	-	-

Əsas idarəedici heyətə ödənişlər aşağıdakı kimi olmuşdur:

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	2021 Xərclər	2020 Xərclər
Qısamüddətli ödənişlər	488,596	407,049

29 Hesabat tarixindən sonrakı hadisələr

COVID-19 pandemiyası. Koronavirus (COVID-19) son zamanlar aşkar edilmiş və qısa müddətdə epidemiyadan global pandemiya çevrilmiş yoluxucu xəstəlikdir. İnsanlar arasında koronavirusa yoluxma hallarının eksponensial artımla epidemiyalara səbəb olduğu bir çox ölkələrdə hökumətlər infeksiyanın yayılmasını yavaşlatmaq və digər nəzarət tədbirlərini tətbiq etmək məqsədilə əhali arasında fiziki (sosial) məsafə qaydaları və hərəkət məhdudiyyətləri tətbiq edib. Fiziki (sosial) məsafə qaydaları və hərəkət məhdudiyyətləri insanlar arasında təması məhdudlaşdırmaqla, COVID-19 infeksiyasının yayılmasını potensial olaraq yavaşlatmışdır. Bununla belə, bu tədbirlər fərdlərə, əhaliyə və cəmiyyətə ciddi mənfi təsir göstərərək, sosial-iqtisadi həyatı demək olar ki, dayandırıb.

COVID-19 pandemiyası və onun bazarlara təsiri bütün dünyada istehlakçılar, bizneslər və cəmiyyət üçün geniş narahatlıq və iqtisadi çətinlik yaratmışdır. Bundan əlavə, böhranın müddəti və ciddiliyi ilə bağlı qeyri-müəyyənlik vəziyyətin necə bərpa ediləcəyini proqnozlaşdırmağı çətinləşdirib.

Eyni zamanda, Azərbaycanda virusun yayılma dinamikasında müəyyən sabitlik nəzərə alınaraq, hökumət 18 yanvar 2021-ci il tarixindən xüsusi karantin rejimi ilə bağlı məhdudiyyətlərin bir qismini yumşaltmışdır.

Hazırkı maliyyə hesabatlarının təsdiqləndiyi tarixə hesabat dövründən sonra COVID-19 ilə əlaqədar baş vermiş hadisələr Şirkətə əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərməmiş və Şirkətin fəaliyyətində fasilə yaranmamışdır. Şirkətin rəhbərliyi yuxarıdakı hadisələrin Şirkətin maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli dərəcədə təsirini gözləmir.

Rəhbərlik bu vəziyyəti 31 dekabr 2021-ci il tarixinə maliyyə hesabatlarında aktiv və öhdəliklərin qiymətləndirilməsinə təsir göstərməyən düzəliş edilməsini tələb etməyən hesabat tarixindən sonrakı hadisə hesab edir. Azərbaycan Hökuməti dünyada və Azərbaycanda COVID-19 virusu ilə bağlı hazırkı sanitariya-epidemioloji vəziyyətin davamlı olaraq monitorinqini aparır və ölkədə xüsusi karantin rejiminin müddətinin 1 iyul 2022-ci il tarixinədək uzadılmasına qərar verilmişdir. Hazırkı maliyyə hesabatlarının imzalandığı tarixə hesabat dövründən sonra COVID-19 ilə əlaqəli baş verən hadisələr Şirkətə əhəmiyyətli dərəcədə təsir etməmiş və Şirkətin fəaliyyətində fasilələr yaranmamışdır. Şirkətin rəhbərliyi yuxarıda qeyd olunan şəraitin Şirkətin maliyyə hesabatlarına mənfi təsirini gözləmir.

Kapitalın adekvatlıq əmsalları hazırkı maliyyə hesabatlarının təsdiqləndiyi tarixə prudensial normativlərdən daha yüksək səviyyədə saxlanılmışdır. Həssaslıq təhlili göstərir ki, mövcud kapital ehtiyatları biznesin inkişafını təmin etməyə imkan verir.

Dividendlər. 2022-ci ilin yanvar ayında Şirkət 3,000,000 AZN məbləğində dividend elan etmiş və səhmdarlarına ödəmişdir.